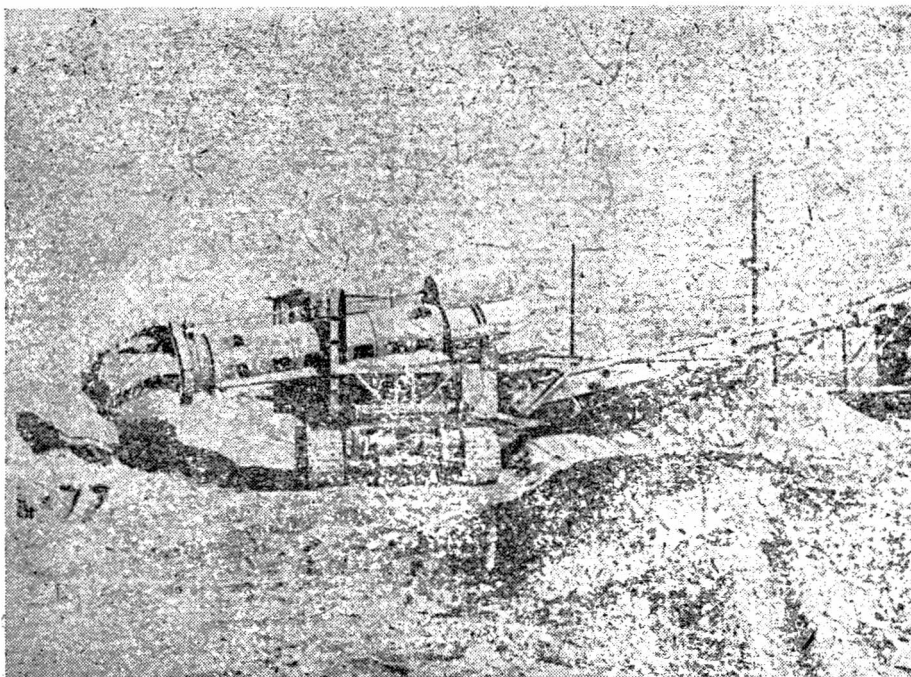

A 1657 II

INWESTYCJE i BUDOWNICTWO

Fot. mgr S. Szymanowski

plan
6
letni

NR 1

STYCZEŃ 1952 r.

ROK II

T R E Ś Ć

Dr KAZIMIERZ SECOMSKI	
Problemy inwestycyjne roku 1952	1
Inż. MATEUSZ MAŁACHOWSKI	
Problemy rozwoju budownictwa w r. 1952	4
Inż. JERZY NECHAY	
Dotychczasowe osiągnięcia ITB i węzłowe zadania bieżące	8
Inż. MIECZYŚLAW ZAJBERT	
Dotychczasowe osiągnięcia IOMB i węzłowe zadania bieżące	13
Mgr ST. BARAN	
Zagadnienie mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych w kwartalnym planowaniu pokrycia finansowego inwestycji	17
Z doświadczeń terenu	
Dr MIECZYŚLAW BIELSKI	
Zadania inspekcji inwestycyjnej	20
Z doświadczeń radzieckich	
Mgr Inż. ARTUR KACNER	
Zagadnienie konstrukcji wielopiętrowych domów mieszkalnych w świetle IX sesji Akademii Architektury ZSRR (cz. II)	23
Dział Informacyjno-normatywny	
Przegląd aktów normatywnych inwestycyjnych na rok 1952	26
Przegląd aktów normatywnych budownictwa	33

Ilustracja na okładce przedstawia koparkę frezującą Bleicherta (NRD)

Wydawca: POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE, Przedsiębiorstwo Państwowe
Warszawa, ul. Poznańska 15, tel. 736-46 wewn. 11 i 625-06

Redaguje: KOLEGIUM REDAKCYJNE

Adres redakcji: Warszawa, Plac Trzech Krzyży 5, pokój 335, tel. 898-25, wewn. 535.

Prenumerata i kolportaż: PPK „Ruch“, Warszawa, ul. Srebrna 12. Tel. 871-80

Konto PKO Nr I-1879 „Inwestycje“ Warszawa

Prenumerata wynosi: roczna 72 zł, półroczna 36 zł, kwartalna 18 zł, numer pojedynczy 6 zł.

Zam. 2730 z dn. 4.12.51 r. Podpisano do druku dn. 17.12.51. Druk ukończono dn. 27.12.51

Nakład 7555 egz. Papier druk sat. kl. V, 60 gr., A1.

Zakłady Graficzne i Wydawnicze „Dom Słowa Polskiego“, W-wa. 2-B-47148

INWESTYCJE i BUDOWNICTWO

MIESIĘCZNIK

ORGAN DEPARTAMENTÓW INWESTYCJI I BUDOWNICTWA P K P G ORAZ MINISTERSTWA BUDOWNICTWA PRZEMYSŁOWEGO

Rok II

W A R S Z A W A, S T Y C Z E Ń 1952

Nr 1

1952 ED 688

Z okazji III roku Wielkiego Planu 6-letniego Redakcja „Inwestycji i Budownictwa” składa Czytelnikom życzenia dalszej, jak najwydatniejszej pracy w dziele budowy podstaw Socjalizmu w Polsce.

REDAKCJA

Dr KAZIMIERZ SECOMSKI

Problemy inwestycyjne roku 1952

Narodowy Plan Gospodarczy na r. 1952 przynosi w dziedzinie inwestycji nowe, rozszerzone zadania. Pomyślna realizacja planów inwestycyjnych lat 1950 i 1951 pozwala na pozytywną ocenę naszych możliwości wykonawczych w odniesieniu do zadań, nakreślonych na trzeci rok planu sześcioletniego. Jednakże szerokość tych zadań oraz ich zmieniony charakter wyraźnie wskazują na powstanie znacznych trudności realizacyjnych.

Trzeci rok planu sześcioletniego jest niewątpliwie również w dziedzinie inwestycji rokiem wielkiego przełomu. Pierwszy okres planu budowy socjalizmu wymagał położenia zasadniczego nacisku na szybki „ilościowy wzrost” nakładów inwestycyjnych. Pod tym kątem widzenia, wystarczy uprzytomnić sobie szybkie narastanie wielkości zadań inwestycyjnych z roku na rok, co podaje poniższa tabela:

	1950	1951	1952 *)
Wzrost procentowy planów inwestycyjnych z roku na rok	48 %	29 %	25 %

Tak szybkie skoki poziomu nakładów inwestycyjnych w poszczególnych latach wymagały zabezpieczenia należytych warunków dla realizacji rosnących zadań ilościowych.

Obecny drugi okres planu sześcioletniego stawia nas wobec szeregu nowych problemów inwestycyjnych, wśród których na czoło wysuwa

*) Według planu sześcioletniego.

się sprawa jakościowego wzrostu zadań inwestycyjnych.

Tak więc już w okresie przygotowania planu inwestycyjnego na rok 1952, postulat wyższej jakości prac przygotowawczych doprowadził do konieczności wybitnego zaostrzenia warunków włączenia zgłoszonych zamierzeń inwestycyjnych do planu narodowego. Poważnie wzrosły wymogi w dziedzinie należytego przygotowania dokumentacji inwestycyjnej. W praktyce przeważająca większość inwestycji zgłaszanych do planu na rok 1952 musiała już posiadać dokumentację prawną, jak również zatwierdzony projekt wstępny. Znaczne przyspieszenie prac w zakresie dokumentacji technicznej niewątpliwie przyczyni się do spokojniejszego przebiegu robót w r. 1952. Obserwujemy bowiem dotychczas zakłócanie rytmu wykonywanych robót wskutek nieterminowego, lub gorączkowego dostarczania fragmentów dokumentacji technicznej na place budowy. Tylko pewna część inwestycji o podstawowym znaczeniu dla rozwoju gospodarki narodowej uzyskała w drodze specjalnej uchwały Prezydium Rządu prawo dostarczenia projektu wstępnego i projektu technicznego w terminach późniejszych, tj. już w r. 1952.

Właściwe i dostatecznie wczesne opracowanie dokumentacji technicznej stanowi wciąż jeszcze w naszych warunkach podstawowe zagadnienie dla sprawnego realizacji planu inwestycyjnego. Rok 1952 przyniesie wprawdzie poważną poprawę na tym odcinku. Jednakże dalszy postęp w dziedzinie dokumentacji technicznej musi objąć:

a) podniesienie wymogów warunkujących włączenie nowo rozpoczynanych inwestycji do planu (posiadanie nie tylko założeń projektów i projektu wstępnego, ale również zatwierdzonego projektu technicznego wraz z kosztorysem),

b) znaczne podniesienie jakości sporządzanej dokumentacji technicznej.

Z praktyki radzieckiej wynika, że coroczne zaostrzenie wymogów w dziedzinie dokumentacji technicznej jest niezbędnym warunkiem jakościowego podniesienia planów inwestycyjnych. Aby zamierzenie inwestycyjne mogło uzyskać prawo włączenia do planu inwestycyjnego, musi być wszechstronnie zanalizowane i pod względem technicznym należycie przygotowane. Stąd też w Związku Radzieckim wymaga się dla noworozpoczynanych inwestycji opracowanie trzech pierwszych stadiów dokumentacji technicznej (założenia projektu, projekt wstępny, projekt techniczny z kosztorysem). Przy silnej rozbudowie biur projektowych powstała również w Polsce możliwość znacznego przyspieszenia prac w dziedzinie dokumentacji, jakkolwiek wciąż jeszcze zarówno przygotowanie elementów tej dokumentacji przez inwestora, jak też ich techniczne opracowanie przez biura projektowe — nastęrcza wiele zastrzeżeń. Ten przyspieszony proces przygotowania dokumentacji technicznej stanowić będzie w r. 1952 przede wszystkim zamknięcie etapu wzrostu ilościowego. Jednocześnie poważnie zostanie wzmożony wysiłek w dziedzinie kontroli i zabezpieczenia jakościowego postępu prac nad dokumentacją techniczną. Oznacza to, iż rok 1952 musi być potraktowany w biurach projektowych, jako rok zasadniczych przemian; ukończenia procesu gwałtownego wzrostu ilościowego oraz przejście do wybitnej poprawy jakości sporządzanych projektów.

Drugim przejawem przechodzenia na zmiany jakościowe w dziedzinie planu inwestycyjnego, jest niewątpliwie przeprowadzenie starannego zbilansowania zadań inwestycyjnych z możliwościami zaopatrzenia i wykonawstwa. Sporządzenie szeregu bilansów umożliwiających kontrolę prawidłowego zaopatrzenia w maszyny i urządzenia musiało doprowadzić do wybitnego urealnienia zadań planowych w r. 1952. W szczególności wiązało się to z koniecznością powzięcia szeregu decyzji w odniesieniu nawet do wielu podstawowych obiektów inwestycyjnych na tle sporządzanych bilansów konstrukcji, obrabiarek itd. To samo dotyczyło wniosków, wynikających z należytego zbilansowania zadań inwestycyjnych z możliwościami wykonawczymi przedsiębiorstw budowlano-montażowych oraz pokryciem materiałowym produkcji budowlanej. Bilanse materiałów budowlano-montażowych nakazały odpowiednie zakreślenie programu wielkościowego oraz struktury i kierunków budownictwa. Z powyższych przesłanek wynika, iż postulat dalszego podniesienia jakości sporządzanego projektu planu inwestycyjnego wiązał się z wypełnieniem szeregu warunków w dziedzinie poprawnego sporządzania wielu bi-

lansów i dokonania na ich podstawie korekty zgłaszanych wniosków inwestycyjnych. Lepiej i realniej sporządzony plan inwestycyjny oznacza przeto poważny krok naprzód na drodze precyzyjnego określenia zadań inwestycji i budownictwa.

Jako trzeci przejaw postępu pod względem jakościowym w dziedzinie planowania inwestycji — należy podkreślić podjętą przez Prezydium Rządu Uchwałę o stabilizacji planu inwestycyjnego.

Z każdym rokiem zwiększony był nacisk na ukrócenie zjawisk nadmiernej płynności ustalonych pierwotnie zadań inwestycyjnych. Zwłaszcza na tle braku dokumentacji technicznej, lub też niedostatecznego jej przygotowania miało miejsce częste zmienianie wstępnie określonych zadań inwestycyjnych, często gruntownie ich przekształcanie lub też formułowanie zupełnie nowych zamierzeń. W konsekwencji powyższego zaznaczył się nader płynny charakter planu inwestycyjnego, co z kolei wywoływało potrzebę ustawicznych zmian w planie produkcji budowlano-montażowej, w planach zaopatrzenia, jak też w planie sfinansowania inwestycji. Dokonywanie w szerokim zakresie niekiedy wielokrotnych virements stanowiło zewnętrznie najbardziej widoczny przejaw płynności przebiegu procesu inwestycyjnego i naruszenia jego planowego charakteru.

Rok 1952 przynosi nakaz stabilizacji planu i przyjęcie zasad systemu radzieckiego w dziedzinie uprawnień do virement. W szczególności wprowadza się zakaz rozszerzania składników tytułu inwestycyjnego obejmujących roboty budowlane i montażowe, określając ich zakres zgodnie z kwotą przewidzianych nakładów finansowych. Jedynie drobne różnice kosztorysowe do wysokości 5% mogą być wyrównane w drodze virement.

Przedstawione wyżej trzy podstawowe problemy inwestycyjne, a mianowicie — postęp w dziedzinie dokumentacji technicznej, poprawa jakości opracowanego planu inwestycyjnego oraz stabilizacja zadań inwestycyjnych, stanowią zarazem podstawowe elementy pogłębienia planowania inwestycyjnego. Równocześnie zostały wysunięte dalsze problemy wiążące się już bezpośrednio z etapem realizacji zatwierdzonego planu inwestycyjnego. Z problemów tych wysuwa się na czoło zagadnienie właściwego opracowania i wykorzystania planu oddawania inwestycji do użytku.

Na tle wysiłków podejmowanych w r. 1950 i 1951 osiągnięto poważny postęp w zakresie lepszego opracowania przez aparat inwestycyjny planu oddawania obiektów do eksploatacji. Wprawdzie wciąż jeszcze dotychczasowe osiągnięcia w tej dziedzinie nie mogą być uznane za wystarczające. Należy jednak pamiętać, że metodologia opracowania oraz realizacji i kontroli planu oddawania inwestycji do użytku, jest w Polsce dopiero od 2 lat rozwijana. Ten niewątpliwie najtrudniejszy dział planowania inwestycyjnego musi być znacznie pogłębiony, a wówczas — tak cenny nowy instrument planowania

i kontroli przyniesie wiele korzyści gospodarce narodowej.

W r. 1952 nastąpi na odcinku planu oddawania inwestycji do użytku — dalszy krok naprzód, mianowicie — skoordynowanie go z planem przekazywania obiektów budowlanych. Przedsiębiorstwa budowlano-montażowe, opracowujące swój plan kończenia robót budowlanych na poszczególnych obiektach, przeprowadzą uzgodnienie go z postanowieniami planu oddawania inwestycji do użytku, wynikającymi ze spisu tytułów i ze szczegółowych wniosków inwestycyjnych. W ten sposób obydwa skoordynowane plany stanowiąc będą znaczne pogłębienie realności ustalonych zadań inwestycyjnych, a zarazem zostaną wykorzystane, jako podstawowy instrument kontroli przez właściwe organa inspekcji oraz banki, wreszcie — jako piąty zasadniczy przejaw jakościowych przemian w dziedzinie planowania inwestycji należy wymienić wejście w życie z początkiem 1951 r. nowego systemu finansowego. Po okresie szeregu przekształceń systemu finansowania inwestycji, nastąpiło niemal ostateczne przystosowanie go do zasad systemu obowiązującego w ZSRR.

Plan pokrycia finansowego nakładów inwestycyjnych na rok 1952 nie zawiera wprawdzie pełnego wykorzystania wewnętrznych możliwości i zasobów finansowych inwestora, jednakże zawiera już zasadniczo wszystkie inne podstawowe elementy systemu radzieckiego. Stąd też w r. 1952 musi być przeprowadzony przez aparat finansowy szczególnie wielki wysiłek w kierunku zrealizowania nie tylko formy, lecz i zasadniczej treści radzieckiego systemu finansowego. System ten, wzmagając znacznie zakres dyscypliny inwestycyjnej stwarza zarazem znaczne ułatwienia w technice finansowania oraz zabezpiecza płynny przebieg procesu inwestycyjnego. Należyte zapoznanie się z zasadami nowego systemu oraz przeszkolenie na tym odcinku aparatu inwestycyjnego, jest niezbędnym warunkiem prawidłowej realizacji planu inwestycyjnego.

Te doniosłe przemiany w dziedzinie inwestycji i budownictwa stwarzają przeto nowe zadania wykonawcze dla aparatu inwestycyjnego i finansowego. Dodatkowo należy również podkreślić fakt, iż w istotny sposób zmienia się również struktura nakładów inwestycyjnych. Plan inwestycyjny na rok 1952 posiada wybitnie produkcyjne nastawienie. Przytłaczająca większość nakładów została skoncentrowana w dziedzinie przemysłu i rolnictwa. Pod względem wykonawczym plan inwestycyjny na rok 1952 jest planem wielkiego budownictwa przemysłowego. Silny wzrost na tym odcinku wymaga zastosowania szeregu środków zaradczych gwarantujących pełne wykonanie nakreślonego programu rzeczowego.

Długą listę wielkich obiektów przemysłowych oddawanych do eksploatacji w r. 1952 należy wykonać jak najlepiej i jak najszybciej. Terminy planowanych robót budowlano-montażowych są coraz bardziej skracane i dotrzymanie ich wymaga wielkiej mobilizacji wysiłku ze

strony kadr przedsiębiorstw budowlanych. Z tego punktu widzenia trzeci rok planu sześciolletniego przyniesie w wyniku nowych nakładów inwestycyjnych wiele wspaniałych osiągnięć w dziedzinie budownictwa.

Poważne zadania produkcyjne i usługowe ustalone w planie gospodarczym na rok 1952 wymagają terminowego ukończenia wielu inwestycji. Również zabezpieczenie silnego wzrostu wydajności pracy wiąże się z przekazaniem w ramach planu inwestycyjnego do rąk robotnika nowych, lepszych narzędzi pracy, nowych udoskonalonych urządzeń produkcyjnych. Wszystkie te zadania zazębiają się ściśle z szybkością i pod względem jakościowym możliwie najlepszą realizacją zadań inwestycyjnych.

W szczególności plan inwestycyjny 1952 r. musi przynieść istotną poprawę w dziedzinie wzrostu mechanizacji pracy. Na tym odcinku musimy poszukiwać coraz większej skuteczności dokonywanych nakładów inwestycyjnych, zapewniając zarazem ustalony w planie sześciolletnim wzrost efektów produkcyjno-usługowych. Nie tylko mechanizacja procesu produkcji budowlano-montażowej, ale również mechanizacja prac we wszystkich działach gospodarki narodowej, a zwłaszcza w przemyśle, musi być zagwarantowana odpowiednim kierunkiem nakładów ustalonych w planie inwestycyjnym. Plan ten bowiem staje się z każdym rokiem wyrazem realizacji coraz wyższej techniki stosowanej w naszym gospodarstwie narodowym. Bez stałego postępu technicznego nie może być mowy o zbudowaniu nowoczesnego aparatu produkcji. Przypomnieć tu należy końcowe przemówienie Prezydenta RP, Bolesława Bieruta na V Plenum KC PZPR w toku obrad nad planem sześciolletnim:

„Prześiąć się na konia wyższej techniki — na nowe, skomplikowane maszyny własnej produkcji, na Nową Hutę w przemyśle, na elektryfikację, na auta własnej produkcji w transporcie, na traktor w rolnictwie, — dopiero wówczas można zbudować trwałe, niewzruszone podstawy socjalizmu w Polsce. Dopiero bowiem wyższa technika umożliwi wysoką wydajność pracy człowieka i stwarza warunki dla wydatnego wzrostu dobrobytu i kultury całego narodu, dobrobytu i kultury mas pracujących, bez czego nie ma socjalizmu“.

Mechanizacja ciężkich prac fizycznych, często szkodliwych dla zdrowia, szeroka mechanizacja prac w przemyśle, rolnictwie, leśnictwie, transporcie, czy w budownictwie, winna przeto stanowić jeden z zasadniczych problemów nowego planu inwestycyjnego. Na ten cel zostały przeznaczone specjalne środki inwestycyjne, umożliwiające, w oparciu o dodatkową produkcję maszyn i narzędzi — uzyskanie istotnego postępu i cennych efektów w zakresie oszczędności na pracy żywej.

Plan inwestycyjny na rok 1952 oznacza przeto podjęcie wielu trudnych zadań inwestycyjnych. Plan ten winien stać się podbudową dla szeroko zakrojonych planów produkcyjnych i winien

się stać instrumentem w pełni ułatwiającym osiągnięcie wzrostów produkcyjnych oraz podniesienia wydajności pracy. Szczególnie mobilizujące wnioski wypływają przy tym z przedstawionych wyżej przemian jakościowych.

Równocześnie plan inwestycyjny na rok 1952 jest planem, mającym zabezpieczyć przebieg pierwszej połowy tak stromej drogi rozwojowej nakreślonej planem sześcioletnim. Wykonywane z całą ofiarnością i poświęceniem przez klasę robotniczą zadania wzrostu produkcji i wydaj-

ności muszą być w jak najszerszym zakresie ułatwione planowo podejmowanymi i terminowo realizowanymi inwestycjami.

Niewątpliwie — na podstawie dotychczasowych osiągnięć można oczekiwać, iż pierwsza część drogi planu budowy podstaw socjalizmu w Polsce zostanie w r. 1952 zarówno w dziedzinie produkcji, jak też inwestycji i budownictwa — w terminie przebyta, przy poważnym przekroczeniu ustalonych w planie sześcioletnim zadań.

Inż. MATEUSZ MAŁACHOWSKI

Problemy rozwoju budownictwa w r. 1952

Jakkolwiek w chwili pisania niniejszego artykułu brak jeszcze ostatecznych cyfr planu budownictwa na rok 1952, można jednak w ogólnym zarysie określić ich wagę oraz kierunki jakościowe wzrostu.

Można zdać sobie sprawę już obecnie ze znacznego wzrostu ilościowego budownictwa w r. 1952, przy czym wzrost ten wystąpi najsilniej w dziedzinie budownictwa przemysłowego i w dziedzinie robót inżynierskich. Dalszemu przesunięciu ciężaru zadań w kierunku budownictwa przemysłowego i inżynierskiego — towarzyszyć będzie wyraźne wzmocnienie udziału robót specjalnych oraz montażowych.

Obserwujemy więc wciąż postępującą zmianę jakościową zadań budownictwa. W roku 1952 występować będą w znacznie szerszej skali zadania uruchomienia skomplikowanych zespołów produkcyjnych i to przeważnie w nowobudowanych zakładach. Będą rozpoczęte podstawowe roboty na nowych budowach inżynierskich, przy budowie kanałów, metra warszawskiego, rozwinie się dalej budownictwo inżynierskie o wielkim udziale objętościowym robót ziemnych.

W dziedzinie budownictwa ogólnego przesunie się punkt ciężkości w przeważnej mierze na budownictwo mieszkaniowe ze znacznym zmniejszeniem udziału budownictwa administracyjnego.

W r. 1952 obserwować będziemy również znaczne zagęszczenie w ciągu całego roku momentów uruchomienia nowych obiektów i budów, co spowoduje konieczność równomiernej koncentracji uwagi na zadania oddawania do użytku w ciągu wszystkich miesięcy roku. Jest to okoliczność nader ważna, gdyż właściwe uświadomienie sobie tego faktu powinno być podstawą dla podjęcia środków przeciwko występującym dotąd w poszczególnych okresach objawom szturmowszczyzny.

Zadania budownictwa na r. 1952 są określone daleko ściślej aniżeli w roku ubiegłym, co jest związane z dalszym postępowaniem planowania inwestycyjnego. Poważnym osiągnięciem jest ustalenie w planie spisów obiektów, które mają być uruchamiane wraz z terminarzami oddania ich do użytku. Stan przygotowania dokumentacji technicznej, jakkolwiek jeszcze niedostateczny,

wykazuje jednak poważny postęp, w szczególności w zakresie opracowywania projektów wstępnych, co umożliwi oparcie planów produkcyjnych na bazie szczegółowych harmonogramów dla poszczególnych placów budowy.

Ażeby określić na tle zadań, jakie plan inwestycyjny na rok 1952 stawia budownictwu — podstawowe wytyczne dla realizacji tego planu, — należy przede wszystkim uświadomić sobie, z jaką pomocą potencjalną i z jakimi osiągnięciami budownictwo przystąpi do realizacji tych zadań.

W r. 1951 budownictwo osiągnęło nowe, mocniejsze podstawy organizacyjne. Można już powiedzieć z pewnością, że nowa struktura budownictwa w zasadzie zdała egzamin. Wskazują na to w pierwszym rzędzie wybitne osiągnięcia w zakresie wykonania planu w bieżącym roku.

Jak wiadomo, Ministerstwo Budownictwa Przemysłowego już w dniu 18.XI.1951 r. zrealizowało zadania produkcyjne, obejmujące również 6-cio procentową rezerwę, przeznaczoną na zapewnienie wykonania określonych w ciągu roku zadań dodatkowych.

Okres od 18.XI.1951 do końca roku przedsiębiorstwa tego ministerstwa poświęcają na dalszą realizację zadań nadprogramowych oraz maksymalne usunięcie niektórych zaniechań w wykonaniu planu rzeczowego na pewnych, szczególnie ważnych budowach. Również przedsiębiorstwa budowlane innych ministerstw (w tym i Min. Bud. Miast i Osiedli) przedterminowo wykonały swoje zadania produkcyjne.

Szczególnie należy podkreślić osiągnięty w r. 1951 znaczny rozwój organizacyjny przedsiębiorstw specjalizowanych. Stworzone u progu roku 1951 Centralne Zarządy Robót Specjalnych, Instalacyjnych, Elektromontażowych itd. — zgrupowały w ciągu roku znaczny potencjał wykonawczy i stanowią bazę dla dalszego rozwoju specjalizowanej techniki w różnych dziedzinach budownictwa i montażu. Poszczególne przedsiębiorstwa specjalizowane osiągnęły w r. 1951 pozytywne wyniki w zakresie przyspieszenia cyklu produkcyjnego przez znaczne skrócenie okresu montażu (np. przedsiębiorstwa Centralnego Zarządu Konstrukcji Stalowych przy montażu pieców obrotowych w cementow-

niach, przedsiębiorstwa elektromontażowe przy uruchomieniu urządzeń automatyki itd.).

W roku 1951 uzyskano dalszy postęp w zakresie mechanizacji. Wzmacnianiu bazy sprzętowej towarzyszyło również lepsze niż w latach poprzednich wykorzystanie sprzętu i przekraczanie norm wydajności maszyn, co prawda jedynie w zakresie sprzętu pracującego, a nie sprzętu ewidencyjnego.

Ubiegły rok zaznaczył się również znacznym postępem technicznym budownictwa, w szczególności w zakresie szybkościowej metody hal przemysłowych zarówno drogą montażu elementów prefabrykowanych, jak i montażu systemem kombajnowym. Również w roku 1951 wprowadzono po raz pierwszy w skali szerszej zasadę generalnego wykonawstwa w organizacji budów o złożonym profilu technicznym.

Wydajność w budownictwie w r. 1951 znacznie się podniosła jakkolwiek nie osiągnęła wskaźników planowanych.

Jednakże na tle realizacji planu roku 1951 dają się zauważyć poważne braki i niedociągnięcia, których usunięcie będzie nieodzowne dla sprawnej realizacji nowych, coraz większych i coraz trudniejszych zadań. W okresie tym nie usunięto znacznych przerostów organizacyjnych oraz niektórych poważnych błędów strukturalnych. Odnosi się to w szczególności do niewłaściwego rozdziału kadr między jednostki kierujące operatywnie produkcją, a jednostki ogólnego kierownictwa i nadzoru. Znalazło to wyraz w braku kadr na placach budów i w nadmiarze ich w aparacie kierowniczym w zjednoczeniach. Niedostateczna obsada techniczna i poważne braki w organizacji na szeregu placów budów — odbiły się na niewykonywaniu harmonogramów i m. in. również na nieosiągnięciu planowej wydajności.

Zasada generalnego wykonawstwa, jakkolwiek wprowadzona w sposób formalny, nie zagrała jeszcze w pełni w dziedzinie faktycznego kierowania przez generalnego wykonawcę złożonymi harmonogramami budowy. W szczególności okazało się błędem kierowanie na niektórych budowach wykonawstwem generalnym przez przedsiębiorstwa specjalizowane (montażowe), jak to miało miejsce przy budowie elektrowni. Bardzo poważne braki ma dotąd jak wskazuje doświadczenie roku 1951, — dziedzina kierowania pracą sprzętu. Niedostateczna uwaga poświęcona szkoleniu operatorów powodowała nadmierne niszczenie maszyn. Brak właściwej organizacji remontów bieżących (np. przez ruchome brygady remontowe) nie dawał możliwości zapobiegania we właściwym czasie powstawaniu poważniejszych uszkodzeń maszyn. W wyniku tego znaczna część sprzętu wychodziła z eksploatacji, jako wymagająca remontów średnich i kapitalnych. Szybkiemu przeprowadzaniu takich remontów stał na drodze brak dostatecznej bazy remontowej i niedostateczne wykorzystanie bazy istniejącej.

Nowe postępowe metody pracy i znaczne osiągnięcia ruchu racjonalizatorskiego nie były w ciągu roku 1951 w dostatecznej mierze roz-

powszechnione. Dotyczy to zwłaszcza metod pracy zespołowej.

Jakkolwiek występujące w r. 1951 przejściowe braki materiałowe spowodowały zarządzoną ogólnie poważną mobilizację w kierunku walki o oszczędnościową gospodarkę materiałami — nie zostało usunięte w pełni znaczne marnotrawstwo w zakresie gospodarki materiałowej.

Wszystkie te wyżej wskazane niedomagania odbiły się ujemnie na wynikach walki o obniżkę kosztów w budownictwie. Poza czynnikami obiektywnymi w postaci występowania w ciągu roku szeregu pilnych zadań dodatkowych, co powodowało wzmiankowaną wyżej „szturmow-szczyznę“, można niewątpliwie stwierdzić, że walka o obniżkę kosztów w budownictwie nie była w r. 1951 przeprowadzona dostatecznie przez organy, kierujące budownictwem. Niewątpliwie na wynikach roku 1951 poważnie zaciążyły przerosty kadrowe, występujące w I kwartale. Jednakże na przestrzeni całego roku w szeregu centralnych zarządów istniały wyraźne przerosty funduszy płac, wynikające z niedostatecznej kontroli dyscypliny finansowej.

Na podstawie powyższej niewątpliwie pobieżnej oceny stanu budownictwa na przełomie 1951/1952 roku oraz na tle przedstawionych głównych kierunków wzrostu planu budownictwa na r. 1952, można już wysunąć pewne podstawowe wnioski, dotyczące środków realizacji oczekujących nas w przyszłym roku zadań.

1) W zakresie struktury organizacyjnej budownictwa nie ma potrzeby na rok 1952 wprowadzania podstawowych zmian. Należy uznać, że główne zarysy wprowadzonej w roku 1951 struktury mogą pozostać bazą dla dalszego rozwoju budownictwa. W ramach istniejącej struktury wydaje się jednak koniecznym wprowadzenie niektórych poprawek i uzupełnień, a mianowicie:

a) w zakresie budownictwa przemysłowego potrzebne będzie niewątpliwie stworzenie odrębnego pionu dla prowadzenia masowych robót ziemnych, występujących w znacznej objętości w zakresie pewnej grupy budów. W zakresie budownictwa przemysłowego niezbędnym będzie również wyodrębnienie i rozwinięcie przedsiębiorstw dla prowadzenia nowych robót w zakresie pieców przemysłowych, a w szczególności pieców koksowniczych. Potrzeba ta związana jest z przejęciem przez Ministerstwo części potencjału i zadań dawnego Centralnego Zarządu Budownictwa Zakładów Przemysłu Ciężkiego (z resortu Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego). Jak wiadomo, reszta potencjału tego Centralnego Zarządu zostaje wykorzystana przez M.P.C. dla wykonywania zaniedbanych dotąd remontów pieców hutniczych.

b) w zakresie budownictwa ogólnego — powinien nastąpić w resorcie Budownictwa Miast i Osiedli dalszy proces wyodrębniania i wzmacniania pionu przedsiębiorstw specjalizowanych w ramach nowoutworzonego Centralnego Zarządu Instalacji.

c) w zakresie pionów mechanizacyjnych w ramach obu zasadniczych resortów budownictwa — należałoby w r. 1952 wyraźnie sprecyzo-

wać podstawowe zadania tych pionów, które powinny mieć charakter wyraźnie usługowy w stosunku do przedsiębiorstw produkcyjnych, posługujących się maszynami i sprzętem budowlanym. Zadania tych centralnych zarządów mechanizacji powinny być skoncentrowane w kierunku prowadzenia remontów kapitalnych sprzętu i maszyn, w kierunku produkcji części zamiennych oraz pewnych asortymentów sprzętu we własnym zakresie. Należałoby je natomiast oswożdzić od realizacji produkcji zasadniczej (prowadzenia robót zmechanizowanych).

d) Bardzo poważnym zadaniem organizacyjnym, zmierzającym do właściwego ustawienia kadr i nasycenia nimi jednostek bezpośrednio kierujących produkcją,—jest zadanie właściwej organizacji podstawowych jednostek wykonawstwa, jakimi są zjednoczenia budowlane. Zadanie to, które było już w końcu r. 1951 przedmiotem podstawowych dyskusji powinno być rozwiązane i konsekwentnie zrealizowane w terminie najpóźniej w pierwszym kwartale 1952 r., gdyż tylko w ten sposób można będzie usunąć stwierdzone przerosty i braki roku 1951. Dotyczy to w szczególności Ministerstwa Budownictwa Miast i Osiedli, powinno być jednak przedmiotem bardzo wielkiej uwagi również Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego, oraz innych resortów nadzorujących przedsiębiorstwa budowlano-montażowe.

e) niewątpliwie przesunięcie ciężaru zadań w stronę budownictwa przemysłowego i inżynierskiego, konieczności koncentracji uwagi na terminowym oddawaniu do użytku obiektów przemysłowych — zmusza do przedsięwzięcia specjalnych środków w zakresie kontroli i operatywnej pomocy dla podstawowych budów w zakresie zaopatrzenia ich w kadry, sprzęt, materiały i urządzenia. W tej chwili są w opracowaniu projekty zorganizowania pomocy i kontroli na najwyższych szczeblach kierownictwa gospodarczego (m. in. również w resorcie budownictwa przemysłowego).

2) Specjalna uwaga powinna być zwrócona na dalszy rozwój pionów przedsiębiorstw specjalizowanych. Należy tu przede wszystkim zwrócić uwagę nie tylko na stronę ilościową, lecz głównie na stronę kierownictwa postępowym technicznym w zakresie tych przedsiębiorstw. W ramach przedsiębiorstw specjalizowanych (a przede wszystkim montażowych) zaznacza się w dalszym ciągu i to w znaczniejszej mierze, aniżeli w dziedzinie przedsiębiorstw budowlanych brak dostatecznej ilości wykwalifikowanych kadr. O ile jednak w dziedzinie budownictwa ogólnego zostały już zaadaptowane w dość szerokiej skali nowe postępowe metody, o tyle w zakresie robót specjalnych i szczególnie w zakresie montażu, osiągnięcia w zakresie szybkościowych metod, mają charakter raczej sporadyczny i doświadczenia te nie są uogólniane. Tymczasem właśnie przy braku odpowiedniej ilości kadr wyszkolonych, główny nacisk powinien być położony na usprawnieniu metod, co umożliwi wykonanie zwiększonych zadań przy większym udziale robotników przyuczonych.

3) Jednym z głównych zadań, które stoją przed budownictwem w roku 1952 jest zagadnienie podstawowego usprawnienia obsługi maszyn i sprzętu zmechanizowanego. Trzeba wyraźnie powiedzieć, że pomimo powstania w roku 1951 specjalnych pionów dla kierownictwa tą dziedziną w obu głównych resortach budownictwa oraz w centralnych zarządach budownictwa wszystkich resortów, wyniki pracy w tej dziedzinie w r. 1951 należy uznać za niewystarczające.

W ramach tych zadań na przyszłość należy podkreślić przede wszystkim:

a) potrzebę natychmiastowego i jak najszerszego szkolenia operatorów sprzętu, szczególnie ciężkiego;

b) stworzenie powszechnego systemu działającej bez przerwy ruchomej obsługi remontowej w zakresie remontów bieżących i zapobiegawczych;

c) wydatne wzmocnienie wykorzystania istniejących baz remontowych, baz produkcji części zamiennych (drogą usprawnień organizacyjnych i przejścia na wielozmianową pracę);

d) jak najszybszą realizację przyznanych budownictwu inwestycji na budowę i rozbudowę baz sprzętowych, a przede wszystkim realizację w pierwszym rzędzie podstawowych obiektów produkcyjnych dla szybkiego uruchomienia mocy produkcyjnej, a nie, jak to ma miejsce w wielu wypadkach, forsowania budowy obiektów nieprodukcyjnych, jako łatwiejszych.

4) Podstawowym również zadaniem budownictwa w r. 1952 będzie poważna praca w dziedzinie usprawnień gospodarki materiałowej. Zagadnienie to ma pierwszorzędne znaczenie, ponieważ przy gwałtownym dalszym rozwoju budownictwa i wciąż niedostatecznym jeszcze oparowaniu zagadnień planowania zapotrzebowania materiałowego, nieuniknione są przejściowe trudności w zakresie zaopatrzenia budów w niektóre asortymenty materiałów. Prawidłowa gospodarka materiałowa może w znacznej mierze przyczynić się do zmniejszenia tych trudności. Ścisłe stosowanie się do wydanych w zakresie gospodarki materiałowej zarządzeń i instrukcji, wymaga specjalnej pieczy ze strony kierownictwa. Niewątpliwie pomocnym w tym będzie szerokie rozwinięcie masowego ruchu współzawodnictwa robotników o oszczędności materiałowe. Koniecznym jest również popieranie ruchu racjonalizatorskiego, który właśnie w tej dziedzinie może dać poważne rezultaty (w szczególności w zakresie właściwego zużytkowania odpadków i zmniejszenia procentowej ilości odpadków materiałowych).

Podstawowe znaczenie w dziedzinie gospodarki materiałowej ma jak najszersze wprowadzenie na budowach norm zużycia materiałów i ścisłej kontroli wykonywania tych norm.

Olbrzymie rezerwy kryją się również w wciąż jeszcze szwankującej gospodarce w zakresie magazynowania materiałów, niszczenia materiałów złe składowanych itd.

5) Istotnym momentem usprawnienia budownictwa w r. 1952 powinno być całkowite zrealizowanie zasad generalnego wykonawstwa na

placach budów i nadanie tym zasadom rzeczowej treści. Wiąże się to z koniecznością ustalenia na wszystkich placach budów kompleksowych harmonogramów robót, wiążących w sposób sztywny terminarze robót zarówno przedsiębiorstwa ogólnobudowlanego, będącego generalnym wykonawcą, jak i przedsiębiorstw subwykonawczych, w zakresie robót specjalizowanych, jak również i terminarze zobowiązań inwestora w zakresie dostawy przezeń dokumentacji technicznej oraz urządzeń i maszyn montowanych. Harmonogramy te, o ile jeszcze nie są wykonane, powinny być wykonane najpóźniej w pierwszym miesiącu 1952 r., przy czym muszą być absolutnie urealnione i uzgodnione z zakresem rzeczowym koszty budowy.

Należy podkreślić, że wyniki już rozpoczętych na niektórych budowach prac w kierunku urealnienia zakresu finansowego robót (Nowa Huta, Huta Częstochowa) powinny być rozpowszechnione na wszystkie place budów, na których dotąd istnieją wątpliwości co do prawidłowego ustalenia kosztów zamierzonego planu rzeczowego. Ścisłe wykonanie tego postulatu jest absolutnie niezbędne dla uniknięcia olbrzymiej dezorganizacji w wykonawstwie i finansowaniu, która może nam grozić w wypadku pozostawienia tych spraw „naturalnemu” biegowi rzeczy, jak to często miało miejsce w dotychczasowej praktyce. Jest to poważne zadanie zarówno dla ministerstw wykonawczych (a w szczególności dla Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego, lecz w równej mierze dla Ministerstwa Kolei, Transportu Drogowego i Lotniczego, a nawet Ministerstwa Budownictwa Miast i Osiedli), jak i dla wszystkich ministerstw inwestujących.

6) Na bazie właściwych, jak najbardziej urealnionych planów poszczególnych placów budów powinna być oparta właściwa gospodarka kadrami. Da to możliwość usunięcia nieplanowych przerzutów i marnotrawstwa sił roboczych, które stały na przeszkodzie do osiągnięcia planowego wzrostu wydajności w r. 1951.

Należy podkreślić, że podstawowa przyczyna niedostatecznego rozpowszechnienia zespołowych metod pracy, potoku racjonalnego wykorzystania siły roboczej, tkwi zawsze w organizacji budowy. Zasilenie budów kadrami, niepotrzebnie dotąd uwiązany przy biurkach (jak to miało miejsce np. w organizacji budownictwa ogólnego w Warszawie), umożliwi niewątpliwie rozwiązanie tego niezwykle istotnego dla wzmoczenia wydajności pracy zagadnienia.

Zbyt mało dotąd w dziedzinie organizacji placu budowy poświęcono zagadnieniom dyspeczeryzacji. Jest rzeczą nieodzowną, by w r. 1952 dyspeczeryzacja przestała być hasłem, a stała się rzeczywistą metodą kierowania wielkimi budowami wieloobiektoowymi.

Wzrost ilościowy i jakościowy planu r. 1952 przy niewątpliwie organicznych tylko możliwościach przyrostu kadr, wymaga dalszej intensyfikacji procesów produkcyjnych. Poza maksymalnym wykorzystaniem stojących do dyspozycji środków w zakresie dotąd stosowanych metod, poza rozszerzeniem zakresu stosowania

metod już zaadaptowanych, konieczne jest stałe wprowadzanie nowych, najbardziej postępowych metod, które znalazły już zastosowanie i rozwinięcie w innych krajach, a przede wszystkim w ZSRR. Adaptacja nowych metod odbywa się u nas dotąd zbyt powoli dzięki wciąż jeszcze niedostatecznej pracy pionierów technicznych.

Olbrzymie znaczenie, jakie w Ministerstwie Budownictwa Przemysłu Ciężkiego w ZSRR ma główny zarząd techniczny Ministerstwa, wynika stąd, że zarząd ten kieruje w rzeczywistości postępem w budownictwie.

Jest rzeczą nieodzowną dokładnie przeanalizowanie pracy jednostek kierujących techniką w ramach ministerstw oraz w ramach centralnych zarządów przedsiębiorstw budownictwa specjalnego i montażu, we wszystkich resortach, realizujących wykonawstwo budowlano-montażowe. Należy przy tym podkreślić jako fakt pozytywny, że w planach na r. 1952 po raz pierwszy został szeroko opracowany przez dwa główne resorty budownictwa plan techniczny. Najważniejszym jest, aby plan ten nie pozostał planem papierowym, by był rzeczywiście realizowany i by jego wykonanie było kontrolowane.

7) W planie na r. 1952, poza planem produkcji podstawowej ujęty został po raz pierwszy plan produkcji pomocniczej. W warunkach gdy rozwijający się przemysł podstawowy nie może jeszcze opanować w pełni produkcji wszystkich niezbędnych asortymentów materiałów (a nawet niektórych urządzeń), niezbędnych dla realizacji planu budownictwa, nieodzownym jest rozwijanie we własnym zakresie przez przedsiębiorstwa budowlano-montażowe produkcji pomocniczej materiałów i niektórych urządzeń. Dotąd produkcja ta nie miała cech właściwych gospodarce planowej.

Coraz lepsze ujęcie w trakcie realizacji planu 1952 r. problematyki produkcji pomocniczej, ujęcie jej również w wyrazie rzeczowym i asortymentowym, umożliwiającym zbilansowanie z potrzebami w skali zjednoczeń, centralnych zarządów i ministerstw, — jest absolutnie niezbędne. Umożliwi to na przyszłość sporządzanie planów produkcji pomocniczej również w wyrażeniu rzeczowym, co znacznie usprawni gospodarkę na tym polu.

8) Wszystkie powyższe postulaty dotyczące usprawnień w poszczególnych dziedzinach budownictwa, stanowić mogą podstawę dla istotnej obniżki kosztów. Wyniki walki o obniżkę kosztów zależą jednak głównie od dokonywania rzeczywistego przełomu w zakresie ustosunkowania się kierownictwa przedsiębiorstw do zagadnienia kosztów. Zorganizowanie właściwej kontroli kosztów własnych budowy poszczególnych obiektów i porównywanie ich z uprzednio ustaloną wartością kosztorysową, powinno być w r. 1952 wprowadzone jako zasada działalności kierownictwa w całym budownictwie.

Doświadczenie ZSRR mówi, że taka porównawcza analiza w zakresie poszczególnych zjednoczeń, w zakresie porównania pracy różnych przedsiębiorstw, różnych placów budów, jest znakomitą orężem w walce o obniżenie kosz-

tów budownictwa, zezwala na wyciągnięcie wniosków z pracy przodujących budów i rozpowszechnienie uzyskanych osiągnięć. Powinny to mieć na uwadze organa kierownicze budownictwa na wszystkich szczeblach.

Zadania budownictwa r. 1952 mogą być i niewątpliwie będą osiągnięte. Istnieje po temu dostateczny potencjał organizacyjny i mogą być

zużytkowane poważne środki, które daje państwo budownictwu.

Nie ma wątpliwości, że tak jak w roku 1951 i lepiej niż w roku 1951 ogół pracowników budownictwa, robotników, techników i inżynierów przyłoży wszystkie siły, aby wykonać zadania, których realizacja zagwarantuje szybki postęp Polski na drodze do budowy socjalizmu.

Inż. JERZY NECHAY

Dotychczasowe osiągnięcia ITB i węzłowe zadania bieżące

1. Powstanie i rozwój Instytutu

Aby móc ocenić dotychczasowe wyniki pracy ITB, należy pokrótce zapoznać się z historią jego powstania i z jego organizacją.

Myśl założenia Instytutu dla celów budownictwa powzięto dla badań materiałów budowlanych w wyzwolonej Warszawie. Przystąpiono wówczas do organizacji Instytutu, kiedy jeszcze stolica leżała w gruzach, a wojska radzieckie i polskie forsowały Odrę w marszu na Berlin — dla badań zagadnień komunikacyjnych w marcu 1945 r. i dla potrzeb budownictwa. Instytut taki pod nazwą „Instytut Badawczy Budownictwa” został powołany przy Ministerstwie Odbudowy na podstawie dekretu z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu Ministerstwa Odbudowy.

W dniu 5 grudnia tegoż roku odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Głównej, która ustaliła wytyczne pracy Instytutu na najbliższą przyszłość oraz powołała dwie Rady Naukowe: Budowlaną i Drogową.

Dalszy etap rozwoju Instytutu rozpoczął się z dniem 31 maja 1948 r., w którym to dniu ogłoszono nowy, rozszerzony statut, przewidujący obsługę czterech Ministerstw, a mianowicie: Ministerstwa Odbudowy, Ministerstwa Komunikacji, Ministerstwa Przemysłu i Ministerstwa Obrony Narodowej. Nowy statut przewidywał utworzenie trzeciej Rady Naukowej, a mianowicie Materiałowej oraz Dyрекcję Instytutu trzyosobową.

Na tych zasadach pracował Instytut do 29 lipca 1949 r. tj. do chwili, kiedy w wykonywaniu ustawy o utworzeniu urzędu Ministra Budownictwa — Minister ten utworzył **Instytut Techniki Budowlanej**, jako swój organ naukowo-badawczy. Instytut ten w istocie rzeczy był kontynuatorem działalności dawnego Instytutu Badawczego Budownictwa.

Z początkiem roku 1951 na skutek zmian w organizacji władz i instytucji w dziedzinie budownictwa (utworzenie dwóch resortów: Budownictwa Przemysłowego i Budownictwa Miast i Osiedli) — Instytut Techniki Budowlanej został oddany pod nadzór Ministra Budownictwa Przemysłowego, który w związku z ustawą z dnia 8 stycznia 1951 r. o tworzeniu instytutów naukowo - badawczych dla potrzeb go-

spodarki narodowej nadał Instytutowi nowy statut, uwzględniający nowe założenia wymienionej ustawy. Z ważniejszych zmian statutu należy wymienić wyłączenie z zadań Instytutu tych zagadnień, które obecnie prowadzi powołany przed rokiem do życia Instytut Organizacji i Mechanizacji Budownictwa.

Przystępując do charakterystyki działalności Instytutu w okresie przeszło sześciu lat jego działalności podaję poniżej **liczbę pracowników Instytutu** na koniec poszczególnych lat. Wynoszą one:

w końcu 1945 r.	—	22 osoby
„ „ 1946 r.	—	54 „
„ „ 1947 r.	—	72 „
„ „ 1948 r.	—	139 „
„ „ 1949 r.	—	236 „
„ „ 1950 r.	—	369 „
na dzień 1.X.1951 r.	—	470 „

Dalszym wskaźnikiem rozwoju Instytutu jest **zagadnienie lokalowe**. Instytut powstał z wiosną 1945 r. bez właściwego lokalu, gdyż dom przy ul. Narbutta 26 był zwykłym na wpół wypalonym domem mieszkalnym i trudno było zaadaptować go na pomieszczenia laboratoryjne i administracyjne.

Jednak już po trzech latach pracy Instytutu lokale okazały się zbyt ciasne na pomieszczenia rosnących stale jego agend.

Zagadnienie lokalowe Instytutu zostanie w dużej mierze rozwiązane z chwilą ukończenia pierwszego etapu budowy nowego gmachu przy ul. Wawelskiej. Etap ten obejmuje budowę dużej hali dla maszyn wytrzymałościowych, która została już urządzona i oddana przed pół rokiem do użytku, oraz gmach laboratoriów o kubaturze ponad 30 tys. m³, który znajduje się w fazie wykańczania i o ile harmonogram prac nie zawiedzie, zostanie oddany do użytku na początku roku 1952. Objęcie tego gmachu rozładuje na pewien okres czasu dotychczasową ciasnotę lokalową, która jest jedną z zasadniczych przyczyn hamujących prace Instytutu i utrudniających często przyjęcie nowych pracowników.

Ze sprawą lokalową łączy się ściśle **zagadnienie sprzętu badawczego**. I tu również prace Instytutu w 1945 r. rozpoczęły się od zera, gdyż wszystkie urządzenia przedwojennych Instytu-

tów w czasie działań wojennych uległy w całości zniszczeniu. Dzięki pomysłnym zakupom za granicą i wykonaniu szeregu urządzeń w kraju oraz we własnych warsztatach Instytutu — posiadamy dziś urządzenie w zakresie prób wytrzymałościowych w skali przed wojną niespotykanej i najlepsze ze wszystkich ośrodków badawczych w Polsce. Zaznaczyć należy, że zaopatrzenie w sprzęt jest w dużej mierze dziełem pomysłowości i pracy naszego personelu, szczególnie w Zakładzie Technologii Gruntów.

W latach ubiegłych Instytut nie tylko troszczył się o zapokojenie własnych potrzeb w zakresie sprzętu, lecz również pomagał bardzo wydatnie innym placówkom tego rodzaju w Polsce, głównie Wyższym Uczelniom Technicznym, wypożyczając im maszyny badawcze i urządzenia laboratoryjne.

2. Organizacja Instytutu

Przejdziemy teraz do rozpatrzenia wewnętrznej organizacji Instytutu. Przechodziła ona w ciągu 6 lat liczne fazy rozwojowe, dostosowując się do zmiennych potrzeb budownictwa i zmiennej organizacji resortów, z którymi Instytut współpracował. W obecnej fazie Instytut posiada cztery główne działy techniczne, nie licząc jednostek organizacyjnych w dziale planowania oraz finansów i administracji, których działalność ma charakter usługowy. Do czterech jednostek technicznych należą: Dział Budownictwa, Dział Materiałowy, Dział Komunikacji i Dział Dydaktyczno-Wydawniczy.

Dział I Budownictwa odpowiada głównie zainteresowaniom obu Ministerstw Budownictwa, chociaż należy z góry zaznaczyć, że obciążony jest on działalnością usługową dla wszystkich innych resortów budujących. Działalność tego Działu w poprzednich latach, zgodnie z nastawieniem dotychczasowego budownictwa była skierowana głównie na zagadnienie budownictwa mieszkaniowego i społecznego. Od kilku miesięcy następuje przestawianie się pracy tego Działu na zagadnienia budownictwa przemysłowego w związku z coraz to rosnącą rolą tego działu gospodarki narodowej w naszym planie 6-letnim. Dział ten posiada następujące Oddziały:

1) Oddział Konstrukcji — przeprowadzający badania elementów konstrukcyjnych i całych konstrukcji bądź to jako badania zlecone i ekspertyzy terenowe, bądź też jako problemy naukowe.

2) Oddział Instalacji Budowlanych — obejmuje prace z zakresu ogrzewania, wietrzenia, akustyki i instalacji elektrycznych.

3) Oddział Doświadczalnictwa — opiekuje się ośrodkami doświadczalnymi Instytutu, które w obecnej chwili znajdują się na Ksawerowie i na Młynowie w Warszawie, koło Oliwy pod Gdańskiem oraz ośrodkiem doświadczalnym budownictwa wiejskiego na Ursynowie.

Ponadto w Dziale I utworzono ostatnio nowy Oddział Instalacji Elektrycznych, Oddział Prefabrykacji, Oddział Metra.

Dział II Materiałowy, leżący na pograniczu zainteresowań ministerstw produkujących materiały budowlane (głównie Ministerstwo Przemysłu Lekkiego) i ministerstw budujących, składa się z szeregu zakładów, wyposażonych w odpowiednie laboratoria i pracownie:

1) Zakład Technologii Spoiw, Betonu i Kamienia jest największą jednostką organizacyjną Instytutu z uwagi na przodującą rolę betonu w rozwoju naszego budownictwa. Na szczególną uwagę zasługują prace w zakresie pianobetonu i innych betonów lekkich, jak również w zakresie nowych materiałów, opartych na tworzywie cementowo-glinianym.

2) Zakład Technologii Ceramiki — prowadzi prace badawcze, począwszy od oceny surowców dla cegielni, poprzez technologię produkcji ceramiki aż do jej form stosowania w budownictwie.

3) Zakład Technologii Drewna — zajmuje się badaniami nad uodpornieniem drewna przeciwko grzybom domowym, nad zużytkowaniem odpadków drewna i nad nowoczesnymi połączeniami konstrukcji drewnianych.

4) Zakład Technologii Żużla — znajdujący się w Katowicach — prowadzi wszelkie badania, związane z użytkowaniem żużla wielkopiecowego i paleniskowego.

5) Zakład Technologii Materiałów Izolacyjnych — zajmuje się badaniami materiałów do izolacji cieplnej i dźwiękowej, np. płyt z paździerz, ze szkła piankowego, przędzy szklanej itp.

6) Zakład Technologii Bitumów — obsługuje potrzeby zarówno budownictwa, jak i drogownictwa w zakresie materiałów bitumicznych.

7) Zakład Technologii Materiałów Pomocniczych — opracowuje obecnie zagadnienia farb i lakierów, tynków szlachetnych, płyt podłogowych itp.

8) Zakład Technologii Gruntów — zajęty jest głównie wykonywaniem ogromnej ilości badań zleconych w zakresie nośności gruntów pod najważniejsze inwestycje przemysłowe.

9) Laboratorium Wytrzymałościowe prowadzi badania wytrzymałościowe z wykorzystaniem nowoczesnej aparatury, która mieści się w nowo wybudowanej Hali Maszyn Wytrzymałościowych.

10) Wreszcie Laboratorium Fizyko-Chemiczne wykonuje głównie analizy i badania chemiczne dla poprzednio wymienionych zakładów, między innymi w zakresie chemii spoiw i skałodrzewu.

Dział III Komunikacji obejmuje: Oddział Mechaniki Dróg, Oddział Technologii Dróg, Oddział Lotniskowy, Oddział Odcinków Doświadczalnych, Oddział Organizacji i Mechanizacji Robót Drogowych i Lotniskowych, Oddział Mostów oraz Oddział Torowisk Tramwajowych. Działalność tego Działu związana jest ściśle od po-

czątku istnienia z wytycznymi Ministerstwa Transportu Drogowego i Lotniczego.

Dział IV Dydaktyczno-Wydawniczy posiada Oddział Dokumentacji Fotograficznej i Filmowej, Oddział Dydaktyczny dla organizacji kursów, odczytów, zjazdów i konferencji naukowych oraz Oddział Bibliograficzno-Wydawniczy, który zajmuje się przygotowaniem publikacji bądź własnych, jako prace naukowe i biuletyny ITB, bądź też jako wydawnictwa książkowe, wydawane przez Państwowe Wydawnictwa Techniczne. Jak wiadomo, do 1950 roku Instytut sam prowadził działalność wydawniczą, która objęła około 50 podręczników w zakresie budownictwa i drogownictwa. Przy Dziale IV czynna jest biblioteka i czytelnia czasopism technicznych

3. Wyniki prac Instytutu

Postaramy się najpierw **scharakteryzować cyfrowo** wyniki prac ITB. Wymienione poprzednio jednostki organizacyjne Instytutu prowadzą działalność następujących czterech rodzajów:

1) wykonywanie na zlecenie z zewnątrz lub dla potrzeb własnych badań wytrzymałościowych, fizycznych lub chemicznych, szczególnie licznych w zakresie badań spoiw, betonów, ceramiki i oceny jakości gruntów;

2) wykonywanie ekspertyz, przeważnie połączonych z wizytacją terenową w zakresie oceny wartości budynków, konstrukcji, surowców do produkcji przemysłowej itp.;

3) prace naukowe bądź z własnej inicjatywy, bądź też z inicjatywy z zewnątrz;

4) publikowanie prac w formie wydawnictw, odczytów itp.

Dla oceny działalności wymienionych wyżej czterech Działów Instytutu warto podać, że ilość prac, wykonanych przez nasz Instytut w roku 1950 wynosiła 2970.

Szczupłość kadr nie pozwoliła rozwinąć wszystkich prac naukowych własnym personelem, zajęтым prawie całkowicie rosnącą stale cyfrą badań kontrolnych, ekspertyz terenowych i doraźnych pilnych zleceń ze strony władz. Częściowo rozwiązano to zagadnienie w ten sposób, że w ciągu lat 1948 — 1950 powołano przy Instytucie szereg **Komisji Naukowych** w ramach poszczególnych specjalności, złożonych z wybitnych specjalistów w danych dziedzinach i obarczono te Komisje obowiązkiem inicjatywy w zakresie prac naukowych, wyszukiwania autorów, opracowania z nimi programu badań i oceny wykonywanych prac. Dzięki takiej koncepcji Instytut wciągnął do współpracy ze świata nauki i przemysłu w 26 Komisjach ponad trzystu specjalistów, uzupełniając w ten sposób szczupłe własne kadry pracownicze i osiągając dzięki temu poważne rezultaty w zakresie opracowania wielu cennych zdobyczy naukowych.

W roku bieżącym nastąpiła na zarządzenie Władz likwidacja Komisji Naukowych Instytutu, gdyż pracę ich przejął uzupełniony w ostat-

nim czasie personel stały ITB, część zaś prac przejęły do wykonania Zakłady Politechnik lub pojedynczy specjaliści spoza Instytutu.

Podczas gdy działalność w zakresie badań kontrolnych i ekspertyz ma charakter raczej przypadkowy, gdyż jest ona odbiciem bieżących potrzeb ze strony resortów i przemysłu, o tyle prace naukowe prowadzone początkowo w sposób nieskoordynowany, zostały w ciągu 1950 roku ujęte w ścisły plan z głęboką podbudową ideologiczną i ekonomiczną, zatwierdzony przez resortowe Ministerstwa i PKPG. Plan ten obejmuje program prac Instytutu w okresie 6-letnim; w postaci zasadniczej problematyka została uzgodniona z dwudziestu kilkoma zainteresowanymi jednostkami, tj. Ministerstwami, Politechnikami, Centralnymi Zarządami Budownictwa i z Biurami Projektów.

W ramach planu 6-letniego opracowywane są szczegółowe plany roczne, które są podstawą roboczą dla prac naukowych Instytutu.

Z głównych **planowych prac Instytutu**, które znalazły zastosowanie przy realizacji budownictwa polskiego, wymienić należy następujące zagadnienia, poczynając od spraw materiałowych.

Przed wszystkim ITB jest kolebką wszystkich prac w zakresie **wykorzystania gruzu ceglanego**. Ten problem techniczny, który powstał dopiero po ostatniej wojnie na skutek zniszczenia naszych miast, a głównie Warszawy, nie miał jeszcze żadnej tradycji i należało od podstaw opracować zagadnienia technologii gruzobetonu, typy maszyn do jego przeróbki, znaleźć dziedziny zastosowania gruzobetonu i opracować metody produkcji elementów z tego materiału i ich zastosowanie w różnych dziedzinach budownictwa.

Drugim osiągnięciem ITB w ostatnich latach jest całkowite rozpracowanie naukowe **spożytkowania żużla** wielkopieczowego i paleniskowego. Instytut, działając z uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, jako międzyresortowy koordynator wszystkich spraw żużlowych, rozwiązał zagadnienie żużla również praktycznie, przyczyniając się do powstania specjalnego przedsiębiorstwa do eksploatacji żużla, które już rozwija pełną działalność.

Z zagadnień materiałowych należy dalej wymienić prace Instytutu w zakresie **walki z grzybem domowym**. Problem ten o skali ważności ogólnopństwowej został nie tylko rozpracowany całkowicie naukowo, ale została również u nas uruchomiona produkcja środków grzybobójczych z odpadków przemysłowych wg receptury ITB.

Instytut postawił zagadnienie **wykorzystania paździerzy** jako odpadków z roszarni lnu i konopi do produkcji płyt izolacyjnych. ITB zainicjował masową produkcję pianobetonów i opracował odpowiednie instrukcje i wzory maszyn do jego produkcji. Podobnie całkowicie pionierski charakter mają prace w zakresie tworzyw gliniano - cementowych, które otwierają temu materiałowi ogromne perspektywy rozwojowe.

W zakresie cementu i betonu należy wymienić prace ITB nad popularyzacją **badania betonu na budowie**. Tak dziś popularne laboratoria polowe służą nie tylko do kontroli jakości betonu i jego składników, ale są zarazem doskonałym instrumentem w zakresie oszczędności cementu i racjonalnego stosowania kruszyw.

Wśród ważniejszych wyników prac ITB w zakresie materiałów budowlanych należy jeszcze wymienić opracowanie wykorzystania trzciny, torfu i trocin, racjonalizację wyrobu płyt wiórkowo-cementowych, liczne osiągnięcia w zakresie ceramiki budowlanej, wprowadzenie do powszechnego użycia cegły wapienno - piaskowej itp.

W zakresie konstrukcji budowlanych i inżynierskich ważne są osiągnięcia ITB w dziedzinie **stropów prefabrykowanych**, które poprzez badania i ulepszania w Instytucie weszły na rynek i zdobyły szerokie zastosowanie. Badania te odkryły możliwości znacznych oszczędności w stosowaniu stali, co przyniosło Państwu znaczne korzyści. Obecnie tematem badań i popularyzacji są prefabrykowane stropy z elementów ceramicznych, tak do przekroi płaskich jak i łukowych.

Badania Instytutu w zakresie prefabrykacji odbywają się głównie na terenie **Ośrodka Doświadczalnego na Ksawerowie** (południowe krańce Warszawy), gdzie stawiają pierwsze kroki nowo opracowane elementy i konstrukcje inżynierskie żelbetowe, staloceramiczne, stalowe, drewniane i inne. Stosowanie nowych materiałów i konstrukcji w zakresie budownictwa wiejskiego dokonywa się na terenie wzorowej wsi Ursynów pod Warszawą.

Ważnym elementem każdej budowy jest jej fundament i znajomość nośności gruntu. **Zakład Technologii Gruntów** ITB założony w roku 1948 dosłownie z niczego jest już dziś prawie małym Instytutem. On bowiem ustala zasady fundamentowania wszystkich ważniejszych obiektów inwestycyjnych w naszej 6-latce. Zakład ten opracował własne metody pobierania próbek, badania gruntów i wydawania orzeczeń, na których wzorują się inne laboratoria gruntów w Polsce. Wg projektu tego Zakładu wykonywa się potrzebny sprzęt badawczy. Należy jeszcze nadmienić, że kierownik Zakładu za powyższe pionierskie prace został laureatem Państwowej Nagrody Naukowej.

Ustalenie wartości nowych konstrukcji (z punktu widzenia kosztów) i nowych metod pracy sprawdza Instytut przy pomocy **obserwacji chronometrażowych**. Stosowanie tego nowoczesnego sposobu kontroli wydajności pracy było u nas dotychczas w budownictwie praktycznie nieznanne. Instytut opracował naukowe metody stosowania i wykorzystania chronometrażu i wyszkolił liczne zastępy chronometrażystów, którzy rozpowszechnili chronometraż w całym kraju.

W zakresie budownictwa postawił Instytut zasadę powiązania prac naukowych z **ruchem racjonalizatorskim**. W tym celu Instytut współdziałał przy utworzeniu Stołecznego Klubu Ra-

cjonalizatorów, który przez pierwszy rok organizacyjny należał administracyjnie do ITB. Podobny cel miało w Instytucie Laboratorium Rzemiosł Budowlanych, gdzie opiniowano nadsyłane z terenu wynalazki robotników budowlanych.

Osobny rozdział trzeba by poświęcić wynikom prac Instytutu w zakresie **drogownictwa**, gdzie należałoby omówić wyniki i wartość prac Działu III ITB w zakresie materiałów do nawierzchni drogowych i ulicznych, techniki wykonywania nawierzchni, zwłaszcza przy zastosowaniu mechanizacji, budowy pól startowych na lotniskach itp.

Dużym dorobkiem Instytutu w ubiegłych latach jest jego **działalność wydawnicza**. Zanim powstały inne ośrodki wydawnicze, Instytut przez pierwsze powojenne lata był jedynym wydawcą technicznej literatury w zakresie budownictwa i drogownictwa.

4. Węzłowe zadania bieżące ITB

Na tle omówionych wyżej założeń organizacyjnych Instytutu i jego nastawienia naukowego, opartego o dotychczasowy dorobek, można postawić przed Instytutem zadania, wynikające z bieżących potrzeb budownictwa, rozwijającego się na bazie 6-letniego planu gospodarczego rozwoju Polski. Zadania te dadzą się streścić w zdaniu, że głównym celem Instytutu jest opracowywanie zagadnień w zakresie postępu technicznego odnośnie materiałów i konstrukcji budowlanych.

Ponieważ za podstawą planu inwestycyjnego są obecnie nowe budowle przemysłowe, jasne jest, że główna uwaga i nastawienie ITB muszą być obecnie i w przyszłości skierowane ku zagadnieniom, związanym z budownictwem przemysłowym. W tym też sensie został ostatnio przebudowany schemat organizacyjny Instytutu oraz plan prac naukowo-badawczych na okres 6-letni, jak również plan roboczy na rok 1952.

Plan prac naukowych na rok przyszły został w ostatnim czasie przedyskutowany i poprawiony na Sekcjach Rady Naukowej ITB oraz zatwierdzony przez samą Radę Naukową. Można więc już stwierdzić, że plan ten jest właściwym obrazem węzłowych bieżących prac Instytutu Techniki Budowlanej w obecnej chwili i na najbliższą przyszłość.

Jakie są zasadnicze wytyczne tego planu? Jeżeli wyeliminujemy z niego zagadnienia, dotyczące budownictwa drogowego, jako nieznacznie tylko związane z potrzebami budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego, to prace naukowe Instytutu można podzielić na 2 grupy: modernizacja konstrukcji budowlanych i instalacji oraz polepszenie jakości i tworzenie nowych materiałów, które służą do wykonywania elementów budowli.

Modernizacja konstrukcji budowlanych jest związana głównie z prefabrykacją, a pośrednio z mechanizacją procesów budowlano-montażowych w wytwórniach elementów i na placu budowy. Postęp techniczny w modernizowaniu

konstrukcji istniejących i tworzeniu nowych koncepcji musi iść równoległe z pracami biur projektowych, które na podstawie doświadczeń, zebranych przy realizacji dotychczas wzniesionych budowli, mogą krytycznie ocenić wartość poszczególnych koncepcji konstrukcyjnych. Tworzenie nowych rozwiązań, czy to na drodze prefabrykacji, czy też budownictwa tradycyjnego musi być sprawdzane doświadczalnie w ITB, aby jako skontrolowany już projekt iść do realizacji w teren.

Widzimy z tego, jak ważną rolę w tych pracach odgrywa porozumienie pomiędzy Instytutem a biurami studiów przy biurach projektowych. Jeżeli chodzi o resort budownictwa przemysłowego, porozumienie to zostało już zawarte, a współpraca projektantów z pracownikami ITB weszła już na ustalony tor.

Najciekawszym odcinkiem tej współpracy jest obecnie zagadnienie metra warszawskiego, tej czołowej inwestycji w naszym planie 6-letnim. Plan prac naukowych Instytutu przewiduje rozpracowanie całego szeregu zagadnień, postawionych przez „Metroprojekt“ oraz wykonanie licznych doświadczeń laboratoryjnych i na modelach celem rozwiązania postawionych przed Instytutem zagadnień. Pomoc ekspertów radzieckich odegra w tych pracach niewątpliwie zasadniczą rolę.

Drugim tematem współpracy ITB z biurami projektów jest ustalenie nowych właściwych konstrukcji hal przemysłowych prefabrykowanych z wykorzystaniem doświadczeń, zebranych na dotychczas wzniesionych budowlach. Oprócz hal prefabrykowanych należy rozpatrzyć właściwe konstrukcje monolityczne, budowane przy użyciu deskowań przesuwanych z zastosowaniem podgrzewania celem przyspieszenia twardnienia betonu.

Niezależnie od modernizacji konstrukcji budowlanych należy równoległe opracowywać zagadnienia z dziedziny robót instalacyjnych wykończeniowych. Plan prac naukowych ITB przewiduje cały szereg tematów z tego zakresu, mając z jednej strony na widoku konieczność polepszenia warunków zdrowotnych pracujących w budynku ludzi (oświetlenie, ogrzewanie, wentylacja), jak również celem unowocześnienia montażu tych instalacji, nawet drogą prefabrykacji, jak np. przez tworzenie t. zw. węzłów sanitarnych.

Unowocześnienie konstrukcji musi iść w parze z pracami w zakresie polepszenia jakości materiałów i elementów potrzebnych do wzniesienia budowli. Wysuwa się tu na czoło zagadnienie właściwej gospodarki materiałami budowlanymi pod kątem oszczędnego stosowania materiałów deficytowych i tworzenia nowych z odpadków przemysłowych.

W oparciu o bilanse materiałowe Instytut musi opracować wytyczne stosowania poszczególnych materiałów i elementów konstrukcyjnych i przekazać je do biur projektowych, gdzie powstaje właściwa dokumentacja w postaci projektów i kosztorysów, ustalająca zakres stosowalności poszczególnych materiałów. Odbywa-

jąca się obecnie w Warszawie Wystawa Techniki Budownictwa ma między innymi za zadanie urobienie właściwego ustosunkowania się do poszczególnych materiałów i elementów konstrukcyjnych właśnie pod kątem polityki oszczędnościowej. Świadczą o tym pokazane tam materiały z odpadków przemysłowych (np. żużel) lub przemysłu rolnego (np. paździerz lniane), albo też wykorzystania surowców miejscowych, jak np. gliny do tworzyw gliniano-cementowych.

Szczególnie silnie muszą być podkreślone prace Instytutu w zakresie stosowania materiałów najbardziej deficytowych, jakimi są obecnie cement, stal i drewno. Plan prac naukowych ITB idzie po tej linii bardzo zdecydowanie i traktuje tematy w zakresie tych oszczędności jako pierwszej kolejności.

Jeżeli chodzi o elementy konstrukcyjne, to zadaniem Instytutu na dzień dzisiejszy jest opracowanie właściwych elementów do krycia dachów budynków przemysłowych i ustalenia właściwych posadzek w halach fabrycznych. Te dwie dziedziny, pozornie tak proste, nie mają do dnia dzisiejszego zadawalających rozwiązań i ciągle jeszcze spotyka się wadliwe stosowanie płyt prefabrykowanych jako pokrycia hal o konstrukcji stalowej, lub też zaprojektowanie nieodpowiedniej dla danej fabryki posadzki.

To są niektóre z najważniejszych zadań ITB w chwili bieżącej.

Jeżeli uświadomimy sobie trudności kadrowe z jakimi boryka się nasze budownictwo, a w szczególności weźmiemy pod uwagę nikły stan liczebny wysoko kwalifikowanych pracowników naukowych, — jeśli dalej dodamy do tego częściowy brak potrzebnego do badań sprzętu i trudności lokalowe, które jeszcze jakiś czas będą gnębić nasz Instytut — to dojdziemy do przekonania, że trzeba będzie zdobyć się na bardzo wielki wysiłek organizacyjny i myślowy, aby tych kilkaset tematów naukowych naszego planu zostało z pożytkiem rozpracowanych i wprowadzonych w życie.

Pierwszym warunkiem do wypełnienia planu tych prac jest przekształcenie się ITB w prawdziwy Instytut Naukowy i przerzucenie ogromnego dziś balastu badań kontrolnych na inne laboratoria. Wiemy, że Instytut powstał z niczego w roku 1945, jako placówka kontrolna dla przemysłu i dopiero stopniowo stwarzał sobie tematykę i kadry naukowe. Jednakże potrzeby rynku w zakresie badań kontrolnych rosły tak szybko, zwłaszcza po wejściu w pierwszy rok planu 6-letniego, że pomimo bardzo szybkiego rozwoju ITB prace kontrolne dominują jeszcze w wielu naszych Zakładach utrudniając pracę naukową, właściwą dla każdego instytutu.

Dotychczasowe projekty ITB ustawowego ustalenia współpracy z laboratoriami Politechnik i przelania na nich pod opieką ITB uprawnień wykonywania badań kontrolnych na danym terenie Kraju, lub w zakresie pewnej specjalności, względnie utworzenie szeregu spe-

cyjnych laboratoriów kontrolnych nie zostały dotychczas uregulowane. Jest to jednak jedyna droga, aby nasz Instytut mógł uwolnić się od większości badań kontrolnych i skupić swe zainteresowanie na właściwych pracach naukowych, zachowując sobie tylko badania trudniejsze, specjalne i nadesłane w drodze odwoławczej, jak to się dzieje np. w instytutach radzieckich.

Drugą okolicznością, która może wydatnie przyczynić się do pomyślnego rozwiązania niektórych problemów naukowych w ramach planu 6-letniego ITB, to współpraca z Wyższymi Uczelniami Technicznymi przez przekazanie im

do wykonania takich prac, które na tych uczelniach mają odpowiedni klimat naukowy. Zagadnienie to łączy się organizacyjnie z poprzednio poruszoną sprawą wykonywania przez te uczelnie badań kontrolnych i musi być łącznie prawnie uregulowane.

Należy mieć nadzieję, że najbliższy czas stworzy właściwe warunki pracy w Instytutach Naukowych, a tym samym i Instytut Techniki Budowlanej będzie mógł wzorem instytutów radzieckich stać się właściwym ośrodkiem tworzenia nowych dróg postępu technicznego niezbędnych do pełnego zrealizowania naszego planu 6-letniego.

Inż. MIECZYŚLAW ZAJBERT

Dotychczasowe osiągnięcia IOMB i węzłowe zadania bieżące

Przeobrażenia budownictwa na przełomie planu 6-letniego, na tle wyrosłych wielkich zadań budowlanych, wymagały rozwiązania poważnych i podstawowych problemów związanych z przejściem aparatu budowlanego na inną technikę i organizację wykonawstwa.

Plan 6-letni postawił przed budownictwem, poza zadaniami rzeczowymi podanymi w postaci dużej ilości wielkich obiektów do wykonania, — zadania z zakresu wybitnej poprawy ekonomiki budownictwa i podniesienia techniki, czynników niezbędnych dla realizacji podstawowych założeń ekonomicznych planu, które określono zwięźle — zwiększyć wydajność pracy o 86%, a obniżyć koszty o 26%.

Wykonanie tak postawionych zadań wymagało zastosowania metod naukowych tak po linii badawczej, jak i dydaktycznej, które mogły być przeprowadzone jedynie w odpowiednich zakładach naukowo-badawczych, niestety dotychczas niezorganizowanych.

Toteż dla wypełnienia istniejącej luki w zakładach naukowych budownictwa, w zakresie ekonomiki budownictwa, powołany został z dniem 1 stycznia 1951 r., zarządzeniem Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 24 kwietnia 1951 r. Instytut Organizacji i Mechanizacji Budownictwa.

Zdawałoby się, że mówić dziś o osiągnięciach instytucji naukowo - badawczej powołanej do życia przed kilku miesiącami, jest przedwczesne, szczególnie jeżeli instytucja nie posiada żadnej bazy w postaci dorobku naukowego, czy też w postaci kwalifikowanych kadr.

Okazuje się jednak, że znajdujemy się na etapie, w którym powinno się o tym mówić z następujących powodów:

Instytut ustalił już kierunki swych prac, przyjął pewne metody pracy, dał w wyniku szereg opracowań;

w tej fazie krytyka, która może się rozwinąć na tle podsumowania — i samokrytyka mogą

najbardziej skutecznie wpłynąć na usunięcie ew. błędów w samym momencie ich powstawania.

Analizując dorobek Instytutu rozpatrzmy go na dwóch zasadniczych odcinkach, mianowicie: na odcinku organizacji bazy naukowej — potencjału oraz na odcinku pracy naukowo-badawczej — produkcji.

Baza potencjalna

K a d r y. W działalności Instytutu, jak zresztą każdej placówki naukowo-badawczej **podstawową rolę grają kadry**, następnie zasoby doświadczalno - naukowe i dydaktyczne stojące do dyspozycji tych kadr, — jako pozycja wyjściowa do działalności naukowo-badawczej.

Wobec istniejącego przeświadczenia o ostrym deficycie kadr w przemyśle budowlanym i wobec faktycznego, prawie zupełnego braku naukowych kadr w dziedzinie ekonomiki budownictwa, czemu się nie należy dziwić, gdyż dyscypliny naukowe z tego przedmiotu u nas prawie nie istnieją — nabór kadr dla Instytutu Organizacji i Mechanizacji Budownictwa był i jest zasadniczym i bardzo trudnym problemem.

Poza kilkunastu pracownikami, uzyskanymi z przedsiębiorstw, którzy byli przygotowani do podjęcia prac naukowo - badawczych z racji wykazanych zainteresowań naukowych w poprzedniej pracy, w przemyśle budowlanym, Instytut nie otrzymał potrzebnego personelu.

Wobec zaś działania ustawy o płynności kadr nabór ludzi poza drogą tzw. przydziału nie wchodzi w rachubę.

Ewentualne możliwości uzyskania absolwentów szkół wyższych nie mogą być traktowane nawet jako połowiczne rozwiązanie, zakładające doszkalanie tych ludzi w Instytucie, gdyż kandydat na pracownika naukowego nie mający za sobą doświadczenia zawodowego nie ma szans stać się pełnowartościowym pracowni-

kiem naukowym. Bo jakkolwiek Instytut jest w stanie zaspokoić u absolwentów znajomość praktyki technologicznej, czy organizacyjnej, np. poprzez zaznajomienie ich z ruchem i techniką budowy, w ramach prac na stacji doświadczalnej, to jednak nie może tą drogą dać praktyki życiowej wynikającej z doświadczenia, które się nabywa pełniąc funkcje kierowania w sposób odpowiedzialny produkcją i techniką.

Praktykę taką winien pracownik zdobyć na jakimś stanowisku odpowiedzialnym, na budowie.

Doświadczenia moskiewskiego aktywu technicznego, na terenie którego przoduje radziecka technika wykonawstwa budowlanego, ujęte w uchwałach tego aktywu powyższych na wiosnę ub. r., stwierdzają, że kierowanie pracownikami — nie posiadających przynajmniej 3-letniej praktyki — jako kandydatów na pracowników naukowych do Instytutów nie powinno mieć miejsca.

Dlatego też należało przyjąć zasadę, że rekrutację pracowników naukowych trzeba przeprowadzać na terenie przemysłu budowlanego. Tu jednak istnieją opory nie do przebycia wynikające ze specyficznej logiki, której przewód jest następujący: wykonanie planu produkcyjnego i jego przekraczanie jest nienaruszalnym prawem socjalistycznej gospodarki, dobre kierownictwo — charakteryzujące się znajomością techniki i praktyki jest gwarancją zadośćuczynienia temu prawu, na tej podstawie, zakładając a priori maksymalny stan napięcia niedoboru kadr — formułuje się prosty wniosek — nie można wycofywać z produkcji jednostek odgrywających w niej jakąkolwiek poważniejszą rolę, czyli wyróżniających się wiedzą.

Jeżeli jednak przyjrzymy się bliżej tej logice dostrzegamy łatwo, że wynika ona z pesymistycznego poglądu na możliwość poprawy deficytowości kadr (stosowania środków zaradczych przeciwko deficytowości kadr) oraz z egoistycznego podejścia i krótkowzroczności polityki kadrowej. Przecież akcja przesuwania właściwych kadr do Instytutu opiera się na założeniu lepszego wykorzystania wiedzy pracowników wyróżniających się wysokimi kwalifikacjami, przez rozszerzenie zasięgu ich działania na aparat produkcyjny, drogą uogólnienia nabytych przez nich doświadczeń i podania ich do wiadomości i stosowania nie tylko w wąskim gronie pracowników jednego zakładu produkcyjnego, czy przedsiębiorstwa, ale całemu przemysłowi budowlanemu, uważając tę akcję za jedną z podstawowych, celem zaradzenia deficytowi kadr. W oparciu o tę logikę a nie poprzednio przytoczoną powołano Instytut.

Jasnym jest dalej, że przy tym założeniu możliwe jest na terenie Instytutu dalsze podnoszenie kwalifikacji wyróżniających się pracowników przemysłowych, z możliwością powrotu ich na stanowiska w przemyśle budowlanym bardziej eksponowane i wymagające b. wysokich kwalifikacji.

Tylko przy takim założeniu rotacji kadr między instytutami a przemysłem możliwe jest realizowanie, na odcinku dużej polityki kadrowej, zasady uzupełniania się praktyki i teorii — zbliżenie nauki do budowy.

Jeżeli chodzi o IOMB sytuacja kadrowa nie została dotychczas rozwiązana z powodu trudności wynikających przede wszystkim z oportunistycznego poglądu, o którym była mowa wyżej.

Stanowi to niebezpieczeństwo dla prawidłowego rozwoju Instytutu. Jego słabość spowodowana brakiem kadr a w konsekwencji małym planem działalności może ugruntować fałszywy pogląd małej użyteczności tej instytucji, w dalszej konsekwencji spowodować brak zainteresowania się nią i wreszcie — kwestionować potrzebę jej istnienia. Na tę okoliczność należy zwrócić uwagę szczególnie dla tego, że zainteresowanie się Instytutem jest obecnie duże o czym świadczą b. liczne zlecenia na opracowania, ekspertyzy, opinie.

Materiały naukowe i doświadczalne

Następnym składnikiem bazy naukowej Instytutu po kadrach jest materiał naukowy i doświadczalny w postaci opracowań badawczych, literatury, bibliografii, dokumentacji technicznej itp. oraz znajomości jego treści przez pracowników Instytutu. Pod tym względem Instytut ma do zanotowania następujące osiągnięcia: zbadano zasób najnowszych oraz podstawowych radzieckich wydawnictw z dziedziny planowania, organizacji, mechanizacji i ekonomiki budownictwa, — zebrano także prawie wszystkie krajowe opracowania z tego zakresu, tak wydane jak i nie wydane oraz będące w opracowaniach, — scalono biblioteki techniczne b. C. Z. PBP i CSB, — zorganizowano w oparciu o Gł. Instytut Dokumentacji Technicznej, ośrodek dokumentacji technicznej oraz bibliograficzny w zakresie tematyki instytutu, — zbadano ośrodki biblioteczne na terenie Warszawy, celem ich wykorzystania. W wyniku tej pracy uzyskano bibliotekę zawierającą 1982 tomy wydawnictw książkowych i broszurowych z tego 489 tomów w językach obcych, dostępnych naszym pracownikom, następnie 7 szt. opracowań nie wydanych a opracowanych w b. C. Z., lub Min. Bud. względnie ITB, 54 egz. czasopism w języku polskim i obcych, skompletowano 4000 szt. kart dokumentacyjnych, opracowano 50 poz. bibliograficznych wreszcie nawiązano kontakt z 11 bibliotekami i zbadano treść zbiorów zapoznając z nią naszych pracowników, celem wykorzystania. Szczególną korzyść osiągnęliśmy korzystając z księgozbiorów bibliotek: sejmowej, PKPG, NOT, Instytutu Urb. i Arch., Biblioteki Narodowej.

Wyposażenie laboratoryjne

Trzecim składnikiem bazy jest jej część materialna a więc laboratoria i pracownia, wraz z wyposażeniem. W odniesieniu do Instytutu Organizacji i Mechanizacji Budownictwa wcho-

dzi w rachubę wyposażenie w przyrządy i aparaty do badań organizacji i wydajności pracy ludzi i maszyn a więc czasomierze, liczniki, automaty przekaźnikowe, aparaty samopiszące, filmowe itp., następnie aparatura do badań maszyn jak liczniki, czujniki, indykatory, dynamometry, hamownie napędowe, dźwigi, maszyny do badania wytrzymałości, ścieralności, twardości, maszyny obrabiarskie, narzędzia itp., aparatura do pomiarów elektrycznych itp., — oczywiście wszystko wraz z odpowiednimi pomieszczeniami.

Jeżeli chodzi o aparaturę dla badań wydajności pracy ludzi i maszyn realizuje się podstawową aparaturę do pomiaru czasu — chronometry. Kilkunastu chronometrażystów wykonuje już pomiary w terenie, na stacjach doświadczalnych.

Dalszą aparaturę zaplanowano do realizacji w latach 1952 i 1953 w miarę szkolenia pomocniczych sił dla jej obsługi.

Realizację urządzenia i wyposażenia dla badania maszyn budowlanych uzależniono od ustalenia programu badań i ich umiejscowienia, tak aby mogła obsłużyć potrzeby przemysłu budowy maszyn jako producenta z jednej strony i potrzeb przemysłu budowlanego jako odbiorcy i eksploatatora z drugiej strony.

Początkowej fazy realizacji tych urządzeń należy się spodziewać w roku 1952.

Metodyka pracy naukowej

Jednym z ważniejszych osiągnięć z zakresu prac organizacyjnych jest bezsprzecznie regulamin i metodyka organizacji opracowywania prac naukowo-badawczych.

Regulamin ten opiera się na następujących zasadach:

Na terenie Instytutu działa Rada Naukowa jako organ doradczy dyrektora, organ ten spełnia jednocześnie rolę aparatu krytycznego w stosunku do opracowań wykonywanych przez autorów poszczególnych tematów, w różnych stadiach tych opracowań, mianowicie w momencie ukończenia opracowania przez autora „Karty programowej“, następnie co najmniej raz na kwartał w czasie opracowywania tematu i wreszcie po zakończeniu pracy.

Każdego pracownika wytypowanego przez Dyрекcję, któremu przydzielono do wykonania na wniosek kierownictwa Działu, temat — obowiązuje sporządzenie w określonym terminie tzw. „karty programowej“, która określa tematyczny plan pracy tj. planowany zakres i kierunki opracowania oraz niezbędne dane organizacyjne a więc: wyszczególnienie potrzebnych materiałów i pomocy naukowych, bibliografii, danych doświadczalnych itp. następnie wyszczególnienie wniosków na współpracę fachowców i innych Działów Instytutu, dla opracowania specjalnych rozdziałów, czy punktów planowej pracy. „Karta programowa“ podlega dyskusji na Radzie Naukowej i po zaopiniowaniu przedstawiona jest do ak-

ceptacji Dyrekcji, po czym stanowi podstawę do właściwego opracowania. Karta programowa pomimo dużych oporów psychicznych większości pracowników naukowych została wprowadzona i przyjęła się całkowicie. Obecnie nie ma już przeciwników. Daje ona kolosalne usługi tak Instytutowi jak i wszystkim pracownikom, gdyż dzięki niej unika się omyłek co do kierunkowości i zakresu opracowań a przez to nietrafnych opracowań czy rozwiązań.

Stacje doświadczalne

Na zakończenie omawianych założeń organizacyjnych należy wspomnieć o Stacjach Doświadczalnych. Na tym odcinku istnieją duże trudności. Polegają one na braku zrozumienia idei tych stacji, często przez pracowników Instytutu a z reguły przez kierownictwo budów.

Jakkolwiek ogólne zadania Stacji Doświadczalnych określono w regulaminie dostatecznie jasno, przeznaczając je do prac tzw. normatywnych i kontrolnych oraz do prac zbierania materiałów statystycznych niezbędnych poszczególnym autorom dla prac bieżących, to jednak sformułowanie szczegółowych zadań dla poszczególnych stacji natrafia na trudności i trzeba przyznać, że wyniki pierwszych prac nie były zadowalające, a zebrane materiały nie znalazły pełnego wykorzystania. Tych pierwszych niepowodzeń nie da się całkowicie wytłumaczyć nieplanową pracą budów i wynikającymi z tego przerwami w pracy Stacji.

Przeprowadzona analiza wykazała, że właściwych przyczyn należy szukać w braku dostatecznie szczegółowego formułowania zadań dla stacji, w szczególności podania planu pracy, formy organizacyjnej i środków niezbędnych dla wykonania tego planu — a także w niedostatecznej opiece poszczególnych pracowników naukowych nad pracą stacji doświadczalnych w terenie, przez sprawdzanie wyników pracy stacji w toku ich prac i wprowadzania niezbędnych korekt tematycznych, czy organizacyjnych, wynikających ze zmiennych warunków prowadzenia budowy.

Wreszcie należy podkreślić niedostateczne zainteresowanie się kierownictwem budowy pracami naszych stacji. Istnienie takiego zainteresowania wpłynęłoby niewątpliwie korzystnie na wykrywanie błędów organizacyjnych, czy tematycznych w pracy stacji.

Usunięcie tych braków musi poprawić sytuację na tym odcinku, jednym z ważniejszych w pracy Instytutu.

Poza łącznością z terenem utrzymaną przy pomocy stacji doświadczalnych stosujemy te kontakty przy pomocy wycieczek tematycznych na budowy, konferencje z przedstawicielami budów, kierownikami, technikami, majstrami, racjonalizatorami itp.

Przechodząc do podsumowania wyników prac naukowo - badawczych wyliczymy tematy zakończonych opracowań:

Opracowania naukowe, adaptacje, względnie kompilacje oraz instrukcje

Planowe:

1. Instrukcja tymczasowa do sporządzania projektów organizacji i urządzenia budowy.
2. Projekt wzorcowy organizacji budowy hali żelbetowej prefabrykowanej; kubatury ok. 30.000 m³ (10 m wys.).
3. Projekty wzorcowe organizacji budowy: osiedla na 2.000 mieszk., oraz pojedynczego budynku mieszkalnego kubatury 6.000 m³ — ukończenie prac zapoczątkowanych w CZ SPB i PPB.
4. System dyspeczerski i planowanie operatywne, zasady oraz instrukcje.
5. Projekt organizacji robót żelbetowych przy użyciu deskowań przesuwanych — kombajnu.
6. Instrukcje transportu wewn. na budowie w przenośnikach, kontenerach.
7. Instrukcje transportu wewn. na budowie — przenośniki taśmowe.
8. Instrukcje transportu wewn. na budowie — po szynach.
9. Instrukcje transportu wewn. na budowie — taczkami i japonkami.
10. Katalog dźwigów-żurawi bud. — uzupełnienie wydania b. CZ PBP.
11. Katalog koparek.
12. Katalog ciągników i maszyn ciągnikowych.
13. Warunki odbioru maszyn budowlanych — ogólne — wyciąg szybowy 1 500 kg.
14. Warunki odbioru maszyn budowlanych — ogólne — wyciąg szybowy 750 kg.
15. Warunki odbioru maszyn budowlanych — betoniarka 150 l.
16. Warunki odbioru maszyn budowlanych — betoniarka 400 l.
17. Instrukcje obsługi masz. bud. — a) Koparka „Levman“ 750, b) koparka „Florentini“, c) koparka wielonaczyniowa EM-182, d) kruszarka D-153, e) żuraw T-108, f) sprężarka „Arpic“, g) lokomotywka „Äsbrink“.
18. Instrukcja obsługi maszyn bud. — koreferaty i opinie:
 - a) wyciąg budowlany T-37, b) pustaczka „Jandin F-61“, c) sprężarka ABC, d) pompa do betonu „Koryman“, e) ciągnik gąsienicowy Caterpillar D-4, f) spycharka D-157, g) zgarniarka D-183, h) wyposażenie pneumatyczne koparki „Levman 750“, i) ładowarka (koparka frezująca „Bleichert — 20“, j) kruszarka przenośna „HAZET“, k) kruszarka przenośna „NIK“, l) wibro-wykończarka typ VR25-45, m) koparka „Orenshtein Koppel“ typ L-3, n) asfalcjarka D-141.
19. Karty badań sprzętu — opracowanie wyciecznych dla badań 11 maszyn bud. wycieczne dla 5 zesp. maszyn bud.
20. Instrukcje dla zaplecza technicznego:
 - a) organizacja remontów i przeglądów

maszyn budowl., b) uwagi o gospodarce częściami zamiennymi, c) instrukcja organizacji napraw maszyn budowl. systemem napraw planowo-zapobiegawczych, w koreferatach: d) regulamin zaplecza technicznego, e) praca w warsztatach naprawczych, f) remonty kapitalne, g) opracowanie zasad obliczania przepustowości warsztatów remontowych.

21. Przeprowadzenie badań pod względem konstrukcyjnym oraz opracowanie wyciecznych dla producentów odnośnie produkcji: a) wyciągu szybowego, b) wyciągu jednomasztowego, c) betoniarki 150 l., d) betoniarki 400 l.
22. Opracowanie i ustalenie metodologii oraz zasad organizacji pracy dla opracowania scalonych norm kosztorysowych.
23. Skorygowanie norm zużycia materiałów do instrukcji PKPG Nr 58 na rok 1952 oraz rozszerzenia ich na 52 typy obiektów przemysłowych.

Pozaplanowe opracowania i instrukcje

1. Projekt organizacji budowy wg zarządzenia Min. Bud. Przem. Nr 59.
2. Plan opracowania norm technicznych.
3. Obliczenie wskaźników ekonomiki mechanizacji dla PKPG.
4. Instrukcja robót zimowych.
5. Opracowanie bibliografii z działu obniżki kosztów wł. w budown. mieszkaniowym.
6. Opracowanie normy na oczyszczanie z betonu tarcicy — odzysków z szalowań betonowych.
7. Podanie kosztów budownictwa przyspieszonego na 3 obiektach.

Węzłowe zadania bieżące

1. Projekt organizacji i urządzenia budowy

Za problem wysuwający się na pierwszy plan, wymagający naukowego opracowania, uznano „Projekt organizacji i urządzenia budowy“. Za takim wyborem przemawiają następujące względy: po pierwsze praktyka budownictwa Związku Radzieckiego wykazała, że w okresie drugiej pięciolatki same usprawnienia organizacji dały większy efekt we wzroście wydajności pracy, aniżeli wszystkie inne pozostałe zabiegi takie jak mechanizacja, unowocześnienie konstrukcji, stosowanie nowych materiałów itd.; po drugie przyjęte nowe metody pracy, mechanizacja, nowe procesy produkcji wymagające wielokrotnie tempo produkcji wymagają precyzyjnego planowania i szerokiej koordynacji, nie mogą przeto opierać się o intuicyjne metody organizacji tzw. „planu w głowie“, ale na planach i projektach organizacyjnych opartych na obliczeniach naukowo uzasadnionych. Tylko prawidłowo opracowane projekty organizacji budowy i organizacje budów o nie oparte, ustrzec może budownictwo przed stratami czasu ludzi, maszyn i stratami energii oraz materiałów.

Rozwiązując problem „projektu organizacji i urządzenia budowy“ napotykały trzy węzłowe

we zagadnienia, które, jakkolwiek stanowią każde samo dla siebie samodzielną tematykę, wzajemnie są od siebie zależne i uzupełniają się. Są to:

instrukcje technologiczne, rozpatrywane z punktu widzenia organizacji pracy, będące podstawą do projektowania procesów budowlanych a następnie robót, jednocześnie dające podstawowe wytyczne do założeń projektowania urządzeń budowy (z instrukcji technologicznych wysuwają się na pierwszy plan montaż konstrukcji prefabrykowanych i stalowych oraz budownictwo kombajnami),

projekty organizacji robót opierające się o wybrane metody organizacyjne i ustalone procesy budowlano-montażowe, stosownie do warunków miejscowych i warunków realizacji obiektów,

projekty urządzenia (zagadnienia) placu budowy mające za zadanie celowo i zgodnie z przyjętymi założeniami technologicznymi — rozmieścić w rejonie budowy niezbędne urządzenia techniczne, transportowe i maszyno-producyjne a następnie ustalić i rozmieścić niezbędne urządzenia i środki gospodarcze oraz zakłady produkcji pomocniczej.

Operatywne planowanie, — bezpośrednio związane z projektowaniem budowy jest zagadnieniem ruchu na budowie i związanych z tym metod zarządzania, z których na pierwszy plan wysuwają się tematy:

operatywne planowanie na budowach i w przedsiębiorstwach oraz **centralne zarządzanie** tzw. dyspecjerizacja.

Wymienione wyżej zagadnienia i tematy jak już wspomnieliśmy, są ze sobą wzajemnie powiązane i wymagają prawie jednoczesnego rozwiązania, przez licznych fachowców różnych specjalności. Dlatego zasadniczym warunkiem jest stosowanie zasady pracy zespołowej, dla uzyskania pełnych materiałów o praktycznym

zastosowaniu i wymagają przeto prowadzenia prac w dużej ilościowo koncentracji doświadczonych kadr.

Mechanizacja zespołowa

Następnymi węzłowymi zagadnieniami są: **zespołowa mechanizacja**, której zasady są naszym budownictwu mało znane, a jeszcze mniej stosowane, co przynosi nam poważne straty przez nienależyte stosowanie i wykorzystanie maszyn budowlanych. Jak nas uczy praktyka Związku Radzieckiego zespołowa mechanizacja podnosi wybitnie wydajność parku maszynowego,

normy kosztorysów scalonych, od których ustalenia zależy powodzenie w działaniu dla zrealizowania ekonomicznych założeń planu 6-letniego — obniżki kosztów własnych: (oczywiście Instytut nie ma zamiaru ustalać ww. norm ale obowiązany jest opracować i ustalić zasady metodologiczne, współdziałać z Komisjami organizującymi wykonawstwo tych norm itp.).

Obniżka kosztów własnych — w tym zagadnieniu chodzi o ustalenie wytycznych do celowego oddziaływania na poszczególne przebiegi produkcyjne, w celu uzyskania zwiększenia wydajności pracy i usunięcia przejawów marnotrawstwa. Należy przy tym ustalić hierarchię zabiegów w zależności od ich skuteczności i aktualności. Ekonomicznego znaczenia obniżki kosztów własnych produkcji w gospodarce socjalistycznej nie trzeba tutaj podkreślać, jest to prawo wszystkim dobrze znane. Chodzi jedynie o odkrywanie dróg prowadzących do tej obniżki i to jest najistotniejsze nasze zadanie.

Wskaźniki zużycia materiałów (na tle usunięcia deficytowości podstawowych materiałów budowlanych); temat ten jest jednym z wielu na odcinku zabiegów organizacyjnych przeciwdziałających występowaniu deficytowości niektórych materiałów masowych.

Mgr ST. BARAN

Zagadnienia mobilizacji i immobilizacji zasobów wewnętrznych w kwartalnym planowaniu pokrycia finansowego inwestycji

Na podstawie instrukcji budżetowej Nr. 5/52 w sprawie planowania pokrycia finansowego inwestycji na rok 1952 oraz przeprowadzonych instruktarzy i ogłoszonych na ten temat publikacji, jednostki sporządzające plany pokrycia finansowego inwestycji zapoznały się z zagadnieniem mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych jako źródłem finansowania inwestycji (w przypadku zaplanowania mobilizacji) lub podstawą do uzyskania dodatkowych środków inwestycyjnych (w przypadku zaplanowania immobilizacji).

Jedną z poważnych przyczyn, dla których, w instrukcji 5/52 i w dotychczas dostarczanych jednostkom planującym materiałach dotyczących planowania pokrycia finansowego inwestycji, ograniczano się do rozwiązywania i objaśniania zagadnienia mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych jedynie na

przebiegu roku, była niewątpliwie chęć możliwie jasnego i prostego przedstawienia tego nowego elementu w systemie finansowania inwestycji i tym samym zapewnienia dostatecznego zaznajomienia się z tym zagadnieniem przez wszystkie jednostki sporządzające plany pokrycia, w stopniu wystarczającym dla prac w okresie wstępnego planowania pokrycia finansowego inwestycji na rok 1952, dokonanego na podstawie instrukcji 5/52.

Z przesądzonego już jednak, w teże instrukcji, faktu ścisłego powiązania planu inwestycyjnego z budżetem państwa oraz faktu ścisłego powiązania systemu finansowania inwestycji z całością systemu finansowego państwa wynikało oczywiście, że w planowaniu pokrycia finansowego inwestycji nie będzie można poprzestać na planowaniu rocznym i że po dokonanym wstępnym planowaniu przyjdzie kolej na pla-

nowanie szczegółowe — oparte na ściślejszych i aktualniejszych już przesłankach niż przewidywania, na których w połowie roku 1951 można było oprzeć plany wstępne. Oczywiście jest również, że w planowaniu szczegółowym kwoty planów rocznych będą musiały być rozbite na okresy kwartalne i, że niezależnie od rocznych planów szczegółowych z rozbięciem na kwartały, w oparciu o faktyczny przebieg działalności inwestycyjnej na przestrzeni planowanego roku — będą musiały być sporządzane kwartalne zapotrzebowania środków na finansowanie inwestycji i w oparciu o nie — kwartalne plany pokrycia finansowego inwestycji.

Jak jednak z tytułu tego artykułu wynika nie jest jego celem naświetlanie całokształtu zagadnienia planowania kwartalnego, lecz omówienie najwięcej w tym planowaniu budzącego wątpliwości zagadnienia — zagadnienia mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych w planowaniu kwartalnym.

Już z ustosunkowania się poszczególnych jednostek planujących do zagadnienia przewidywanych zapotrzebowań środków inwestycyjnych na I-szy kwartał 1952 r. jak również z rozmów z zainteresowanymi wykonawcami można było odnieść wrażenie niedostatecznego wczucia się w zagadnienie przebiegu mobilizacji (immobilizacji) między tymi krańcowymi punktami stanów środków obrotowych i zobowiązań budowy, jakie dla obliczenia efektu w postaci mobilizacji lub immobilizacji, stanowiły w planowaniu rocznym daty 1.I i 31.XII.1952 r.

Wyrazem niedostatecznego zrozumienia tego zagadnienia było np. wyrażanie tego rodzaju poglądów, uwag czy wątpliwości:

- jakżeż można (zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Finansów) planować na I-szy kwartał pokrycie całości zobowiązań przechodzących z r. 1951 na rok 1952, skoro cała immobilizacja w planie rocznym jest niższą od tej kwoty lub skoro roczny plan pokrycia wykazuje mobilizację?
- planowanie kwartalne mobilizacji czy immobilizacji to nie jest w ogóle problem — po prostu należy podzielić roczną kwotę planowanej mobilizacji czy immobilizacji przez ilość kwartałów planowanej działalności inwestycyjnej i odpowiednio części wprowadzić do planów kwartalnych;
- czy jednostka, która w rocznym planie przewidziała mobilizację może w ogóle planować w poszczególnych kwartałach immobilizację — i na odwrót.

Nie byłoby celowym wyjaśnianie absurdalności powyższych, przykładowych jedynie, a w praktyce o wiele liczniejszych, nieprawidłowych dowodzeń.

Słuszniejszym będzie możliwie jasno naświetlić przedmiotowe zagadnienie.

Uprzytomnijmy sobie przede wszystkim dla przypomnienia, skąd bierze się w planowaniu rocznym efekt, w postaci określonej kwoty mobilizacji lub immobilizacji zasobów wewnętrznych jaka przewidywana jest na przestrzeni roku.

Dla utrzymania prostoty wyjaśnień oderwijmy się od ogólnych określeń jakimi są „środki obrotowe budowy“ i „zobowiązania budowy“ i wprowadźmy na ich miejsce konkretne ich elementy, w postaci cegły — jako środka obrotowego używanego w danym przypadku do robót prowadzonych systemem gospodarczym przez jednostkę budżetową, oraz — nieopłaconych faktur za roboty wykonane fizycznie w poprzednim okresie systemem zleconym — jako wyraz całokształtu zobowiązań.

Jeśli więc planująca jednostka przewiduje, że 1.I. 1952 będzie miała zapas cegły wartości 10.000 zł., a 31.XII.1952 zapas wartości 3.000 zł., to dowodzi, że jednostka ta na wykonanie zakresu rzeczowego swej działalności inwestycyjnej, określonego planem inwestycyjnym 1952 r., będzie potrzebowała zużyć o tyle mniej środków finansowych ile wynosi wartość cegły zapłaconej ze środków planu roku ubiegłego, a przechodzącej w zapasie na rok 1952, natomiast będzie musiała mieć zapewnione dodatkowe — w stosunku do zakresu rzeczowego 1952 r. — środki finansowe na pokrycie zapasu cegły, który jej pozostanie na koniec roku 1952, dla zapewnienia kontynuacji robót w r. 1953.

Różnica między wartością zapasu na 1.I i wartością zapasu na 31.XII.1952 (w omawianym przykładzie

7.000), stanowi, w zakresie zmiany stanu zapasów cegły na przestrzeni roku, mobilizację zasobów wewnętrznych, wyrażającą kwotę o jaką będą mogły być zmniejszone środki finansowe asygnowane danej jednostce na wykonanie określonego planem inwestycyjnym zakresu rzeczowego o określonej wartości kosztorysowej.

Jeśli ta sama jednostka przewiduje, że nieopłacone faktury przedsiębiorstwa wykonawczego na dzień 1.I. 1952 wyrażają się kwotą 30.000 zł., a na dzień 31.XII.52 kwotą 40.000 zł, to dowodzi, że dana jednostka będzie musiała w r. 1952 uzyskać dodatkowo 30.000 zł. na pokrycie należności niezwiązanych z zakresem rzeczowym inwestycji 1952 r., natomiast wydatkowanie środków finansowych na opłacenie tegoż zakresu, faktycznie w r. 1952 wykonanego, będzie mogło być zmniejszone o 40.000 zł., które zostaną wypłacone dopiero w r. 1953.

Ponieważ w danym przypadku kwota środków potrzebnych dodatkowo (30.000) jest niższa od kwoty środków, których wypłata nie nastąpi do końca 1952 r. (40.000), różnica w zakresie zmian stanu nieopłaconych faktur (zobowiązań) na przestrzeni roku będzie stanowiła również mobilizację zasobów wewnętrznych.

Ostatecznie, w omawianym przypadku, przez dodanie obydwu kwot mających znamiona mobilizacji, uzyskujemy wynik w postaci mobilizacji w kwocie zł. 17.000, która w planie pokrycia finansowego wprowadzona zostanie jako źródło sfinansowania inwestycji.

Oczywistym i niewątpliwie ogólnie już zrozumiałym jest, że przy odwrotnym układzie powyższych kwot, t. zn. w razie zmiany zapasu cegły w kierunku wzrostu stanu na 31.XII.52 w stosunku do stanu na 1.I.52 oraz w razie zmiany stanu nieopłaconych faktur w kierunku obniżenia się stanu na 31.XII.52 w stosunku do stanu na 1.I.52 będziemy mieli do czynienia z efektem w postaci immobilizacji.

W przypadku wreszcie, gdy różnica między stanem zapasów będzie działać w kierunku innym niż różnica między stanem nieopłaconych faktur (jedna mobilizująca a druga immobilizująca) o charakterze wyniku przesądzi ta z nich, której kwota będzie wyższa, a wynik będzie równy kwocie większej umniejszonej o kwotę mniejszą.

Operując tym samym prymitywnym przykładem przejdźmy teraz do planowania kwartalnego.

Faktem dokonanym jest, że na kwartał I-szy 1952 r. zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Finansów zaplanowano w zakresie mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych jedynie pokrycie całości zobowiązań przechodzących z r. 1951 na r. 1952 oraz zmniejszenie wypłat środków finansowych o kwotę zobowiązań przechodzących z I-go kwartału na kwartał II-gi, z tytułu należności dotyczących działalności inwestycyjnej wykonanej fizycznie w I kwartale, a w kwartale tym nie rozliczonej. Nie wzięto natomiast wcale pod uwagę zmian jakie na odcinku I kwartału mogą zajść w środkach obrotowych budowy.

Z samego faktu, że już w I kwartale obniżono kwotę zapotrzebowań na środki finansowe o przechodzące na kwartał II zobowiązania wynika, że fakt spłaty w kwartale I w całości zaplanowanych w planie rocznym zobowiązań przechodzących z r. 1951, nie eliminuje możliwości pojawiania się zobowiązań na odcinkach planowania kwartalnego. Zjawisko to w normalnej działalności inwestycyjnej będzie nawet występowało z zasady, szczególnie w zakresie działalności polegającej na robotach budowlano-montażowych. Na przełomie bowiem każdego kwartału — analogicznie do okresu rocznego i w zależności od wielkości przerobu zaplanowanego na dany kwartał będą się pojawiać zobowiązania na roboty, dostawy i usługi fizycznie w danym kwartale wykonane, a nie rozliczone i będą one rzutować na kwotę środków potrzebnych na dany kwartał.

Przyjmijmy, że w naszym przykładzie, w związku z określonymi wyżej czynnikami, przewidywana wartość zapasu cegły na daty przełomowe kwartałów będzie się kształtowała jak następuje: 31.III. — 9.000.—; 30.VI — 15.000.—; 30.IX — 12.000.—; 31.XII — 3.000.—; a w zależności od tychże warunków stan nieopłaconych faktur w tych samych datach będzie się kształtował następująco: 31.III — 50.000.—; 30.VI — 70.000.—;

30.IX — 60.000.—; 31.XII — 40.000.—; i ustawmy te kwoty w tabelkę określającą wpływ ich zmian na wyniki w postaci mobilizacji lub immobilizacji zasobów wewnętrznych w poszczególnych kwartałach:

daty i okresy	środki obrotowe	zobowiązania	mobilizacja	immobilizacja
1. I. 1952	10 000	30 000		
31. III. 1952	—	50 000		
kwartał I				
a) zwiększenie	—	20 000		
b) zmniejszenie	—	—	20 000	
wynik				
30. VI. 1952	15 000	70 000		
kwartał II				
a) zwiększenie	5 000	20 000		
b) zmniejszenie	—	—	15 000	
wynik				
30. IX. 1952	12 000	60 000		
kwartał III				
a) zwiększenie	—	—		
b) zmniejszenie	3 000	10 000		7 000
wynik				
31. XII. 1952	3 000	40 000		
kwartał IV				
a) zwiększenie				
b) zmniejszenie	9 000	20 000		11 000
wynik				11 000
razem w ciągu roku			35 000	18 000
wynik roczny			17 000	

Pewną anomalią w powyższym planowaniu kwartalnym jest fakt przyjęcia w porównaniu kwot środków obrotowych dla drugiego kwartału stanów ich z dat 1.I. i 30.VI.1952, a to z uwagi na wspomniany wyżej fakt nieuwzględnienia ich zmian w planowaniu na I kwartał 1952 r.

Poza tym widzimy, że przebieg mobilizacji względnie immobilizacji na odcinkach kwartalnych kształtuje się zupełnie niezależnie od kwoty ostatecznej wynikającej z planu rocznego dla okresu rocznego. W przykładzie naszym założyliśmy na przestrzeni roku mobilizację w kwocie zł. 17.000 i w ostatecznym wyniku, mimo odmiennego kształtowania się na odcinkach kwartalnych w okresie rocznym wynik uzyskujemy ten sam. Nie przeszkadza temu fakt, że na odcinkach kwartalnych pojawia się dwukrotnie mobilizacja łącznie przewyższająca dwukrotnie kwotę zaplanowaną na okres roczny i że na tychże odcinkach pojawia się dwukrotnie immobilizacja.

W przykładzie naszym założyliśmy również, dla uproszczenia jedynie, że kwoty planowane na koniec jednego kwartału pokrywają się z kwotami przyjmowanymi w planowaniu na początek kwartału następnego. W praktyce kwoty te najczęściej będą się różniły, z uwagi na fakt, że w dokonywanym np. planowaniu w połowie lutego na kwartał II operować będziemy kwotami przewidywanymi stanów na koniec marca i na koniec czerwca, w planowaniu zaś na kwartał III dokonywanym w połowie maja, będziemy mogli — w oparciu o realizację pierwszego kwartału i pierwszej połowy kwartału II-go operować dokładniejszymi już przewidywaniami stanów na początek lipca.

W przypadku naszym przyjęliśmy ponadto, że kwoty przyjęte w planowaniu rocznym na 31.XII.52 pokrywają się z kwotami przewidywanymi w planowaniu kwartału IV-tego, lecz oczywiście jest, że w połowie sierpnia, gdy będzie sporządzany plan na kwartał czwarty, będziemy mogli operować bardziej zbliżonymi do kwot realnych cyframi przewidywan na

31.XII.52, co w konsekwencji, w uzasadnionych przypadkach, może wpłynąć na zmianę rocznego planu pokrycia finansowego inwestycji, już to w formie zmniejszenia zapotrzebowania środków finansowych (przy zmianie ostatecznej w kierunku mobilizującym), już to w postaci potrzeby dofinansowania (przy zmianie ostatecznej w kierunku immobilizującym).

Zważywszy na zasadę, zgodnie z którą realizacja, określonej planem pokrycia mobilizacji lub zachowanie granicy określonej planem immobilizacji, stanowi jedno z zadań nałożonych na inwestora w zakresie wykonania jego planu pokrycia, nie można oczywiście generalizować powyżej określonej możliwości zmiany planu na skutek wpływu ściślejszych kwot końca roku na wynik ostateczny w tym zakresie. Nie można jednak również usztywnić planu gdyż poszczególne zmiany jego w tym zakresie mają zdecydowanie dodatki charakter dla gospodarki narodowej. Do zmian takich można zaliczyć obniżenie faktycznego zapasu środków obrotowych w stosunku do zapasu planowanego, które będzie wpływało na zwiększenie się mobilizacji, lecz nie będzie wcale korzystnym zwiększeniem mobilizacji, na drodze zwiększenia zobowiązań przechodzących z roku 1952, na rok 1953, świadczyłoby ono bowiem o zahamowaniu rozliczeń a tym samym opóźnieniu rotacji środków obrotowych. Dodatkiem natomiast, aczkolwiek wpływającym na zwiększenie immobilizacji będzie przyspieszenie i pełniejsze niż to było zaplanowane, dokonanie rozliczeń związanych z działalnością 1952 r. co uzewnętrzni się w formie obniżenia stanu zobowiązań przechodzących z r. 1952 na r. 1953.

Jak więc z powyższego wynika, dla prawidłowego obliczenia zmian środków obrotowych i zobowiązań budowy na odcinkach kwartalnych należy postępować analogicznie jak w planowaniu rocznym, posługując się wzorami obliczeń ustalonych dla planowania rocznego z zastąpieniem jedynie dat początku i końca roku datami początku i końca planowanego kwartału.

W końcu należy wyjaśnić jeszcze dwa zagadnienia — jedno wiążące się, a drugie niesłusznie wiążące z zagadnieniem mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych.

Może się zdarzyć, że w toku realizacji planu pokrycia finansowego inwestycji na rok 1952 pojawią się nieopłacone należności, dotyczące działalności inwestycyjnej nie tylko roku 1950, lecz ewentualnie również lat ubiegłych, że wreszcie na skutek różnych okoliczności uzasadniających takie fakty kwoty zobowiązań przechodzących faktycznie z r. 1951 na r. 1952 okażą się wyższymi od kwot przyjętych w planie pokrycia. Może się zdarzyć również, że zobowiązania faktyczne z r. 1951 będą wyższe od zaplanowanych do pokrycia w I kwartale 1952 r.

Zważywszy na zasadę systemu na rok 1952, zgodnie z którą jedyną podstawą do sfinansowania wydatków inwestycyjnych jest plan pokrycia finansowego inwestycji — należy przyjąć, że powyższe odchylenia od kwot planowanych w planie pokrycia — będą musiały znaleźć pokrycie w tymże planie w drodze dokonania jego zmiany. Na drodze tej, po odpowiedniej motywacji, będą niewątpliwie wprowadzane do planu zarówno nieobjęte nim zobowiązania z r. 1951, jak i nie pokryte jeszcze i nie zgłoszone do pokrycia w trybie obowiązujących aktów normatywnych zobowiązania z lat poprzednich.

Drugim, stale jeszcze budzącym wątpliwości zagadnieniem, jest sprawa t. zw. poślizgu technicznego z planu inwestycyjnego r. 1951, czyli zagadnienie sfinansowania działalności inwestycyjnej, która była objęta planem inwestycyjnym na r. 1951, i której zakończenie było planowane na r. 1951, a która w r. 1951 faktycznie nie została zakończona i będzie musiała być zakończona a tym samym sfinansowana w r. 1952.

Zagadnienie to nie ma oczywiście żadnego związku z zagadnieniem mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych, nie precyzując zaś trybu w jakim to będzie dokonane można stwierdzić, że poślizg rzeczowy będzie niewątpliwie włączony do planu inwestycyjnego na r. 1952 i pokryty z rezerwy tego planu, na skutek czego, we właściwym czasie, zostaną dokonane odpowiednie zmiany planów pokrycia finansowego inwestycji.

Z doświadczeń terenu

Dr MIECZYŚLAW BIELSKI

Zadania inspekcji inwestycyjnej*)

Miliardy złotych — wydawane corocznie na inwestycje, miliony metrów sześciennych robót ziemnych i budowlanych, setki tysięcy pracowników budownictwa wymagają, obok coraz pełniejszych i dokładniejszych metod planowania i koordynacji — również wszechstronnej, szybkiej i fachowej kontroli. Każda planowa działalność gospodarcza wymaga bowiem — obok sporządzenia planu — również kontroli w czasie jego wykonania, celem dokonania ewentualnej korekty i uzupełnień.

Kontrolę wykonania planu przeprowadzić można: 1) kameralnie na podstawie raportów zainteresowanych stron i istniejących dokumentów, 2) w terenie przez badanie stanu i postępu produkcji w przedsiębiorstwie. O ile stopień i jakość wykonania planów gospodarczych (produkcyjnych) przedsiębiorstw przemysłowych da się ocenić na podstawie przesłanych raportów i sprawozdawczości bieżącej, o tyle wykonanie planu inwestycyjnego, tak pod względem wielkości jak przede wszystkim jakości trudno ocenić „od zielonego stolika“ bez zbadania inwestycji wprost w terenie.

Sam charakter robót inwestycyjnych związanych z terenem wymaga bezwzględnie udania się na plac budowy. Wiele bowiem zagadnień, jak urządzenie i organizacja placu budowy, porządek robót itp. trudne są do ujęcia w sprawozdawczości.

Stosunkowo wysoko postawiona technika kontroli i analizy wykonania planów produkcyjnych nasunęła myśl o konieczności omówienia metod i sposobów kontroli wykonania inwestycji oraz chęć podzielenia się zebranymi na tym polu spostrzeżeniami.

Szereg jednostek gospodarczych zajmuje się kontrolą wykonania inwestycji, z racji swoich funkcji w mechanice życia gospodarczego, m.i.:

- a) inwestorzy wszystkich szczebli — po linii interesów resortu,
- b) bank finansujący inwestycje — po linii dyscypliny finansowej i inwestycyjnej, z uwzględnieniem również zagadnień ogólnoeconomicznych (tempo realizacji, koszt realizacji, szybkość środków obrotowych).
- c) Najwyższa Izba Kontroli w formie kontroli następczej — z punktu widzenia rachunkowości (kontrola kameralna),
- d) Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego i podległe jej organy terenowe, Wojewódzkie i Miejskie Komisje Planowania Gospodarczego — z punktu widzenia ekonomicznego, planowania i korekty planu inwestycyjnego;

e) Prezydya Wojewódzkich Rad Narodowych — jako przedstawiciele terenowych organów władzy państwowej;

f) Komisje terenowych Rad Narodowych.

Kontrola wykonania inwestycji odbywa się, albo stale w trakcie pełnienia innych funkcji (sfinansowanie inwestycji, sprawozdawczość inwestycyjna) — albo też jednorazowo, względnie od czasu do czasu, w czasie specjalnych akcji, np. akcja koncentracji nakładów, akcja urealnienia planu inwestycyjnego, kontrola dyscypliny płacy w przedsiębiorstwach wykonawczych itp.

Najszerzej i najdokładniej kontrolę przeprowadzają banki finansujące inwestycje. Natomiast organy planujące inwestycje dokonują tej kontroli:

1) przez kameralną analizę przesłanych sprawozdań,

2) przez dorywcze badania w terenie podległych inwestycji w razie sygnalizowania niedokładności.

Banki finansujące inwestycje rozporządzają stosunkowo dobrą metodą kontroli, opartą o kilkuletnie doświadczenia i fachowy personel kontrolny, techniczny i finansowy.

Ponieważ banki te, jako stojące poza pionem organizacyjnym inwestora nie mają dostatecznego wpływu na usunięcie dostrzeżonych usterek materiał przez nie zebrany nie może być wykorzystany w takim stopniu, jakby na to jego wartość zasługiwała (odnoszenie się do inwestorów przez organa naczelne). Ponadto szczupły sztab inspektorów technicznych banków, nie może opanować w terenie wszystkich inwestycji i kontrolę ogranicza do inwestycji najważniejszych mimo, że w wielu wypadkach tzw. „inwestycje drobne“ mogą być terenem uzyskania wielkich oszczędności.

W wielu wypadkach zachodzi konieczność dokonania kontroli stanu inwestycji wprost na budowie ze strony organu planującego inwestycję i to dla zupełnie konkretnych i praktycznych celów, np. konieczność dofinansowania, realność planu oddania inwestycji do użytku.

Jak wspomniałem wyżej wiele elementów, istotnych dla przebiegu inwestycji wymyka się spod sprawozdawczości GUS-owskiej. Konieczne jest korzystanie ze sprawozdawczości opisowej (np.: zaopatrzenie, mechanizacja robót itp.). Na sprawozdawczości opisowej, sporządzonej przez zainteresowanego inwestora lub przedsiębiorstwo nie zawsze można polegać. Z praktyki wiadomą jest rzeczą, że inwestorzy w toku sporządzania planu żądają olbrzymich sum, nie licząc się z możliwością realizacji i dopiero w IV kwartale oddają wolne niewykorzystane sumy. Z tym nastawieniem inwestorów należy się liczyć, oce-

*) Zebrane spostrzeżenia są wynikiem pracy Działu Inwestycji i Budownictwa WKPG Katowice, oparte na wspólnych dyskusjach i doświadczeniach.

niając raporty inwestorów. Dlatego też kontrola, dokonana wprost na budowie przez inwestora wyższego szczebla, lub też przez czynnik od inwestora niezależny ma specjalne znaczenie i pozwala skorygować sporządzony plan, pozwala wykryć usterki nie zawsze meldowane, lub spostrzeżone przez inwestora. Inspekcja — obok wykrycia słabych stron danych inwestycji — służy jako doraźny instruktarz inwestora, na którym ten może dużo skorzystać. W końcu stanowi poważną pomoc dla pracowników gospodarczych wskazując niedociągnięcia w ich pracy, oraz mobilizując ich wysiłki. Wiadomą z doświadczenia jest rzeczą, że zainteresowanie danym obiektem ze strony władz nadrzędnych, zwłaszcza w planowaniu terenowym pobudza aktywność inwestora i jest dużą pomocą w realizacji inwestycji.

Po omówieniu choć szkicowo, korzyści, jakie osiągamy z dokonanych inspekcji zastanowimy się obecnie nad samą metodą jej dokonywania. Inspekcja uzależniona jest od grupy fachowców, którzy ją przeprowadzają, tj. techników, finansistów i ekonomistów.

W przypadkach zagadnień, przy których zaangażowane są wielkie sumy pieniężne i w grę wchodzi poważne problemy, inspekcja powinna składać się z tych trzech kategorii fachowców oraz czynnika społecznego. Przy mniejszych zagadnieniach wystarczy inspekcja jednoosobowa. Ponieważ sama technika inspekcji inwestycji, poza instruktarzem wewnętrznym poszczególnych organizacji gospodarczych, nie została dotychczas bardziej szczegółowo omówiona, nie od rzeczy będzie spróbować sporządzić ogólną dyspozycję dokonywanych inspekcji.

Rozwój życia gospodarczego wymaga dużej ilości pracowników kontroli. Ażeby kontrola ta osiągnęła pożądany skutek, prowadzona musi być według pewnego systemu i schematu, który gwarantuje, że zostaną poruszone wszystkie ważniejsze punkty. Metoda przeprowadzania inspekcji stanowi niejako sito, które pozwoli zwrócić uwagę na najważniejsze usterki, celem ich usunięcia. Nie wszyscy pracownicy kontroli mają takie doświadczenie gospodarcze i ekonomiczne, które pozwoliłoby im na pierwszy rzut oka ocenić istniejące braki i uchybienia i ustalić ich przyczynę. W toku inspekcji inwestycji musimy posługiwać się narazie metodą postępowania, opracowaną przez pokrewne dyscypliny i przystosować do naszych potrzeb, a mianowicie:

- 1) metodą analizy działalności gospodarczej przedsiębiorstw przemysłowych, *)
- 2) zasadami rewizji ekonomicznej, dokonywanej przez resortowe inspektoraty kontroli,
- 3) metodami pracy Najwyższej Izby Kontroli.

Inspekcja w terenie powinna być poprzedzona pracą kameralną, w czasie której należy zebrać wszelkie dostępne materiały dotyczące inwestycji (np. poprzednie notatki z kontroli, raporty

*) porównaj — Wajcmana „Analiza działalności gospodarczej przedsiębiorstw państwowych“ Wyd. „Polgos“; — Dr M. Frank, „Analiza działalności gospodarczej przedsiębiorstw uspołeczniczonych“ — skrypt wydany w WSE. w Katowicach.

inwestycyjne, analizy i opisy dokonywane przez inwestorów, dokumentację techniczną, protokoły KOPI itp.).

Po takim przygotowaniu materiałów inspektor może przystąpić do pracy u inwestora względnie w terenie.

Problematykę inspekcji możemy podzielić na następujące grupy:

1) Problemy organizacyjne

Należy zbadać i podać brzmienie, lokalizację i Nr tytułu inwestycyjnego, aktualny limit inwestycyjny, ewentualnie jego zmianę i przyczyny, nazwę inwestora bezpośredniego, głównego, nazwisko referenta inwestycyjnego.

2) Dokumentacja techniczna

Należy sprawdzić w jakim stanie na budowie znajduje się dokumentacja techniczna. Czy jest kompletna, kto ją sporządził, kiedy została zatwierdzona — oraz kiedy dostarczono dokumentację na budowę.

W razie braku dokumentacji podać jakie fragmenty znajdują się u wykonawcy, kiedy według oświadczeń inwestora, mają być dostarczone na budowę, czy i w jakim stopniu braki dokumentacji technicznej utrudniają prowadzenie budowy. Jakże części dokumentacji technicznej narażają na trudności i z jakiego powodu, czy dokumentacja jest typowa, czy też indywidualna ewentualnie w jakim zakresie zastosowano dokumentację typową, kto i kiedy wydał zezwolenie na rozpoczęcie budowy bez pełnej dokumentacji. Wobec rygorystycznych przepisów o wprowadzeniu do planu jedynie inwestycji, posiadających pełną dokumentację zagadnienie to obecnie staje się mniej aktualne.

3) Wykonawstwo

- a) Zagadnienia organizacyjne: badać należy czy robota prowadzona jest systemem zleconym, czy gospodarczym, nazwę przedsiębiorstwa wykonującego inwestycję, czy istnieje główny wykonawca i subwykonawca, podać dokładnie nie tylko nazwę zjednoczenia, lecz również niższy szczebel organizacyjny. Wskazaniem jest uzupełnienie tych danych nazwiskami kierownika budowy, inspektora nadzoru, majstra kierującego budową, podaniem, czy osoby te posiadają uprawnienia budowlane. W razie braku inspektora nadzoru zbadać, kto z ramienia inspektora pełni tę funkcję. Stwierdzić należy, czy i w jakiej formie na budowie prowadzi się dziennik budowy i księgę obmiarów, i czy są one prowadzone bieżąco.
- b) Zagadnienia wykonawstwa: merytoryczne badanie można zacząć od sprawdzenia, czy na budowie znajduje się harmonogram budowy, zaopatrzenia i zatrudnienia, i z jakiej daty. Na tej podstawie możemy stwierdzić, o ile czas wykonania odbiega od planu, przy jakich robotach następuje opóźnienie. Stwierdzić to możemy na podstawie dziennika budowy.

Te stwierdzenia doprowadzą nas do ustalenia z jakiego powodu opóźnienie nastąpiło. Dobrze

jest przy tym zwrócić uwagę, że harmonogram, w części wskazujący wykonanie planu, wypełniony jest często mylnie. Jeżeli np. roboty ziemne przy fundamentach planowane były w czasie od 10.IV do 10.V, a wykonano je w czasie od 1.V — 1.VI, to w wielu przypadkach na harmonogramie linia kolorowa, oznaczająca wykonanie, przeprowadzona będzie przez kratki odpowiadające dniom 10.IV — 10.V. Przy tym badaniu wyjdą najaw przyczyny odchyień.

Przy badaniu wykonawstwa należy stwierdzić, w jaki sposób plac budowy jest zorganizowany, czy materiały są składowane w miejscu odpowiednim, czy nie zachodzi potrzeba dodatkowego przerzucenia materiału. Zdarza się to w razie wadliwości dokumentacji. Tu też należy zainteresować się, czy budowa posiada dostateczną ilość sprzętu budowlanego do transportu poziomego i pionowego, stwierdzić należy stopień mechanizacji robót i czy poprawa w tej dziedzinie jest wskazana.

Z dziennika budowy należy przeanalizować pracę inspektora nadzoru i wydawane przez niego zarządzenia. Zauważyć można, że w wielu wypadkach inspektor nadzoru to dusza budowy. Znane są zjawiska, że dwie analogiczne inwestycje wykonywane przez to samo przedsiębiorstwo mają różny stopień wykonania, dla tego że inspektorzy nadzoru są różni.

4) Zaopatrzenie

Badając stopień wykonania należy zainteresować się zaopatrzeniem materiałowym, porównując go ze znajdującym się na budowie harmonogramem zaopatrzenia. Należy zbadać, jakim normatywem materiałów budowlanych rozporządza budowa i czy normatyw ten jest przestrzegany. Przy tej okazji wskazane będzie zbadać sposób przechowania materiałów, czy nie zachodzi marnotrawstwo i niszczenie, a przede wszystkim, czy dostawy materiałów nie hamują toku realizacji inwestycji, oraz jakie braki odczuwa budowa w tym zakresie. Należy zwrócić uwagę, o ile brak dokumentacji technicznej wpływa na opóźnienie zaopatrzenia.

5) Kadry

Porównując stan zatrudnienia, planowany w harmonogramie z rzeczywistym, podanym w dzienniku budowy stwierdzimy istniejące braki i ich charakter. Uzyskamy w dalszym ciągu obraz płynności kadr, co da nam odpowiedź na pytanie co do przyczyn odchyień od właściwego planu. Zagadnienie kadr łączy się ze stanem urządzeń socjalnych i mieszkaniowych dla załogi (hotele robotnicze, stołówki, świetlice, urządzenia sanitarne). Problemy te mają, zwłaszcza na dużych budowach, poważne znaczenie.

6) Zagadnienia finansowe

Pod względem formalnym należy stwierdzić czy inwestor prowadzi kartotekę analityczną inwestycji i w jakim zakresie, czy i kiedy została zawarta umowa i czy została ona notyfikowana w banku. Dalej badamy stan wykorzystania

środków finansowych według raportów oraz na jaką kwotę wykonawca złożył rachunki do realizacji. Należy zbadać, czy wykonawca nie zalega ze składaniem rachunków, czy rachunki są potwierdzone przez inspektora nadzoru. Pewnym wskaźnikiem do oceny pracy jest plan przerobu, narzucony kierownictwu budowy przez przedsiębiorstwo wykonujące roboty oraz procent wykonania tego planu. Punktualność w sprawozdawczości inwestycyjnej jest miernikiem zainteresowania inwestora budową. Przy tej sposobności badamy procent wykonania fizycznego i inwestycji i porównujemy je z raportami inwestorów.

7) Zagadnienia ekonomiczne

Zajęcie się wyżej wymienioną tematyką — pozwoli po inspekcji odpowiedzieć na zasadnicze pytania, które są celem inspekcji, a mianowicie:

- a) czy inwestycja prowadzona jest zgodnie z dokumentacją techniczną;
- b) jak się przedstawia jakość wykonania inwestycji pod względem technicznym;
- c) jakie jest powiązanie ekonomiczne i techniczne badanej inwestycji z innymi inwestycjami, ich wzajemny związek (budowa ujęcia wody i sieci rozdzielczej, budowa kanalizacji w mieście i budowa ulic, budowa warsztatów i dostawa obrabiarek itp.);
- d) czy inwestycja wykonana będzie w terminie;
- e) jaki efekt gospodarczy osiągnie się przez oddanie inwestycji do użytku;
- f) czy oddane do dyspozycji inwestora środki finansowe są wystarczające, czy należy zarządzić dofinansowanie;
- g) czy w danym stadium wykonawstwa celowym jest kontynuowanie względnie rozszerzanie inwestycji;
- h) jakie zarządzenia i przez kogo winny być wydane, względnie jakie należy podjąć środki zaradcze, ażeby osiągnąć zamierzony przez inwestora cel.

Po dokonaniu tego rodzaju inspekcji — inspektor sporządza odpowiednią notatkę i w zakończeniu proponuje wnioski wynikające z całej akcji inspekcyjnej, a ujęte w punkcie 7-ym.

Spostrzeżenia powyższe zostały zebrane celem zwrócenia uwagi na tak ważny element wykonania planu, jakim jest stała kontrola. Metodologia planowania inwestycyjnego w głównych zarysach została ustabilizowana. Obecnie dokonuje się tylko nieznacznych zmian. Natomiast sprawozdawczość inwestycyjna co roku się zmienia. Dlatego też nie od rzeczy było ujęcie, jako podstawy do dyskusji, pewnych uwag, zebranych w toku pracy w terenie. Uwagi te dotyczą może nie tyle inwestycji dokonywanych przez przemysł kluczowy, zwłaszcza dobrze zorganizowany, jak np.: ciężki, węglowy itp., ile raczej inwestycji, wykonywanych przez inne działy życia gospodarczego, które nie rozporządzają tak wysoko kwalifikowanym aparatem kontrolnym.

Z doświadczeń radzieckich

Mgr Inż. ARTUR KACNER

Zagadnienie konstrukcji wielopiętrowych domów mieszkalnych w świetle IX sesji Akademii Architektury ZSRR (Cz. II)

OD REDAKCJI.

Poniżej publikujemy drugą część recenzji mgr inż. A. Kacnera z materiałów IX sesji Akademii Architektury ZSRR, dotyczących problemów konstrukcji wielopiętrowego budownictwa mieszkalnego.

Część pierwsza, opublikowana w październikowym numerze naszego pisma, obejmowała zagadnienia konstrukcji wielopiętrowych domów mieszkalnych murowanych oraz składanych, szkieletowo-płytowych.

Część druga naświetla zagadnienia żelbetu z wkładkami sztywnymi w wielopiętrowym budownictwie mieszkaniowym oraz technologię wykonania wielkopłytowych elementów żelbetowych.

c) Żelbet z wkładkami sztywnymi w konstrukcji wielopiętrowych domów mieszkalnych

Szkielety żelbetowe z wkładkami sztywnymi znalazły szerokie i właściwe zastosowanie w konstrukcji, realizowanych obecnie w Moskwie, wieżowców. Sztywne wkładki przyszłego szkieletu żelbetowego tworzą szkielet stalowy, obliczony na obciążenia montażowe i ciężar świeżego betonu. Do stalowego szkieletu utworzonego z profili walcowanych, podwieszane jest szalowanie podciągów i żeber a w wypadku zastosowania stropów, betonowanych na miejscu budowy, o szkielet ten opierane są lekkie wiązarki, podtrzymujące płyty z suchoklejonej dykty, które stanowią szalowanie płyt stropowych. W radzieckim miesięczniku „Materiały i Konstrukcje“ Nr 5 z r. 1950 opublikowane są tymczasowe normy i warunki techniczne dotyczące projektowania i wykonania konstrukcji żelbetowych z wkładkami sztywnymi. Cechy charakterystyczne i walory szkieletów wieżowców z żelbetu z wkładkami sztywnymi są zagadnieniem obszernym i wymagają specjalnego omówienia. W tym miejscu w znacznym skrócie omówione będzie zastosowanie tego typu szkieletu do budowy wielopiętrowych domów mieszkalnych o ilości kondygnacji 10—14, konstrukcja których była tematem IX sesji Akademii Architektury ZSRR.

Przy tej ilości kondygnacji nawet w parterze 14-kondygnacyjowego budynku słupy żelbetowe z wkładkami sztywnymi posiadają wymiary poprzeczne, pozwalające na ukrycie ich w grubości podwójnej ścianki działowej. Próbné badania przeprowadzone przez Instytut Techniki Budowlanej w Moskwie wykazały, że słup żelbetowy o przekroju 30 x 30 cm z wkładką sztywną ulega zniszczeniu pod obciążeniem równym 444 t. Siły tego rzędu w słupach budynków o 14 kondygnacjach z reguły nie występują, dzięki czemu przekrój słupów może być jeszcze mniejszy. Na wniosek Akademii Architektury ZSRR rozpoczęto walcowanie dźwigarów szerokostropowych Nr 15, które są używane jako

sztywne wkładki dla słupów żelbetowych szkieletów mieszkalnych domów wielopiętrowych.

Jako schemat konstrukcyjny przyjęty jest szkielet z podciągami podłużnymi. Stropy z gotowych elementów płytowych¹⁾ układane są na sztywnych wkładkach podciągów podłużnych w ten sposób, że wystają poza podciągi skrajne, tworząc oparcie dla ścian zewnętrznych poszczególnych kondygnacji. Pionowe przewody wentylacyjne mieszczą się z reguły w podwójnych ściankach działowych, biegnących wzdłuż podciągów wewnętrznych. W razie konieczności przewody wentylacyjne i spalinowe mieszczą się wewnątrz poprzecznych podwójnych ścianek działowych, zaś płyty stropowe są w tym wypadku odpowiednio rozsunęte. Ściany zewnętrzne wykonywane są w dwóch alternatywach:

z pustaków ceramicznych o wadze 430 kg/m² ściany (rozchód cementu 8,1 kg/m²);
z gotowych elementów płytowych.

Zamiast szalowania z desek — dla podciągów stosowane są koryta azbestowo-cementowe. Równocześnie ze szkieletem stalowym, utworzonym ze sztywnych wkładek słupów i podciągów, montowane są płyty żelbetowe ścian klatek schodowych, stanowiące przepony pionowe dla przejmowania sił poziomych (parcie wiatru), podczas montażu i w gotowym budynku.

Dla montażu konstrukcji przyjęty jest — jako typowy — dźwig wieżowy o udźwigu = 1,5 t. Ponieważ poszczególne elementy szkieletu zbrojeniewego nie osiągają tej wagi, montuje się szkielet z gotowych zespołów sztywnych wkładek, składających się z wkładek kilku słupów i podciągów. Zespoły te łączone są następnie między sobą przy pomocy spawania. Elementy płytowe stropów i ścian posiadają wymiary odpowiadające wadze 1,5 t. W ten sposób osiąga się prawidłowe wykorzystanie dźwigu.

¹⁾ p. Inwestycje i Budownictwo — październik 1951 r. — Zagadnienia konstrukcji wielopiętrowych domów mieszkalnych. A. K.

W budynkach o opisanej konstrukcji ujednoczone są przekroje wszystkich słupów i wysokości podciągów. Do stropów używane są płyty 2—3 typów. Dzięki małemu przekrojowi poprzecznemu słupów polepszają się znacznie możliwości kompozycyjne dla architekta. Wydatek stali na szkielet, stropy i pionowe przepony sztywności wynosi mniej niż 9 kg/m^3 budynku. Istnieją również rezerwy dalszego udoskonalenia konstrukcji i uzyskania dalszych oszczędności w drodze stosowania stali wyższych marek i zwiększenia zakresu stosowania prefabrykacji (głównie samego szkieletu).

d) konstrukcja i wykonanie na matrycach betonowych wielkopłytych elementów ścian i stropów

We wszystkich opisanych konstrukcjach wielopiętrowych domów mieszkalnych znajdują szerokie zastosowanie wielkie elementy płytowe. W budynkach o zewnętrznych ścianach murowanych — płyty stropów, ścianek działowych i ścian klatek schodowych, w budynkach szkieletowych — ponadto płyty wypełniające ścian zewnętrznych, w budynkach o konstrukcji „bezryglowej“ — wszystkie wymienione elementy i płyty nośnych ścian i ścianek działowych.

Produkcja wielkich elementów płytowych dla tego typu budownictwa staje się dużym zagadnieniem przemysłowym i stąd wynikają poszukiwania właściwej technologii ich produkcji.

Za racjonalną metodę wykonania elementów wielkopłytych uznano odlewanie tych elementów na betonowych formach-matrycach. Istota tej metody polega na tym, że w zakładzie prefabrykacji lub w warunkach polowych, wykonuje się wprost na ziemi nierozbieralne, nieruchome formy betonowe. Do form tych układa się szkielety zbrojenia (prefabrykowane, spawane) i zapełnia się formy betonem z zastosowaniem wibrowania. Konstrukcja matrycy jest tak pomyślana, że po uzyskaniu przez beton wytrzymałości „rozszałowania“ elementy dają się łatwo wyjąć z formy, która jest natychmiast użyta do produkcji nowych elementów.

Przy zastosowaniu tego rodzaju produkcji elementów żelbetowych szczególnie ważnym staje się skrócenie czasu, potrzebnego na uzyskanie przez beton wytrzymałości „rozszałowania“. Przyspieszenie tężenia betonu osiąga się przez podgrzewanie betonu matrycy zamiast zwykłego podgrzewania parą elementu w komorach. Urządzenie instalacji grzejnej wewnątrz matrycy znacznie upraszcza i skraca termiczne oddziaływanie na beton. Instalację grzejną matrycy — parową lub wodną — stanowi registr — drabinka z rurek równoległych $d = \frac{3}{4} - 1$ “ wspawanych do kolektorów $d = 2$ “. Stosowane są również matryce betonowe ogrzewane prądem elektrycznym. Matryce wykonuje się z betonu marki 200. Instalacja grzejna matrycy powinna być obetonowana w stanie gorącym celem zapobieżenia powstawaniu, rys w betonie matrycy na skutek rozszerzenia termicznego. Na surowy beton matrycy na-

rzuca się zaprawę cementową, wyciąga się potrzebne profile, powierzchnię wypala się paczkami żelaznymi i szlifuje.

Mniejsze matryce betonowe o wymiarach do $2,5 \times 6,0 \text{ m}$, mogą być wykonywane w położeniu odwróconym w formach drewnianych lub gipsowych. Po stężeniu betonu, przy pomocy urządzenia dźwigowego, zdejmuje się je z form, odwraca i ustawia w położeniu roboczym.

Matryce mogą być wykonywane również z żeliwa, aluminium lub ze sztampowanych blach stalowych.

Aluminiowe matryce stosowane są do produkcji cienkościennych, żebrowanych żelbetowych płyt dachowych. Jednakowoż wykonanie matryc metalowych dla elementów dużych nastęrcza wiele trudności i dlatego za najwłaściwsze uznano matryce betonowe.

Gładka, szlifowana powierzchnia matrycy pokrywana jest smarem, który zmniejsza przyczepność elementu do matrycy.

Początkowo używane były smary olejowe i smarowanie powierzchni zwykłą papką z gliny. Jednakowoż papka z gliny dawała zbyt nierówną powierzchnię elementu, z trudem dawała się usunąć i stwarzała przyczepność rzędu $0,15 \text{ kg/cm}^2$. Smary olejowe natomiast stwarzały trudności przy klejowym malowaniu. Obecnie używa się do smarowania matryc emulsji olejowej, w której emulgatorem jest cement. Emulsja ta po zdjęciu elementu z matrycy zamienia się w proszek i ponadto nie stwarza prawie żadnych naprężeń przyczepności.

Dla ułatwienia zdejmowania z matrycy silnie profilowanych elementów (z wysokimi żebrami) w matrycy instaluje się ruchome bolce, które przy pomocy urządzenia hydraulicznego lub pneumatycznego wypychają gotowy element.

Metodą „odlewniczą“ wykonywane są w ZSRR następujące typy elementów żelbetowych o długości powyżej 3 m i szerokości od 1—4 m:

- wielkopłytych elementy ścienne i stropowe,
- cienkościennie elementy przestrzenne,
- elementy w postaci dźwigarów z pasami równoległymi,
- elementy dekoracyjno - architektoniczne (gzymsy itp.).

Elementy stropowe wykonywane są jako bezżebrówce tj. posiadające wyłącznie żebra na obwodzie i jako gęstożebrówce .

Płytę elementów pierwszego rodzaju oblicza się i zbroi jako krzyżową lub jako jednokierunkową w zależności od stosunku długości boków. Sztywne żebra obwodowe, stanowiące zamknięty ramowy kontur prostokątny, zmniejszają momenty zginające w płycie dzięki zamocowaniu jej na obwodzie i dzięki powstawaniu rozporu. Pozwala to na wykonywanie płyty o grubości zaledwie 5—7 cm przy odstępach żeber podłużnych do 4 m i poprzecznych do 6m. Żebra i skosy płyty otrzymują postać gzymsu przyszłego stropu jednego całego pokoju. Tak wygląda m. in. konstrukcja typowych elementów stropowych mieszkań domu akademickiego w

gmachu Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego.

Dokonane badania tego rodzaju elementów wykazały dużą ich sztywność i zachowanie się jako rozporowej, namiotowej (łupinowej) konstrukcji przestrzennej.

Ugięcie elementu stropowego, o wymiarach $2,6 \times 5,07$, przy obciążeniu użytkowym, nie przekracza $\frac{1}{1250}$, a przy potrójnym obciążeniu użytkowym — $\frac{1}{500}$.

W gęstożebrowych elementach stropowych odstęp żeber wynosi 0,4 — 0,7 m. Grubość płyty — 3 — 4 cm. Ilość żeber w elemencie od dwóch do siedmiu. Gęstożebrowe, wysokie aczkolwiek cienkie żebra w zasadzie nie wymagają zbrojenia na ścianie, co w parze z minimalnym zbrojeniem płyty pozwala na znaczne obniżenie wydatku stali na 1 m² tego typu stropu.

Dla rozpiętości 5 m i obciążenia 500 kg/m² zastępcza grubość betonu w tych stropach wynosi zaledwie 7 cm, wydatek stali — poniżej 7,5 kg/m².

Pomimo małej szerokości żeber, wynoszącej 4—5 cm, gęstożebrowy element zbrojony spawanym szkieletem ze stali okrągłej posiada nośność i sztywność zupełnie odpowiednią dla stropu.

Badania serii elementów przy $\frac{h}{l} = 1/30$, wykazały ugięcie $\frac{1}{350}$ dla obciążenia 500 kg/m²; obciążenie łamiące — powyżej 1 000 kg/m².

Przy wykonaniu dostatecznie silnych żeber czołowych elementy stropowe obydwu typów mogą być opierane na podporach punktowych — w czterech narożach elementu.

Gęstożebrowe płyty wykonywane są również jako ściennie. Licowa powierzchnia takich płyt otrzymuje już w zakładzie odpowiednią fakturę z betonu dekoratywnego. Po odwróceniu płyty przestrzenie między żebrami wypełniane są materiałem termiczno-izolacyjnym. Ocieplenie może być układane na lepiku bitumicznym lub mocowane klamrami metalowymi. Stosowane jest również wypełnianie przestrzeni między żebrami pianobetonem lub pianosilikatem. Następnie wewnętrzna powierzchnia elementu ściennego otrzymuje tynk i na budowie po zaszpachlowaniu styków pozostaje do wykonania wyłącznie malowanie.

Zelbetowe elementy prefabrykowanych gzymsów wykonywane są na matrycach betonowych z powierzchnią licową w dół.

Profilowanie elementu uzyskuje się dzięki odpowiedniemu kształtowi matrycy.

Technologia typowego zakładu produkcji wielkopłytych elementów żelbetowych przedstawia się następująco:

Zakład otrzymuje gotowe spawane szkielety zbrojeniowe i gotowy beton. Główne urządzenia zakładu stanowią matryce betonowe i suwnice samojezdne, poruszające się nad matry-

cami i wykonywujące wszystkie operacje transportowe i załadunkowe.

Praca zakładu zorganizowana jest systemem potokowym. Suwnice podają do matryc szkielety zbrojeniowe i beton w ruchomym zasobniku; po zabetonowaniu elementu następuje okres podgrzewania, trwający 16—18 godzin. Po tym gotowe, ciepłe elementy, o wadze do 3 ton, zdejmowane są przy pomocy suwnicy z matrycy, przenoszone na stół kontroli technicznej a następnie — na magazyn dojrzewania.

Cykl produkcyjny dla każdego elementu płytowego wynosi maksymalnie 24 godziny. Beton marki 250 układa się w matrycy przy użyciu wibrowania żeber — wibratorem iglicowym, płyty — wibratorem powierzchniowym. Przyspieszenie tężenia betonu następuje przez podgrzewanie do temperatury 55—65° C. Udźwig suwnic samojezdnych wynosi 5 t ze względu na konieczność przewycięzania przyczepności przy zdejmowaniu z matryc, nie posiadających hydraulicznych urządzeń wypychających. Te same suwnice ładują gotowe elementy na samochody. Powierzchnia oddziały dojrzewania obliczona jest z założenia przechowywania elementów w temperaturze + 15 — + 25° C, przy odpowiedniej wilgotności powietrza, w ciągu 4—5 dni.

Właściwy proces wykonania żelbetowych elementów płytowych składa się z następujących operacji.

Spawane szkielety zbrojeniowe, przywożone do zakładu na samochodach, uprzednio prostuje się na specjalnych stołach, po czym suwnice przenoszą je do głównej hali produkcyjnej — hali matryc — układając je przy odpowiednich matrycach w ilości, niezbędnej dla produkcji jednej zmiany.

Beton — z centralnej stacji betonowej — przewożony jest samochodami i wyładowywany do dwóch stałych zasobników, znajdujących się w hali produkcyjnej. Ze stałych zasobników beton przelewa się do zasobników ruchomych, podwożonych na platformach kolejki pod suwnice, które podają je do matryc.

Beton podawany jest do matrycy w dwóch porcjach i rozkładany jest jednostajnie na całą powierzchnię matrycy przy pomocy korytka wibracyjnego.

Przy betonie marki 250 uzyskuje się w chwili zdejmowania elementu z matrycy wytrzymałość na ścislenie rzędu 90 — 110 kg/cm².

Produkcja zakładu wynosi 10 000 — 12 000 m³ betonu gotowych wyrobów rocznie; kubatura hal — 10 000 m³. Załogę zakładu stanowią dwie brygady po 10 ludzi i robotnicy dyżurni w ilości — 6. Zakład może być urządzony i uruchomiony w pierwszej fazie jako betoniarnia polowa — w ciągu 2-ch miesięcy. Budowa hal i przejście do produkcji obsługiwanej suwnicami wymagają dalszych 2-ch miesięcy.

Wskaźniki techniczno-ekonomiczne zakładu wykonującego wielkopłytych elementy na nieruchomych ogrzewanych matrycach betonowych, proces produkcyjny którego, obsługiwany jest przez samojezdne suwnice, są wyższe od wskaźników zakładów starszego typu —

z formami przenośnymi, suwnicami mostowymi, stołami wibracyjnymi i parowymi komorami dojrzewania. W zakładzie nowego typu o produkcji rocznej wynoszącej 15 000 m³ betonu w wyrobach, wydatek pary i energii elektrycznej jest mniejszy o 20—30%; koszt urządzeń jest 3—4-krotnie mniejszy; oszczędność na metalu form dochodzi do 200 t na 1 m² powierzchni produkcyjnej hali matryc przypada dziennie około 1,4 m² lub 0,1 m³ gotowych elementów.

Jak już wspomniano wyżej moc produkcyjna zakładu o stałych matrycach betonowych zależy prawie wyłącznie od okresu czasu potrzebnego dla uzyskania tzw. wytrzymałości „rozszalowania” betonu. Pierwotnie jako kryterium wytrzymałości „rozszalowania” przyjmowana była wytrzymałość betonu na ściskanie R_c . Jednakowoż w rzeczywistości wytrzymałość na ściskanie nie jest czynnikiem decydującym. Bardziej ważnymi są wytrzymałość na ściskanie przy zginaniu R_{zg} i wytrzymałość na rozciąganie (R_r ¹⁾). Najmniejsze potrzebne wartości R_{zg} i R_r zależą od konstrukcji elementu, od stosunku wysokości (grubości) elementu do jego rozpiętości, od sposobu zbrojenia i od warunków zdejmowania z matrycy.

Przeprowadzone badania narastania wytrzymałości R_c i R_r przy przyspieszaniu tężenia betonu drogą ogrzewania matryc pozwoliły ustalić jako optymalną temperaturę podgrzewania 55—65° C.

W tej temperaturze betony marek 140—200 przy użyciu cementu marki 400 uzyskują po 12 godzinach podgrzewania wytrzymałość na ściskanie rzędu 0,4 R_{28} , a na rozciąganie — 4 kg/cm² (3—4% R_{28}). Domieszka chlorku wapnia pozwala zredukować okres podgrzewania poniżej 12 godzin, co umożliwia osiągnięcie 2-ch pełnych cykli produkcyjnych zakładu na dobę.

Dział Informacyjno - Normatywny

Przegląd aktów normatywnych inwestycyjnych odnoszących się do PI 1952 r.

Część I. Ogólne akty normatywne

Ustawa z dnia 21 lipca 1950 r. o 6-letnim Planie rozwoju gospodarczego i budowy podstaw socjalizmu za lata 1950—1955. (Dz. U. R. P. Nr 37 z 1950 r., poz. 344).

Po obszernym zobrazowaniu podstawowych zadań Planu Sześcioletniego, ustawa zakreśla zadania szczegółowe, jakie w okresie czasu od 1950 do 1955 mają być zrealizowane przez gospodarkę narodową w zakresie wzrostu produkcji przemysłowej, inwestycji i budownictwa, w dziedzinie rozwoju rolnictwa i leśnictwa, komunikacji i łączności, w sprawie podniesienia dobrobytu materialnego i kulturalnego ludności i rozwoju gospodarczego kraju. Roczne zadania rozbudowy gospodarczej kraju stanowią przedmiot odrębnych aktów ustawodawczych, a w szczególności ustawy z dnia 19 kwietnia 1950 r. o narodowym planie go-

¹⁾ W normach radzieckich rozróżnia się, jak wiadomo, wytrzymałość na ściskanie osiowe R_c od wytrzymałości na ściskanie przy zginaniu R_{zg} .

Przy konstruowaniu i obliczaniu wielkopłytkowych elementów na naprężenie montażowe należy wziąć pod uwagę, że podczas zdejmowania elementu z matrycy, stosunek $R_r : R_c$ wynosi około $\frac{1}{12} - \frac{1}{14}$. W związku z tym celowym

jest użycie do produkcji wielkopłytkowych elementów żelbetowych cementów, które przy ogrzewaniu betonu dają szczególnie intensywne narastanie jego wytrzymałości na rozciąganie.

Szkielet zbrojeniowy wielkopłytkowego elementu projektuje się jako samodzielną, przestrzenną, prefabrykowaną konstrukcję, dającą się transportować bez obawy zmiany jej kształtu lub wymiarów. Stosowane są dwa rozwiązania konstrukcji szkieletu zbrojeniowego:

1. Szkielet wykonany zasadniczo z siatki spawanej, wygiętej w miejscach żeber, wzmocniony dodatkowymi dospawanymi prętami.
2. Szkielet z płaskiej spawanej siatki (z drutu ϕ 3—4 mm) — dla płyty i ze spawanych szkielecików podłużnych — dla żeber, połączonych pomiędzy sobą przy pomocy spawania w jednolitą konstrukcję przestrzenną.

Drugi typ szkieletu jest bardziej odpowiedni dla elementów żebrowanych z cienką płytą.

Opisany pionierski sposób produkcji elementów żelbetowych, zmierzający do upodobnienia jej do odlewania, stosowanego w hutnictwie jest u nas nieznaną szerzej i zasługuje ze wszelkimi na uwagę. Dane przytoczone w niniejszej recenzji nawet w ich — z konieczności — skomprimowanej postaci pozwalają na dokonanie prób produkcji elementów żelbetowych opartej na analogicznych zasadach. Wydaje się celowym, aby nasze zakłady prefabrykacji takie próby wykonały.

spodarczym na rok 1950 (Dz. U.R.P. Nr 21, poz. 179) i ustawa z dnia 23 marca 1951 r. o narodowym planie gospodarczym na rok 1951 (Dz. U.R.P. Nr 18, poz. 146). Odnośnej ustawy dla roku 1952 dotychczas nie uchwalono. Na podstawie ustawy z dnia 21 lipca 1950 r. Rada Ministrów uchwałą z dnia 29 lipca 1950 r. (Monitor Polski Nr A-94, poz. 1187) zatwierdziła szczegółowy 6-letni Plan Rozwoju Gospodarczego i Budowy Podstaw Socjalizmu w Polsce a Prezydium Rządu uchwałą z dnia 1 sierpnia 1951 r. ustaliło wytyczne dla sporządzenia narodowego planu gospodarczego na rok 1952.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 5 stycznia 1951 r. w sprawie opracowania 6-letnich Planów rozwoju gospodarczego. (Biul. PKPG Nr 2, poz. 16).

Dołączona do tego zarządzenia instrukcja zawiera szczegółowe postanowienia, dotyczące trybu sporządzania planów jednostek gospodarczych, planów rozwoju województw i powiatów, planów rozdziału robót budowlano-montażowych, planów sporządzania dokumentacji technicznej, udziału jednostek sporządzających plany rozwoju w opracowaniu planu budownictwa mie-

szkaniowego, planu obniżenia kosztów własnych, planu bezpieczeństwa i higieny pracy, planu akcji socjalnej oraz ustalenia zapotrzebowania na pracowników z wyższym i średnim wykształceniem zawodowym.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 251 z dnia 27 czerwca 1951 r. w sprawie zasad opracowania Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1952 (instrukcja PKPG Nr 78).

Zarządzenie zatwierdza dołączoną do niego instrukcję PKPG Nr 78, ustalającą ogólne zasady opracowania N.P.G. na rok 1952. Wstępne terminy prac nad sporządzeniem tego planu ustalone zostały uprzednio w zarządzeniu Przewodniczącego PKPG Nr 90 z dnia 23 marca 1951 r. w sprawie rozpoczęcia prac nad sporządzeniem Narodowego Planu Gospodarczego (Biul. PKPG Nr 9, poz. 98). Zarządzenie to zostało zmienione zarządzeniem Nr 302 z dnia 2 sierpnia 1951 r. w sprawie ustalenia terminów opracowania Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1952 (Biul. PKPG Nr 22, poz. 229).

Część II. Planowanie inwestycyjne

Sporządzanie i zatwierdzanie dokumentacji technicznej dla inwestycji

Uchwała Prezydium Rządu Nr 477 z dnia 18 lipca 1951 r. w sprawie dokumentacji technicznej jako warunku obowiązującego przy włączeniu inwestycji do planu inwestycyjnego. (Biul. PKPG Nr 22, poz. 219).

Uchwałą tą Prezydium Rządu w celu stworzenia warunków prawidłowego planowania, wykonywania i finansowania inwestycji zarządziło, że zarówno w odniesieniu do inwestycji noworozpoczynanych w 1952 r. jak i inwestycji kontynuowanych z lat poprzednich podstawowym warunkiem włączenia danej inwestycji do planu inwestycyjnego na rok 1952 jest posiadanie przez inwestora conajmniej prawidłowo opracowanego i należyście zatwierzonego projektu wstępnego wraz z kosztorysami, obejmującymi całość inwestycji.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 104 z dnia 3 maja 1950 r. w sprawie zasad sporządzania i zatwierdzania dokumentacji technicznej dla inwestycji (instrukcja PKPG Nr 20).

Zarządzenie zatwierdza dołączoną do niego instrukcję PKPG Nr 20 o zasadach sporządzania i zatwierdzania dokumentacji technicznej dla inwestycji, określającą obowiązujące wszystkich inwestorów i biura projektowe zasady sporządzania i zatwierdzania projektów i kosztorysów dla budownictwa przemysłowego, ogólnego i specjalnego oraz zasady ustalania lokalizacji ogólnej i szczegółowej inwestycji.

Do instrukcji dołączono 26 załączników, zawierających m. inn. wzory: założenia projektu dla budownictwa ogólnego, ogólnego zestawienia kosztów budowy, wzory kosztorysów: generalnego, orientacyjnego, szczegółowego i uproszczonego, wzory formularzy dla uzgodnienia lokalizacji itp.

Instrukcja PKPG Nr 20 została częściowo zmieniona zarządzeniami Przewodniczącego PKPG:

1. Nr 158 z dnia 3 maja 1951 r. (Biul. PKPG Nr 14, poz. 139) — w zakresie zasad sporządzania założeń projektu dla budownictwa przemysłowego oraz dla budownictwa ogólnego (uchylono postanowienia §§ od 42 do 54 i od 104 do 110, wprowadzając na ich miejsce nowe §§ od 42 do 47 i od 104 do 108),
2. Nr 233 z dnia 16 czerwca 1951 r. (Biul. PKPG, Nr 19, poz. 185) — w zakresie zasad ustalania lokalizacji ogólnej i szczegółowej, zmieniającym postanowienia szeregu paragrafów instrukcji, m. inn. cały rozdział VII,
3. Nr 330 z dnia 14 sierpnia 1951 r. (Biul. PKPG Nr 23, poz. 241) — w przedmiocie uzgadniania lokalizacji obiektów,
4. Nr 363 z dnia 11 września 1951 r. (Biul. PKPG Nr 26, poz. 272) — w przedmiocie rodzajów dokumentacji prawnej (uzupełnienie § 32).

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 68 z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie obowiązku zatwierdzania założeń budów inwestycyjnych. (Biul. PKPG Nr 6, poz. 90).

Zarządzenie nakłada na inwestorów obowiązek uzyskania przed przystąpieniem do budowy zatwierdze-

nia założenia projektu przez właściwą Komisję Oceny Projektów Inwestycyjnych.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie stosowania typowych projektów i rozwiązań oraz opracowywania projektów organizacji budowy. (Biul. PKPG Nr 9, poz. 120).

Zarządzenie dotyczy planowania i sprawozdawczości w zakresie projektów typowych, stosowania typowych rozwiązań tych typowych elementów w projektach indywidualnych oraz projektów organizacji budowy.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 253 z dnia 18 września 1950 r. w sprawie zasad oszczędnego projektowania. (Biul. PKPG Nr 21, poz. 230).

Nakazuje ono biuram projektowym stosowanie przy opracowywaniu dokumentacji technicznej zasad oszczędnego projektowania, określonych w instrukcji załączanej do tego zarządzenia.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 254 z dnia 18 września 1950 r. w sprawie kontroli prac projektowych w biurach projektów. (Biul. PKPG Nr 21, poz. 231).

Zarządzenie poleca, aby dokumentacja techniczna wykonywana w biurach projektów przez poszczególnych projektantów lub ich grupy była poddawana w toku jej opracowania kontroli, sprawowanej przez radę techniczną oraz dział (sekcję) weryfikacji biura projektów. Do zarządzenia dołączono ramowy regulamin rad technicznych przy biurach projektów.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 197 z dnia 31 maja 1951 r. w sprawie projektów typowych (Biul. PKPG Nr 18, poz. 167) zmienione zarządzeniem z dnia 14 sierpnia 1951 r.

Zarządzenie nakłada na jednostki sporządzające dokumentację techniczną obowiązek sporządzania projektów i opracowań typowych i określa zakres tych projektów i opracowań, sposób sporządzania programów prac w tym zakresie oraz zasady rozliczania się ze zlecającymi.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 290 z dnia 20 lipca 1951 r. w sprawie terminów sporządzania dokumentacji technicznej dla robót, przewidzianych w planie inwestycyjnym na rok 1952. (Biul. PKPG Nr 22, poz. 224), zmienione zarządzeniem Przewodniczącego PKPG Nr 413 z dnia 27 października 1951 r. (Biul. PKPG).

Zarządzenie wyjaśnia zakres dokumentacji technicznej potrzebny do prowadzenia robót (założenie projektu i projekt wstępny całej budowy oraz projekt techniczny i rysunki robocze realizowanego obiektu). Projekt techniczny powinien być dostarczony przedsiębiorstwu wykonawczemu najpóźniej na 2 miesiące przed rozpoczęciem robót, kosztorys na 1 miesiąc, a rysunki robocze — na 15 dni. Niedostarczenie przez inwestora powyższej dokumentacji w terminie upoważnia przedsiębiorstwo do wystąpienia z wnioskiem o skreślenie danego obiektu z planu produkcyjnego przedsiębiorstwa i z planu inwestycyjnego.

Pismo okólne Przewodniczącego PKPG Nr 25 z dnia 7 listopada 1951 r. w sprawie usprawnienia prac w zakresie opracowania i zatwierdzania dokumentacji technicznej.

Pismo zawiera operatywne wskazówki i zalecenia zmierzające do usprawnienia pracy oraz usunięcia usterek w pracach biur projektów i inwestorów.

Ponadto zagadnieniem sporządzania i zatwierdzania dokumentacji zajmują się:

1. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 1 z dnia 23 lutego 1950 r. w sprawie dokumentacji technicznej, przedkładanej Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych do zatwierdzenia,
2. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 3 z dnia 30 marca 1950 r. w sprawie dokumentacji technicznej przedkładanej KOPI do zatwierdzenia,
3. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 11 z dnia 7 października 1950 r. w sprawie powoływania Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych przy prezydiach wojewódzkich rad narodowych. (Biul. PKPG Nr 22, poz. 255),
4. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 17 z dnia 4 grudnia 1950 r. w sprawie uspraw-

nienia pracy Komisji Projektów Inwestycyjnych na szczeblu centralnych i naczelnych inwestorów (Biul. PKPG Nr 26, poz. 304),

5. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 31 z dnia 29 marca 1951 r. w sprawie interpretacji § 54 instrukcji PKPG Nr 20. (Biul. PKPG Nr 9, poz. 109),
6. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 33 z dnia 2 kwietnia 1951 r. w sprawie składu i warunków pracy dotychczas powołanych Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych. (Biul. PKPG Nr 10, poz. 114),
7. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 37 z dnia 8 maja 1951 r. w sprawie wyjaśnienia zarządzenia o trybie zlecenia wykonania dokumentacji technicznej dla potrzeb planu inwestycyjnego. (Biul. PKPG Nr 14, poz. 145),
8. pismo okólne Departamentu Budownictwa PKPG Nr 39 z dnia 31 maja 1951 r. w sprawie działalności KOPI przy prezydiach wojewódzkich rad narodowych w okresie nasilenia prac związanych z wykonywaniem planu inwestycyjnego na rok 1951 i 1952. (Biul. PKPG Nr 18, poz. 176),
9. pismo okólne Dep. Budownictwa PKPG Nr 46 z dnia 10 sierpnia 1951 r. w sprawie opracowania uproszczonych projektów wstępnych,
10. zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 355 z dnia 6 września 1951 r. w sprawie określenia dodatkowych materiałów przedstawianych przy lokalizacji szczegółowej obiektów inwestycyjnych grupy I. (Biul. PKPG Nr 25, poz. 266), zmienione zarządzeniem Nr 425 z dnia 15 listopada 1951 roku.
11. pismo okólne Departamentu Planów Terenowych i Lokalizacji PKPG z dnia 12 września 1951 r. w sprawie uzgadniania lokalizacji. (Biul. PKPG Nr 25, poz. 271),
12. pismo okólne Departamentu Planów Terenowych i Lokalizacji PKPG Nr 8 z dnia 27 września 1951 r. w sprawie uzgodnienia lokalizacji ogólnej inwestycji rozpoczynanych w 1952 r.

W zakresie zarządzeń dotyczących dopuszczenia uproszczeń w dokumentacji technicznej należy wymienić:

1. Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 94 z dnia 22 marca 1951 r. w sprawie ustalenia trybu uproszczenia dokumentacji technicznej przy przeprowadzeniu przez Polskie Zakłady Żywnościowe akcji odbudowy i przystosowania obiektów do składowania zboża. (Biul. PKPG Nr 9, poz. 97).
2. Zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 10 marca 1951 r. w sprawie dopuszczenia uproszczonej dokumentacji technicznej w zakresie drobnych inwestycji, dokonywanych przez niektóre jednostki gospodarki społecznej. (Monitor Polski Nr A—33, poz. 413), uzupełnione zarządzeniem z dnia 13 lipca 1951 r. (Monitor Polski Nr A—79, poz. 1100),
3. Zarządzenie Ministra Przemysłu Ciężkiego Nr 37 z dnia 7 kwietnia 1951 r. w sprawie uproszczonego trybu sporządzenia i zatwierdzenia dokumentacji technicznej, uzupełnione okólnikiem Nr 7 z dnia 4 maja 1951 r.

Planowanie zadań inwestycyjnych

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 347 z dnia 18 lipca 1951 r. w sprawie zasad i trybu sporządzenia planu inwestycyjnego na rok 1952 (instrukcja PKPG Nr 21a) zmieniona zarządzeniem Nr 394 z dnia 2 października 1951 r. (Biul. PKPG Nr 27, poz. 292).

Zarządzenie utrzymało w mocy instrukcję PKPG Nr 21 dla sporządzenia planu inwestycyjnego na rok 1951, wprowadzoną zarządzeniem Przewodniczącego PKPG z dnia 11 maja 1950 r. w sprawie zasad i trybu sporządzenia planu inwestycyjnego na rok 1951 z tym, że wprowadziło do postanowień tej instrukcji szereg zmian pogłębiających i uściślających definicje niektórych pojęć inwestycyjnych w oparciu o doświadczenia 1951 r. oraz pogłębiających metodologię planowania inwestycyjnego.

Zmiana wprowadzona zarządzeniem Nr 394 dotyczy rozdziału 14 instrukcji Nr 21a, obejmującego planowanie budownictwa mieszkaniowego. Instrukcje PKPG Nr 21 i Nr 21a określają przedmiot i zasięg planu in-

westycyjnego oraz szczeble inwestorów, zawierają podstawowe dyspozycje w zakresie dokumentacji inwestycyjnej, systemów wykonawstwa inwestycyjnego, zasad kosztorysowania i planowego obniżania kosztów inwestycji, inwestowania w obcych obiektach, planowania budownictwa mieszkaniowego i mieszkań zastępczych. Część szczegółowa instrukcji Nr 21a określa zasady i tryb sporządzenia planu inwestycyjnego na rok 1952 w zakresie planu centralnego i planów terenowych.

Do instrukcji dołączono: a) zestawienie granicznych wartości kosztorysowych do zakwalifikowania tytułów do grupy I lub grupy II, b) schemat uproszczonego założenia projektu dla budownictwa przemysłowego, c) schemat generalnego kosztorysu inwestycji przemysłowych i budownictwa ogólnego, d) wskaźniki dla planowania nowego budownictwa mieszkaniowego, e) tabele czynności dla sporządzenia planu centralnego i planów terenowych, f) tabelę czynności dla sporządzenia planu budownictwa mieszkaniowego, g) numerację części planu w budżecie centralnym i w budżetach terenowych na rok 1952, h) wykaz tymczasowych budynków i wyposażenia budynków obciążających środki obrotowe przedsiębiorstw budowlanych.

Zakres terenowych planów inwestycyjnych regulują przepisy uchwały Rady Ministrów z dnia 31 maja 1950 r., stanowiącej instrukcję Nr 7 w sprawie zakresu spraw objętych terenowymi planami gospodarczymi oraz trybu składania projektów tych planów (Monitor Polski Nr A—70, poz. 813), zmienionej uchwałą z dnia 18 lipca 1951 r. (Monitor Polski Nr A—66, poz. 864). Zakres inwestycji, podlegających opiniowaniu terenowemu określa zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 79 z dnia 3 sierpnia 1951 r. w sprawie zasad planowania terenowego na rok 1952.

Prace nad przygotowaniem planu inwestycyjnego na rok 1952 rozpoczęto w oparciu o postanowienia okólnika PKPG Nr 23 z dnia 24 marca 1951 r. w sprawie rozpoczęcia prac nad sporządzeniem planu inwestycyjnego na rok 1952. (Biul. PKPG Nr 9, poz. 107), określającego jakie czynności i w jakich terminach mają być wykonane dla opracowania tego planu oraz jakie obowiązki w tym zakresie ciążyą na inwestorach poszczególnych szczebli.

Pismo okólne Departamentu Inwestycji PKPG Nr 30 z dnia 27 kwietnia 1951 r. w sprawie obowiązku przestrzegania limitów inwestycyjnych, ustalonych w Planie 6-letnim przy pracach przygotowawczych nad projektem planu inwestycyjnego na rok 1952 i pracach nad 6-letnimi planami rozwoju gospodarczego (Biul. PKPG Nr 14, poz. 142) — zwróciło uwagę na konieczność przestrzegania limitów Planu 6-letniego, wskazując sposoby przeliczania limitów.

Pismem okólnym Departamentu Inwestycji PKPG Nr 32 z dnia 10 maja 1951 r. udzielone zostały wyjaśnienia w sprawie formularzy roboczych do planu inwestycyjnego na rok 1952.

Pisma okólne Departamentu Inwestycji Nr 51 z dnia 6 sierpnia 1951 r. w sprawie wyjaśnienia niektórych zagadnień związanych ze sporządzeniem planu inwestycyjnego na rok 1952 (Biul. PKPG Nr 22, poz. 236) oraz Nr 52 z dnia 21 sierpnia 1951 r. w sprawie wyjaśnienia niektórych postanowień Instrukcji Nr 21a (Biul. PKPG Nr 24, poz. 259) — wyjaśniły szereg zagadnień związanych ze sporządzeniem planu inwestycyjnego na rok 1952, ustalając m. inn. autorytatywną interpretację postanowień §§ 50, 79 i 81 Instrukcji PKPG Nr 21a. Pismem okólnym Nr 61 z dnia 3 października 1951 r. w sprawie przeniesienia niektórych limitów PI/52 z części Ministerstwa Rolnictwa do właściwych części planu. Departament Inwestycji PKPG wskazał na konieczność ścisłego szarmonizowania układu planu inwestycyjnego z klasyfikacją budżetową, polecając przekazać limity inwestycyjne zaplanowane z naruszeniem tej zasady do części właściwych resortów.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 309 z dnia 4 sierpnia 1951 r. w sprawie opracowania planu inwestycyjnego rolnictwa na rok 1952 (instrukcja Nr 80a).

Zarządzenie to zatwierdza dołączoną do niego instrukcję PKPG Nr 80a, która uregulowała zasady i tryb planowania inwestycji w rolnictwie na rok 1952, wyłączając stosowanie na tym odcinku instrukcji PKPG Nr 21 i Nr 21a.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 395 z dnia 4 października 1951 r. w sprawie elektryfikowania obiektów nierolniczych w ramach elektryfikacji wsi i osiedli. (Biul. PKPG Nr 29, poz. 296).

Zarządzenie zmierza do sprawnego i ekonomicznego powiązania elektryfikacji obiektów nierolniczych z elektryfikacji wsi i osiedli, wykonywaną na podstawie ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli. (Dz. U.R.P. Nr 28, poz. 256). M. inn. przewiduje ono finansowanie elektryfikacji obiektów, których użytkownicy objęci są budżetem centralnym lub budżetami terenowymi ze środków przydzielanych Przedsiębiorstwu Elektryfikacji Rolnictwa z rezerwy planu inwestycyjnego. Tryb zgłaszania zapotrzebowań na te środki określa pismo okólne Departamentu Inwestycji PKPG Nr 67 z dnia 5 listopada 1951 r. w sprawie trybu zgłaszania zapotrzebowań na środki z rezerwy planu inwestycyjnego, niezbędne dla sfinansowania elektryfikacji wsi i osiedli. Do pisma okólnego załączono wzór zgłoszenia.

Okólnik Przewodniczącego PKPG Nr 10 z dnia 10 listopada 1951 r. w sprawie sporządzenia ostatecznego projektu planu inwestycyjnego na rok 1952.

Do okólnika załączono instrukcję, określającą sposób wykonania opracowań ostatecznego projektu inwestycyjnego na rok 1952.

Planowanie dokumentacji technicznej

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 324 z dnia 13 sierpnia 1951 r. w sprawie planowania dokumentacji technicznej na rok 1952 (instrukcja PKPG Nr 23a).

Zarządzenie utrzymało w mocy instrukcję PKPG Nr 23 o planowaniu dokumentacji technicznej na rok 1951, wprowadzoną zarządzeniem Przewodniczącego PKPG Nr 106 z dnia 5 maja 1950 r. w sprawie planowania dokumentacji technicznej na rok 1951 z tym, że wprowadziło do postanowień tej instrukcji szereg zmian i uproszczeń. Przedmiotem instrukcji jest planowanie rozdziału dokumentacji technicznej na poszczególne biura projektowe i organizacje projektowe oraz zasady i tryb zlecenia dokumentacji. Do zarządzenia załączono wzory formularzy planu dokumentacji technicznej oraz instrukcję o sposobie ich wypełnienia.

Planowanie zaopatrzenia inwestycji w maszyny urządzenia, sprzęt i inwentarz

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 212 z dnia 31 maja 1951 r. w sprawie zasad i trybu sporządzenia planu zaopatrzenia inwestycji w maszyny, urządzenia, sprzęt i inwentarz na rok 1952 (instrukcja PKPG Nr 22a).

Zarządzenie wprowadza w życie załączoną do niego instrukcję Nr 22a o sporządzeniu planu zaopatrzenia inwestycji w maszyny, urządzenia, sprzęt i inwentarz, obejmującą zasady planowania zaopatrzenia inwestycyjnego z dostaw krajowych i z importu oraz określającą strukturę i podział planu zaopatrzeniowego. Do instrukcji dołączono wzory odnośnych formularzy, spisy grup maszyn, urządzeń, sprzętu i inwentarza oraz wykaz jednostek organizacyjnych, do których przesyła się zestawienia zbiorczych zapotrzebowań.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 120 z dnia 12 kwietnia 1951 r. w sprawie sporządzenia bilansu maszyn i urządzeń technicznych oraz konstrukcji stalowych i kabli elektrycznych na rok 1952. (Biul. PKPG Nr 11, poz. 120).

Zarządzenie określa terminy i tryb sporządzania tych bilansów, sposób ich sporządzenia oraz podaje, jakie jednostki organizacyjne sporządzają bilanse na jakie maszyny i urządzenia.

Pismo okólne Departamentu Inwestycji PKPG z dnia 17 października 1951 r. w sprawie planowania zaopatrzenia obiektów inwestycyjnych przez Centralny Zarząd Budowy Miast i Osiedli „Z.O.R.” w maszyny, urządzenia, sprzęt i inwentarz.

Pismo wyjaśnia, że planowanie i realizacja zaopatrzenia gotowych budynków, wykonywanych przez „Z.O.R.” z wyłączeniem zaopatrzenia w maszyny i urządzenia wodnokanalizacyjne, centr. ogrzewania i innego ogólno-usługowego, należy do przyszłych użytkowników.

Planowanie wykonawstwa inwestycyjnego

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 262 z dnia 4 lipca 1951 r. w sprawie trybu przygotowania i przesłania wstępnych zleceń robót budowlano - montażowych, sposobu sporządzania projektów rozdziału tych robót oraz sporządzenia projektów programów produkcji i projektów planów wskaźnikowych przedsiębiorstw budowlano - montażowych na rok 1952 (instrukcja PKPG Nr 24a).

Zarządzenie wprowadza w życie instrukcję PKPG Nr 24a o trybie wstępnego zlecenia robót i sporządzaniu projektów programów produkcji budowlano - montażowej oraz projektów planów wskaźnikowych na rok 1952. Do instrukcji dołączono: wykaz przedsiębiorstw przyjmujących zlecenia na wykonanie robót z P. I. na rok 1952, harmonogram zlecenia robót oraz wzory formularzy do opracowania projektów rozdziału robót i programów produkcji budowlano - montażowej. Pismo okólne Departamentów: Inwestycji i Budownictwa PKPG Nr 69 z dnia 7 listopada 1951 r. zobowiązało inwestorów centralnych oraz Wojew. Kom. Planowania Gospodarczego do uzupełnienia sporządzonych planów w związku ze zmianami wprowadzonymi do złożonych projektów planów inwestycyjnych.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 356 z dnia 6 września 1951 r. zmieniające zarządzenie w sprawie trybu przygotowania i przesłania wstępnych zleceń robót budowlano-montażowych.

Zarządzenie zmieniło terminy ustalone w „Harmonogramie zlecenia robót z P. I. 1952 r. i sporządzania projektów programów produkcji przez przedsiębiorstwa budowlano - montażowe” stanowiącym załącznik do instrukcji PKPG Nr 24a, ustalając m. inn., że przy przyjmowaniu projektów P. I. na rok 1952, tytuły inwestycyjne, które nie będą miały zapewnionego wykonawstwa w myśl przepisów instrukcji PKPG Nr 24a, będą skreślone z projektów planu inwestycyjnego.

Planowanie systemu gospodarczego

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 216 z dnia 27 lipca 1950 r. w sprawie planowania systemu gospodarczego w inwestycjach i kapitalnych remontach na rok 1951 (instrukcja PKPG Nr 27).

Zarządzenie wprowadza w życie instrukcję PKPG Nr 27 o planowaniu systemu gospodarczego w inwestycjach i kapitalnych remontach, określającą zasady ustalenia planu produkcyjnego i planu zaopatrzenia materiałowego w zakresie robót budowlano - montażowych, wykonywanych systemem gospodarczym. Do instrukcji dołączono wzory stosowanych formularzy wraz z objaśnieniami co do ich wypełnienia.

Instrukcja PKPG Nr 29 — zawierająca wykaz artykułów dla planowania zaopatrzenia.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 401 z dnia 19 października 1951 r. w sprawie ustalenia zasad zgłaszania zapotrzebowań na 1952 r. na materiały żelazne nawierzchni kolejowej, przeznaczonej dla zakładów wykonujących roboty inwestycyjne lub kapitalne remonty torów kolejowych bocznicych z wyjątkiem zakładów podległych Ministrowi Kolei.

Zarządzenie ustala zasady zgłaszania materiałów wymienionych w tytule. Do zarządzenia załączono stosowne formularze wraz z objaśnieniami.

Planowanie pokrycia finansowego inwestycji

Instrukcja budżetowa Nr 5/52 z dnia 25 lipca 1951 r. w sprawie planowania pokrycia finansowego inwestycji na rok 1952.

Instrukcja określa: a) źródła sfinansowania inwestycji limitowych oraz pozalimitowych jednostek działających na zasadach rozrachunku gospodarczego, jednostek, zakładów i przedsiębiorstw budżetowych oraz organizacji politycznych, społecznych i zawodowych, b) zasady oraz tryb sporządzania planów pokrycia finansowego inwestycji. Do instrukcji załączono wzory indywidualnych i zbiorczych planów pokrycia finansowego, wzory obliczania zmian środków obrotowych budowy i zobowiązań budowy, wzór rocznego planu mobilizacji (immobilizacji) zasobów wewnętrznych oraz wzór planu likwidacji środków trwałych.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG i Ministra Finansów z dnia 17 lipca 1951 r. w sprawie podziału amortyzacji przedsiębiorstw działających wg zasady rozrachunku gospodarczego na rok 1952. (Monitor Polski Nr A—76, poz. 1052).

Zarządzenie ustala na rok 1952 podział amortyzacji środków trwałych przedsiębiorstw (zakładów) społecznych, działających według zasad rozrachunku gospodarczego, na część przeznaczoną na sfinansowanie kapitalnych remontów oraz na część przeznaczoną na sfinansowanie inwestycji. Stosunek procentowy tego podziału określa załączone do zarządzenia zestawienie, ujęte według inwestorów centralnych (władz centralnych).

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 19 września 1951 r. w przedmiocie instrukcji w sprawie planowania pokrycia finansowego inwestycji na rok 1952 przez centrale spółdzielcze, związki spółdzielni i spółdzielnie.

Do zarządzenia dołączono instrukcję regulującą planowanie pokrycia finansowego inwestycji przez centrale spółdzielcze, związki spółdzielcze i spółdzielnie, określającą źródła sfinansowania inwestycji tych jednostek oraz zasady i tryb planowania pokrycia finansowego.

Inwestycje pozalimitowe

Uchwała Prezydium Rządu Nr 45 z dnia 24 stycznia 1951 r. w sprawie inwestycji pozalimitowych. (Monitor Polski Nr A—9, poz. 140).

Uchwała określa rozmiary i warunki podejmowania i prowadzenia drobnych nakładów inwestycyjnych pozalimitami inwestycyjnymi, określonymi w planach inwestycyjnych. Dotyczy ona urzędów, instytucji, zakładów i przedsiębiorstw państwowych, jednostek zrównanych w zakresie finansowania z przedsiębiorstwami państwowymi, central spółdzielczo - państwowych, związków spółdzielni i spółdzielni oraz organizacji politycznych, społecznych i zawodowych. Źródła sfinansowania oraz zasady planowania pokrycia finansowego tych inwestycji określa instrukcja budżetowa Nr 5/52.

Uchwała Prezydium Rządu z dnia 8 listopada 1950 r. w sprawie zwiększenia produkcji artykułów masowego spożycia, wytwarzanych przez uspołecznione zakłady drobnej wytwórczości (Monitor Polski Nr A—123, poz. 1529).

Celem tej uchwały jest lepsze i pełniejsze zaspokojenie potrzeb ludności drogą rozwoju uspołecznionych zakładów drobnej wytwórczości. Zawiera postanowienia dotyczące zadań produkcyjnych, wykorzystania zakładów nieczynnych, maszyn itp. oraz postanowienia dotyczące wykonywania drobnych nakładów inwestycyjnych. Źródła sfinansowania tych inwestycji oraz zasady planowania pokrycia finansowego określa instrukcja, załączona do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 19 kwietnia 1951 r. w przedmiocie instrukcji w sprawie planowania pokrycia finansowego inwestycji na rok 1952 przez centrale spółdzielcze, związki spółdzielni i spółdzielnie.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 7 kwietnia 1951 r. w sprawie stosowania instrukcji o inwestycjach pozalimitowych. (Monitor Polski Nr A—41, poz. 522 oraz Biul. PKPG Nr 13, poz. 128).

Zarządzenie wprowadza w życie instrukcję, zawierającą przepisy o planowaniu inwestycji pozalimitowych, o trybie akumulacji środków na te inwestycje, o trybie finansowania i bankowej kontroli inwestycji pozalimitowych oraz o technice planowania i zatwierdzania zgłoszeń tej grupy inwestycji, włączania ich do planu inwestycyjnego i o sprawozdawczości. Do instrukcji dołączono wzory formularzy.

Część III. Realizacja inwestycji

Uchwała Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1951 r. w sprawie dyscypliny w zakresie działalności inwestycyjnej, objętej planami inwestycyjnymi, począwszy od planu inwestycyjnego na rok 1951. (Monitor Polski Nr A—8, poz. 124).

Uchwała wskazuje na konieczność stałego pogłębiania zasad socjalistycznej gospodarki planowej w zakre-

sie działalności inwestycyjnej oraz — dążąc do zabezpieczenia pełnej zgodności wykonywania planów inwestycyjnych z ich założeniami — nakazuje wszystkim uspołecznionym jednostkom i organizacjom inwestującym oraz wszystkim uspołecznionym jednostkom i organizacjom wykonującym dostawy, roboty i usługi inwestycyjne ściśle przestrzeganie zasad dyscypliny inwestycyjnej w zakresie rzeczowej i finansowej realizacji planów inwestycyjnych, wskazując równocześnie podstawowe założenia tej dyscypliny oraz sankcje dla winnych naruszenia jej zasad. W oparciu o postanowienia tej uchwały poszczególni inwestorzy centralni wydali szczegółowe zarządzenia wykonawcze, jak np.:

1. Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 88 z dnia 12 czerwca 1951 r. w sprawie dyscypliny w zakresie działalności inwestycyjnej,
2. Zarządzenie Ministra Kolei z dnia 13 czerwca 1951 roku w sprawie przekroczenia dyscypliny inwestycyjnej,
3. Zarządzenie Prezesa Centr. Urzędu Szkol. Zawod. z dnia 15 czerwca 1951 r. w sprawie dyscypliny w zakresie działalności inwestycyjnej,
4. Zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrzznego z dnia 21 sierpnia 1951 r. w sprawie dyscypliny inwestycyjnej w zakresie działalności inwestycyjnej. (Monitor Polski Nr A—94, poz. 1312).
5. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 października 1951 r. w sprawie dyscypliny w zakresie działalności inwestycyjnej.

Ustawa z dnia 18 listopada 1948 r. o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 494) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie dostaw, robót i usług na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych. (Dz. U.R.P. Nr 12, poz. 73 i Nr 58, poz. 448).

Powyższe akty prawne nie mają wyłącznie inwestycyjnego charakteru. Mają one zastosowanie w zasadzie do wszystkich dostaw, robót i usług, dokonywanych na rzecz Skarbu Państwa, zakładów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, przedsiębiorstw pod zarządem państwowym, central spółdzielczo - państwowych oraz spółek prawa cywilnego i handlowego, w których Skarb Państwa, przedsiębiorstwa państwowe lub osoby prawa publicznego posiadają udział lub wkład, wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego.

W odniesieniu do spółdzielczości zasady korzystania z dostaw i usług gospodarki nieuspołecznionej reguluje uchwała Zarządu Centr. Związku Spółdzielczego z dnia 19 września 1949 r. w sprawie warunków korzystania z dostaw i usług sektora prywatnego w zakresie dokonywania inwestycji oraz zawierania umów dzierżawnych (Monitor Spółdzielczo Nr A—17/18, poz. 109) zmieniona uchwałą z dnia 12 października 1950 r.

Przepisom ustawy o dostawach, robotach i usługach nie podlegają:

- a) zamówienia na usługi o charakterze naukowym, literackim i artystycznym (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 października 1949 r. — Dz. U.R.P. Nr 58, poz. 448) oraz
- b) zamówienia na dostawy i usługi w zakresie objętym ustawą z dnia 19 kwietnia 1950 r. o umowach planowych w gospodarce socjalistycznej.

Zasady ustawy z dnia 18 listopada 1948 r. oraz system rozporządzeń i zarządzeń wykonawczych — jako przekraczające zakres niniejszego przeglądu — wymagają osobnego opracowania.

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1950 r. o umowach planowych w gospodarce socjalistycznej. (Dz. U.R.P. Nr 21, poz. 180).

Ustawa zobowiązała jednostki gospodarki uspołecznionej do zawierania umów planowych, stanowiących instrument wykonywania narodowych planów gospodarczych. Obowiązek ten został ustalony w celu zapewnienia przestrzegania przez jednostki gospodarki socjalistycznej zasad praworządności Polski Ludowej, zapewnienia dyscypliny wykonywania planów gospodarczych, usprawnienia współpracy przy realizacji tych planów oraz ugruntowania zasad rozrachunku gospodarczego.

Obowiązek zawierania umów planowych z mocy ustawy obejmuje:

- państwowe przedsiębiorstwa, zakłady i instytucje oraz przedsiębiorstwa, pod zarządem państwowym,
- centrale spółdzielczo - państwowe i centrale spółdzielni,
- spółki prawa cywilnego i handlowego, w których Skarb Państwa, przedsiębiorstwa państwowe lub osoby prawa publicznego posiadają udział lub wkład, wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego.

Obowiązek ten nie obejmuje przedsiębiorstw budowlano - montażowych i instalacyjnych.

Zagadnienie umów planowych — jako przekraczające problematykę inwestycyjną — wymaga odrębnego opracowania.

Dekret z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U.R.P. Nr 27, poz. 197) zmieniony dekretem z dnia 26 października 1949 r. (Dz. U.R.P. Nr 55, poz. 438).

Dekret określa zasady, na podstawie których powinno odbywać się przejmowanie, nabywanie, zbywanie i przekazywanie nieruchomości względnie ich części, potrzebnych dla realizacji planów inwestycyjnych.

Przepisy wykonawcze dotyczące przekazywania nieruchomości pomiędzy wykonawcami narodowych planów gospodarczych zawarte są w następujących aktach prawnych:

- rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 1949 r. w sprawie przekazywania nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 354) — określającym zasady i tryb występowania z wnioskami o przekazanie nieruchomości oraz formy dokonywania tej czynności,
- piśmie okólnym Nr 5 Przewodniczącego PKPG z dnia 17 listopada 1949 r. w sprawie stosowania dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 40 poz. 280, Dz. Urz. Min. Admin. Publ. Nr. 53 poz. 398, Dz. Urz. Min. Pracy i Op. Społ. Nr. 13 poz. 167, Dz. Urz. Min. Zdrowia Nr. 24 poz. 182) — wyjaśniającym postanowienia art. 5 i art. 6 dekretu,
- zarządzeniu Przewodniczącego PKPG z dnia 10 marca 1950 r. w sprawie trybu postępowania w sprawach spornych, wynikłych przy przekazywaniu nieruchomości między wykonawcami narodowych planów gospodarczych (Biul. PKPG Nr. 4 poz. 68) — powołującym komisje dla rozstrzygania spraw spornych wynikłych przy przekazywaniu nieruchomości w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 1949 r.,
- okólniku Ministerstwa Finansów z dnia 16 sierpnia 1950 r. w sprawie przekazywania nieruchomości na podstawie dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. (Dz. Urz. Min. Fin. Nr. 22 poz. 129) — zobowiązującym jednostki organizacyjne podlegające temu resortowi do bezwzględnego załatwiania spraw dotyczących przekazywania nieruchomości,
- rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 lutego 1951 r. w sprawie przekazywania rolniczym spółdzielniom produkcyjnym nieruchomości rolnych, stanowiących własność Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 10 poz. 77) — określającym zasady i tryb przekazywania nieruchomości rolnych, stanowiących własność Państwa, rolniczym spółdzielniom produkcyjnym,
- zarządzeniu Przewodniczącego PKPG z dnia 2 sierpnia 1951 r. w sprawie zgłaszania przez niektórych inwestorów centralnych terenów zbadanych a niewykorzystanych na cele przemysłowe (Biul. PKPG Nr. 22 poz. 230).

Przepisy wykonawcze w zakresie nabywania nieruchomości stanowiących własność osób niebędących wykonawcami narodowych planów gospodarczych zawierają:

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 1949 r. w sprawie dostarczania nieruchomości zamiennych w zamian za nieruchomości nie-

zbędne dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz 355),

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1949 r. w sprawie składu, organizacji i trybu postępowania komisją odszkodowawczą dla wywłaszczenia nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 51 poz. 384),
- zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 17 listopada 1949 r. w sprawie trybu wzywania osób nie będących wykonawcami narodowych planów gospodarczych do przekazywania nieruchomości niezbędnych dla realizacji tychże planów (Monitor Polski Nr. A-89 poz. 1884 zmien. — Nr. A-53 poz. 609 z 1950 r.),
- pismo okólnie PKPG z dnia 24 marca 1950 r. w sprawie wywłaszczania nieruchomości w trybie dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. (Biul. PKPG Nr. 5 poz. 85),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie ustalenia norm szacunkowych dla nieruchomości nabywanych w celu realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 234), sprostowane obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1950 r. (Dz. U. R. P. Nr. 39 poz. 362) i zmienione rozporządzeniem z dnia 15 listopada 1950 r. (Dz. U.R.P. Nr. 52 poz. 482),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1950 r. w sprawie trybu wypłaty odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości (Dz.U.R.P. Nr. 26 poz. 235) zmienione rozporządzeniem z dnia 14 kwietnia 1951 r. (Dz. U. R. P. Nr 22 poz. 173),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. w sprawie właściwości władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych, niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr. 48 poz. 435),
- rozporządzenie Rady Ministrów oraz Ministrów Budownictwa i Finansów z dnia 29 grudnia 1950 r. w sprawie trybu powoływania rzeczoznawców w postępowaniu ustalającym odszkodowanie za nieruchomości, wywłaszczone dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz.U.R.P. Nr. 3 poz. 19 z 1951),
- zarządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 1951 r. w sprawie przedterminowej wypłaty odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości oraz kontroli zużycia sum przedterminowo wypłaconych wywłaszczonym (Monitor Polski Nr A-21, poz. 264),
- pismo okólnie PKPG z dnia 16 maja 1951 r. w sprawie wykładni § 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie właściwości władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych, niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Biul. PKPG Nr. 15 poz. 151),
- zarządzenie Ministra Finansów z dnia 5 czerwca 1951 r. w sprawie sposobu i zasad pokrycia z rachunku wykonawcy odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości (Monitor Polski Nr. A-55 poz. 726).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 1951 r. w sprawie trybu i zasad postępowania przy przymusowym wykupie maszyn przemysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 19 poz. 155).

Rozporządzenie to jest aktem wykonawczym do ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o rejestracji maszyn i przymusowym wykupie nieczynnych maszyn przemysłowych (Dz.U.R.P. Nr. 31 poz. 285). Ustala ono pojęcie maszyn, określa podmioty upoważnione do zgłaszania wniosków o przeprowadzenie wykupu maszyn nieczynnych, tryb rozpoznawania tych wniosków oraz sprawę odszkodowań za wykupione maszyny. Bliższym sprecyzowaniem trybu pokrywania odszkodowań zajmuje się zarządzenie Ministra Finansów z dnia 13 października 1951 r. w sprawie sposobu i zasad pokrywania odszkodowania za przymusowo wykupione nieczynne maszyny przemysłowe (Monitor Polski Nr. A-91 poz. 1260).

Uchwała Nr. 770 Prezydium Rządu z dnia 12 listopada 1951 r. w sprawie budownictwa zimowego 1951/1952 r.

Uchwała ma na celu zabezpieczenie i należyte przygotowanie robót w budownictwie oraz podniesienie stopnia wydajności kadr budowlanych. Przewiduje wydanie resortowych zarządzeń wykonawczych i określa zasady rozliczeń pomiędzy zamawiającymi a wykonawcami z tytułu zwiększonych kosztów robót wykonywanych w warunkach zimowych.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. z dnia 3 marca 1951 r. w sprawie budowy baraków na kwatery zbiorowe dla robotników budowlanych (Biul. PKPG Nr. 7 poz. 74).

Reguluje ono stosunki umowne pomiędzy stronami przy budowie baraków na kwatery zbiorowe dla robotników budowlanych w miejscowościach, w których nie ma dostatecznej liczby robotników. Tryb rozliczania należności przedsiębiorstw wykonawstwa inwestycyjnego w przypadkach budowy baraku obsługującego kilka budów, realizowanych dla różnych inwestorów określa pismo okólnie Departamentu Budownictwa PKPG z dnia 21 września 1951 r. w sprawie finansowania budowy baraków na kwatery zbiorowe dla robotników budowlanych (Biul. PKPG nr 26 poz. 280).

Zarządzenie Przewodniczącego P. K. P. G. Nr 423 z dnia 14 listopada 1951 r. w sprawie zasad rozliczania między przedsiębiorstwami wykonawczymi budowlano-montażowymi z tytułu kosztów wynikłych z zatrudnienia robotników zamiejscowych.

Zarządzenie to określa przypadki, w których dopuszczone jest zatrudnianie robotników zamiejscowych oraz reguluje stosunki umowne między stronami w przypadku stwierdzenia konieczności zatrudnienia robotników zamiejscowych.

Planowy system oszczędzania w budownictwie

Uchwała Prezydium Rządu Nr. 109 z dnia 21 lutego 1951 r. w sprawie oszczędności w budownictwie (Monitor Polski Nr A-16 poz. 220) zmieniona uchwałą Nr. 613 z dnia 18 sierpnia 1951 r. (Monitor Polski Nr. A-79 poz. 1098).

Uchwała nakłada obowiązek obniżenia kosztów realizacji obiektów inwestycyjnych wykonywanych począwszy od dnia 1 stycznia 1951 r. Obniżenie to powinno wynosić w budownictwie mieszkaniowym co najmniej 12,1%, a w budownictwie przemysłowym i innym niemieszkaniowym co najmniej 14,1% w stosunku do cen planowanych z miesiąca marca 1950 r. Obniżenie kosztów powinno nastąpić przez zmniejszenie wartości kosztorysowej obiektów budownictwa mieszkaniowego co najmniej o 3% oraz obiektów pozostałego budownictwa co najmniej o 5% (oszczędność etapu projektowania) oraz przez zmniejszenie kosztów wykonawstwa robót budowlano-montażowych co najmniej o 9,1% (oszczędność etapu realizacji).

Na rok 1952 zadania oszczędnościowe etapu projektowania utrzymane zostały w tej samej wysokości (3% wzgl. 5%) natomiast oszczędność etapu realizacji robót ustalona została w wysokości co najmniej 7,1% — dla robót wykonywanych systemem zleconym a wysokości 5,5% — dla robót wykonywanych systemem gospodarczym (uchwała Prezydium Rządu z dnia 1 sierpnia 1951 r. w sprawie wytycznych dla sporządzenia Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1952). Bazą cen, od której ustala się zadania oszczędnościowe na rok 1952 są ceny planowane z miesiąca marca 1951 r.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. Nr. 253 z dnia 18 kwietnia 1950 r. w sprawie zasad oszczędności projektowania (Biul. PKPG Nr 21, poz. 230).

Zarządzenie nakazuje biurom projektowym stosowanie przy opracowywaniu dokumentacji technicznej dla inwestycji zasad oszczędnego projektowania. Zasady te określa załączona do zarządzenia instrukcja.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. Nr. 254 z dnia 18 września 1950 r. w sprawie kontroli prac projektowych w biurach projektów (Biul. PKPG Nr. 21 poz. 231).

Zarządzenie poleca aby dokumentacja techniczna wykonywana w biurach projektów przez poszczegól-

nych projektantów lub ich grupy była poddawana w toku jej opracowywania kontroli, sprawowanej przez radę techniczną oraz dział (sekcję) weryfikacji biura projektów. Do zarządzenia dołączono ramowy regulamin rad technicznych przy biurach projektów.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. Nr. 336 z dnia 14 grudnia 1950 r. w sprawie obniżenia kosztów obiektów projektowanych (Biul. PKPG Nr. 26 poz. 302).

Zarządzenie nakazało zrewidowanie opracowanych uprzednio projektów i kosztorysów pod kątem widzenia zrealizowania postulatów w zakresie oszczędnego projektowania. Harmonogram prac ustalony w tym zarządzeniu odnosi się wyłącznie do P. I. na rok 1951, zasady zarządzenia są nadal aktualne.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 82 z dnia 16 marca 1951 r. w sprawie realizacji uchwały Prezydium Rządu z dnia 21 lutego 1951 r. o oszczędności w budownictwie (Monitor Polski Nr. A-26 poz. 326).

Zarządzenie określa wysokość procentową zadań oszczędnościowych, przewiduje rewizję projektów i kosztorysów pod kątem widzenia zrealizowania postulatów oszczędnego projektowania, określa sposób obliczania zadań oszczędnościowych oraz sposób ich rozliczania pomiędzy zamawiającym a wykonawcą.

W wykonaniu powyższego zarządzenia wydano następujące zarządzenia resortowe:

1. zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr. 41 z dnia 10 kwietnia 1951 r. w sprawie obniżenia cen kosztorysowych, zmienione i uzupełnione zarządzeniem Nr. 96 z dnia 30 czerwca 1951 r. oraz pismem okólnym Nr 7 z dnia 8 listopada 1951 r. w sprawie obliczania oszczędności w rachunkach przejściowych, opartych na kosztorysach z dwoma lub więcej współczynnikami zmiany poziomu cen „K“;
2. zarządzenie Ministra Budownictwa Miast i Osiedli Nr. 36 z dnia 24 kwietnia 1951 r. w sprawie obniżenia cen kosztorysowych, (Dz. Urz. Min. Bud. M. i O. Nr. 4 poz. 36).
3. zarządzenie Ministra Przemysłu Lekkiego Nr. 100 z dnia 30 marca 1951 r. w sprawie zasad i podstaw obniżenia cen kosztorysowych,
4. okólnik Ministerstwa Kolei z dnia 12 kwietnia 1951 r. w sprawie stosowania współczynnika zmiany poziomu cen kosztorysowych w stosunku do cen z marca 1950 r. i podziału oszczędności,
5. zarządzenie Ministerstwa Leśnictwa z dnia 7 maja 1951 r. Nr. I/Win-O.613/19 w sprawie obniżenia cen kosztorysowych oraz sposobu ustalenia współczynnika „K“ zmiany poziomu cen,
6. instrukcja Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości z dnia 23 maja 1951 r. w sprawie określenia podstaw i sposobu ustalenia współczynnika zmiany poziomu cen kosztorysowych oraz pismo okólnie C.U.D.W. z dnia 23 maja 1951 r. w sprawie klauzuli dla ustalenia poziomu cen i obliczenia oszczędności zasadniczej,
7. zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 24 sierpnia 1951 r. w sprawie realizacji zadań oszczędnościowych w budownictwie (znak I. N. 4. D/21/88/51 ew. 233).

Wzory umów o wykonawstwo inwestycyjne

Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów i Przewodniczącego P.K.P.G. z dnia 4 maja 1951 r. w sprawie stosowania wzoru umowy ramowej o wykonanie robót geodezyjnych (Monitor Polski Nr. A-41 poz. 521).

Zarządzenie nakazuje jednostkom gospodarki społecznej stosowanie załączonego do niego wzoru umowy przy udzielaniu zamówień na roboty geodezyjne państwowym przedsiębiorstwom geodezyjnym.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. Nr. 112 z dnia 10 marca 1951 r. w sprawie stosowania wzoru umowy ramowej dotyczącej sporządzenia dokumentacji technicznej dla inwestycji (Monitor Polski Nr. A-35 poz. 441, Nr. A-49 poz. 647 i Nr. A-94 poz. 1308 oraz Biul. PKPG Nr 11, poz. 115, Nr 16, poz. 159).

Zarządzenie reguluje tryb i warunki zlecenia opracowania dokumentacji technicznej państwowym biu-

rom projektowym oraz sposób obliczania i regulowania należności. Do zarządzenia dołączono: a) wzór umowy ramowej, b) warunki umowne do umowy ramowej oraz c) terminarz sporządzania dokumentacji technicznej.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. Nr. 189 z dnia 27 lipca 1950 r. w sprawie trybu wykonywania dokumentacji technicznej dla potrzeb planu inwestycyjnego (Biul. PKPG Nr. 17 poz. 194).

Zarządzenie zobowiązuje jednostki gospodarki uspołecznionej do udzielania zamówień na wykonanie dokumentacji technicznej dla potrzeb planu inwestycyjnego wyłącznie biurom projektów, odpowiadającym wymogom § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa oraz niektórych kategorii osób prawnych (Dz. U. R. P. Nr. 12 poz. 73). Osobom innym można zlecić sporządzenie dokumentacji technicznej jedynie w przypadku odmowy przyjęcia zlecenia przez biura projektowe. Zarządzenie określa warunki takiego zlecenia oraz osoby uprawnione do jego przyjęcia. Do zarządzenia załączono wzór umowy o zlecenie dokumentacji osobom fizycznym.

Pismo okólne PKPG z dnia 8 maja 1951 r. w sprawie wyjaśnienia zarządzenia o trybie zlecenia wykonania dokumentacji technicznej dla potrzeb planu inwestycyjnego (Biul. PKPG Nr. 14 poz. 145) zabroniło zlecenia sporządzenia dokumentacji pracownikom biur projektów nawet za zgodą ich władzy zwierzchniej.

Szczególnymi przepisami w zakresie zlecenia prac projektowych są:

1. zarządzenie Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dnia 19 lipca 1951 r. w sprawie dostaw, robót i usług na rzecz karbu Państwa oraz niektórych kategorii osób prawnych (Monitor Polski Nr. A-68 poz. 889),
2. zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 11 września 1951 r. w sprawie zawierania umów w zakresie dostaw, robót i usług z osobami nie wymienionymi w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie dostaw, robót i usług (Monitor Polski Nr. A-94 poz. 1311),
3. zarządzenie Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 12 września 1951 r. w sprawie zawierania umów o dzieło z osobami niewymienionymi w § 8 rozporządzenia Rady Ministrów... (Monitor Polski Nr. A-84 poz. 1155).

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. Nr. 40 z dnia 5 lutego 1951 r. w sprawie stosowania wzoru umowy ramowej o wykonanie robót budowlanych i montażowych (Monitor Polski Nr. A-18 poz. 238 i Biul. PKPG Nr. 6, poz. 60), zmienione zarządzeniem Przewodniczącego P.K.P.G. z dnia 7 marca 1951 r. (Monitor Polski Nr. A-24 poz. 312 i Biul. PKPG Nr. 8 poz. 83).

Zarządzenie wprowadza wzory umów na wykonanie robót inwestycyjnych pomiędzy zamawiającym a wykonawcą generalnym i pomiędzy wykonawcą generalnym a podwykonawcą oraz warunki umowne, określające prawa i obowiązki zamawiającego i wykonawcy robót budownictwa inwestycyjnego. Do zarządzenia o stosowaniu wzoru umowy ramowej wydano kilka wyjaśnień, a w szczególności:

1. pismo okólne PKPG z dnia 8 marca 1951 r. (Biul. PKPG Nr. 7 poz. 79) — wyjaśniające, że przy zawieraniu umów wg wzoru ustalonego zarządze-

niem zbędne jest dołączanie „warunków umownych“,

2. pismo okólne PKPG z dnia 24 marca 1951 r. (Biul. PKPG Nr. 9 poz. 108) — wyjaśniające, że odbioru ostatecznego obiektów, których realizacja przewidziana jest w okresie dłuższym niż 1 rok, należy dokonywać dopiero z chwilą całkowitego ukończenia robót,
3. pismo okólne PKPG Nr. 38 z dnia 29 maja 1951 r. (Biuletyn PKPG Nr. 20 poz. 202), wyjaśniające co należy rozumieć przez określenie „rachunek końcowy“ i „rachunek ostateczny“,
4. okólnik Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr. 26 z dnia 11 kwietnia 1951 r. w sprawie wyjaśnienia niektórych postanowień zarządzenia Przewodniczącego P.K.P.G. z dnia 5 lutego 1951 r. w sprawie stosowania wzoru umowy ramowej o wykonanie robót budowlanych i montażowych, który wyjaśnia tryb postępowania przy zlecaniu robót przedsiębiorstwom podlegającym Min. Bud. Przemysłowego w przypadku braku dostatecznej dokumentacji technicznej,
5. okólnik Ministra Budownictwa Miast i Osiedli Nr. 15 z dnia 19 kwietnia 1951 r. w sprawie stosowania wzoru umowy ramowej o wykonanie robót budowlanych i montażowych przez przedsiębiorstwa podległe Ministrowi Budownictwa Miast i Osiedli (Dz. Urz. Min. Bud. M. i O. Nr. 4 poz. 40) — określający minimalne rozmiary dokumentacji technicznej niezbędnej dla zawarcia umowy.

Pismo okólne P.K.P.G. Nr. 40 z dnia 8 czerwca 1951 r. w sprawie zawierania umów o wykonanie robót budowlanych i montażowych z Centralą Prywatnego Przemysłu Mineralnego i Materiałów Budowlanych (Biul. PKPG Nr. 18 poz. 177).

Pismo to wyjaśnia, że przy zawieraniu umów z C.P.P.M. i M.B. w zasadzie należy posługiwać się wzorem umowy, ustalonym w zarządzeniu Przewodniczącego PKPG z dnia 5 lutego 1951 r. z wprowadzeniem jednakże zmian, wynikających z faktu, że C.P.P.M. i M.B. wykonuje roboty przez przedsiębiorstwa prywatne zrzeszone w tej Centrali. Do pisma okólnego dołączono wzór odnośnej umowy.

Zarządzenie Przewodniczącego P.K.P.G. z dnia 4 czerwca 1951 r. w sprawie stosowania wzoru umowy ramowej o nadzór nad wykonywaniem inwestycyjnych robót budowlanych i montażowych (Monitor Polski Nr. A-60 poz. 811).

Zarządzenie poleca inwestorom nie posiadającym odpowiedniego aparatu technicznego dla sprawowania nadzoru nad wykonywaniem robót budowlanych i instalacyjnych zlecenie wykonywania tych czynności właściwym terytorialnie Dyrekcjom Budowy Osiedli Robotniczych w drodze umowy o dzieło. Wzór umowy załączono. Zakres czynności DBOR obejmuje czynności inspektora nadzoru w granicach określonych instrukcjami Ministra Odbudowy z dnia 15 lutego 1949 r. w sprawie zadań i obowiązków inspektora nadzoru (tzw. instrukcja Nr. 2/K ogłoszona w Dz. Urz. Min. Odb. Nr. 3 poz. 11, zmian. zarządzeniem Min. Bud. z dnia 18 grudnia 1950 r. — Dz. Urz. Min. Bud. Nr. 16 poz. 189) oraz w sprawie uproszczonej procedury zleceń iowej i techniczno-rozrachunkowej dla robót budowlanych (t. zw. instrukcja Nr. 4/K — ogłosz. w Dz. Urz. Min. Odbud. Nr. 3 poz. 13 z 1949 r.).

Przegląd aktów normatywnych budownictwa

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 343 z dnia 1951 r. w sprawie organizacji prac normatywnych w resortach (Biuletyn PKPG Nr 24

Zarządzenie zostało wydane w związku z § 1 omiitetu Postępu Technicznego z dnia 20 maja 1951 r. wprowadza obowiązek tworzenia w urzędach i resortach komórek normalizacyjnych i resortach komórek normalizacyjnych. Zarządzenie ustala tryb i termi-

ny opracowania oraz składania planów normalizacyjnych zgodny z trybem ustalonym dla Narodowego Planu Gospodarczego. Polski Komitet Normalizacyjny zostaje z mocy tego zarządzenia zobowiązany do opracowania wytycznych dla opracowania, norm pod względem redakcyjnego układu treści i formy zewnętrznej oraz dotyczących jednolitej klasyfikacji i znakowania norm wewnętrznych.

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 355 z dnia 6 wrze-

śnia 1951 r. w sprawie określenia dodatkowych materiałów przedstawianych przy lokalizacji szczegółowej obiektów inwestycyjnych grupy I. (Biuletyn PKPG Nr 25 poz. 266). Zarządzenie ustala, jakie dodatkowe materiały należy przedstawić Komisji Lokalizacyjnej przy Zespole Wojskowym PKPG dla uzyskania zaświadczenia o uzgodnieniu lokalizacji szczegółowej obiektów inwestycyjnych grupy I (zasadniczych).

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 362 z dnia 14 września 1951 r. w sprawie sporządzenia projektów terenowych bilansów materiałów budowlanych na 1952 rok. (Biuletyn PKPG Nr 26 poz. 275). Zarządzenie wprowadza obowiązki opracowania terenowych bilansów materiałów budowlanych na rok 1952 przez Wojewódzkie i Miejskie Komisje Planowania Gospodarczego według instrukcji stanowiącej załącznik do zarządzenia. Bilanse te stanowiąc będą podstawę do gospodarki tymi materiałami. Na podstawie § 2 ministrowie: Przemysłu Lekkiego, Górnicztwa, oraz Państwowych Gospodarstw Rolnych opracują i przekazą właściwym terenowo WKPG i MKPG dane z zakresu produkcji tych materiałów budowlanych na rok 1952.

Pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego — Departament Budownictwa z dnia 21 września 1951 r. w sprawie finansowania budowy baraków na kwatery zbiorowe dla robotników budowlanych. (Biuletyn PKPG Nr 26 poz. 280). Zagadnienie rozliczeń między inwestorem a przedsiębiorstwem budowlanym z tytułu budowy baraków na kwatery zbiorowe dla robotników budowlanych nastęrczało w przypadku budowy baraku obsługującego kilka budów wielkie trudności. Pismo okólne wyjaśnia, że w takich przypadkach koszty ponoszą wszyscy zainteresowani inwestorzy z tym, że proporcjonalny ich udział w kosztach powinien być przez przedsiębiorstwo już określony w kosztorysie i uzgodniony z inwestorami. W związku z tym fakturowanie należności przedsiębiorstwa powinno odbywać się w przepisany trybie na zainteresowanych inwestorów, oddzielnie na każdego inwestora, oraz każda faktura powinna zawierać także procent obciążający inwestora oraz kwotę należności przypadającej do zapłaty.

Zarządzenie Nr 99 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dnia 18 sierpnia 1951 r. w sprawie utworzenia „Działowego Ośrodka Dokumentacji” w Instytucie Budownictwa Mieszkaniowego. (Dz. U. Min. Bud. Miast i Osiedli Nr 10 poz. 95). „Działowy Ośrodek Dokumentacji” zostaje utworzony w związku z zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 23 października 1950 roku w sprawie gromadzenia i rozpowszechnienia dokumentacji naukowo-technicznej. Tematyka gromadzonej dokumentacji związana jest z działalnością Instytutu Budownictwa Mieszkaniowego. Do zadań ośrodka należy m. i. poza gromadzeniem, katalogowaniem i klasyfikowaniem opublikowanych dokumentów, także udzielanie wyczerpujących informacji i poradnictwo w dziedzinie dokumentacji naukowo-technicznej, objętej tematyką ośrodka. Z ważniejszych zadań wymienić należy prowadzenie w porozumieniu z Głównym Instytutem Dokumentacji Naukowo-Technicznej prac naukowo-badawczych w dziedzinie metodologii dokumentacji naukowo-technicznej.

Zarządzenie Nr 100 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dnia 2 sierpnia 1951 r. w sprawie sprawozdawczości operatywnej z działalności zakładów przemysłowych w budownictwie. (Dz. U. Min. Bud. M. i O. Nr 10 poz. 96). Zarządzenie wprowadza instrukcję sprawozdawczą obowiązującą wszystkie zakłady przemysłowe wydzielone oraz te zakłady niewydzielone według określenia zawartego w instrukcji, które zostaną ustalone przez Centralne Zarządy. Analiza nadsyłanych sprawozdań, które przeprowadzić mają obowiązek zgodnie z zarządzeniem Centralne Zarządy Budownictwa Miejskiego — pozwoli wykryć i likwidować czynniki hamujące wykonanie planu produkcji zakładów przemysłowych w budownictwie.

Okólnik Nr 33 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dnia 27 sierpnia 1951 r. w sprawie sprawozdania obliczeń statycznych przy zatwierdzeniu projektów robót budowlanych. (Dz. U. Min. B. M. i O. Nr 10 poz. 100). Okólnik został wydany w uzupełnieniu uprzednio wydanych w tej sprawie aktów normatywnych i zawiera spis biur projektów, których obliczenia statyczne nie podlegają ponownemu badaniu merytorycznemu w trakcie zatwierdzenia projektu, o ile spełniają zawarte w cytowanych okólnikach warunki. Biura wymienione w zarządzeniu obowiązane są przesyłać Departamentowi Nadzoru Budowlanego Min. Bud. Miast i Osiedli wykazy statyków, którym powierzane będzie sprawdzanie obliczeń statycznych.

Pismo Okólne Nr 6 z dnia 6 września 1951 r. w sprawie kontroli wykonania betonu na budowie. (Dz. U. Min. Bud. Miast i Osiedli Nr 10 poz. 103). Oszczędność w gospodarce cementem oraz wprowadzenie w szerokim zakresie do budownictwa metody odkształceń plastycznych i żelbetnictwie, obniżającej współczynniki bezpieczeństwa wytrzymałości betonów, wymagają stałego kontrolowania ich jakości na budowie. Pismo okólne podaje szereg szczegółowych wytycznych, którymi należy się kierować przy kontroli i instruktarzu.

Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 145 z dnia 9 października 1951 r. w sprawie zasad premiowania pracowników umysłowych zatrudnionych w zakładach produkcji pomocniczej i jednostkach usługowych podległych Ministerstwu Budownictwa Przemysłowego. Zarządzenie wprowadza w porozumieniu z Zarządem Głównym Związku Zawodowego Pracowników Budownictwa, Ceramiki i Pokrewnych Zawodów w Polsce 4 regulaminy premiowania a mianowicie regulamin premiowania pracowników umysłowych zatrudnionych w zakładach pomocniczej produkcji przemysłowej, w budownictwie przemysłowym, regulamin premiowania pracowników umysłowych zatrudnionych w bazach eksploatacji środków transportowych, w bazach eksploatacji sprzętu budowlanego oraz w warsztatach remontowych i produkcyjno-remontowych w budownictwie. W pierwszych trzech wymienionych regulaminach premia miesięczną oblicza się na podstawie dwóch wskaźników: „A” — wykonania miesięcznego planu produkcji oraz „B” utrzymania i poprawienia zaplanowanego na dany miesiąc wskaźnika wydajności. W bazach eksploatacji środków transportowych wskaźnik „A” stanowi wykonanie miesięcznego planu eksploatacji środków transportowych, zaś wskaźnik „B” wykonania zaplanowanych „samochodo-dni”. W bazach eksploatacji sprzętu budowlanego wskaźnik „A” oznacza premiowanie od wykonania miesięcznego planu eksploatacji sprzętu, zaś wskaźnik „B” od utrzymania względnie poprawienia zaplanowanego współczynnika kosztów. Wyraża się on stosunkiem procentowym współczynnika kosztów rzeczywiście poniesionych do współczynnika zaplanowanego na dany miesiąc. Regulamin pracowników umysłowych zatrudnionych w warsztatach remontowych i produkcyjno-remontowych w budownictwie przemysłowym przewiduje zasady premiowania oparte o wysokość średniej ważonej premii zatwierdzanych na dany miesiąc dla pracowników umysłowych zatrudnionych w bazach eksploatacji sprzętu i bazach eksploatacji środków transportowych obsługiwanych przez dany warsztat. Czynnikiem wyważania premii jest wartość dokonanych w danym miesiącu remontów dla poszczególnych baz. Prei obliczona w ten sposób ulega zmniejszeniu za nie trzymanie terminów wykonania zaplanowanych montów. Zarządzenie podaje dokładną specyfikę przypadków, w których premia może ulec zniżeniu.

Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 112 z dnia 3 sierpnia 1951 r. w sprawie wadzenia wielozmianowej pracy niektórych ciężkiego sprzętu budowlanego. (Biuletyn Budownictwa Przemysłowego Nr 1a z poz. 1). Zarządzenie wprowadza od dnia 1951 r. pracę na dwie lub trzy zmiany

rodzajów ciężkiego sprzętu: koparek, spycharek, zgarzniaczy, lokomotywek spalinowych i parowych oraz ciężkich kompresorów.

Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 6 sierpnia 1951 r. Nr 113, w sprawie powołania Komisji Remontów Wzorcowych przy Ministerstwie Budownictwa Przemysłowego. (Biuletyn Min. Bud. Przem., poz. 2). Zarządzenie wydano w wykonaniu zarządzenia Przewodniczącego PKPG Nr 53 z dnia 13 lutego 1951 r. w tej sprawie. Zawarte w zarządzeniu postanowienia określają zadania komisji. Najważniejsze z nich to: ogólne kierownictwo wzorcowych remontów, opracowanie ogólnych wytycznych w zakresie przygotowania i przeprowadzenia wzorcowych remontów, udostępnianie zagranicznej literatury z dziedziny remontowej podległym jednostkom w ramach resortu, publikowanie w czasopismach technicznych artykułów z dziedziny remontowej, przeniesienie doświadczeń obcych, własnych i zagranicznych między podległymi resortowi jednostkami, działalność normatywna w zakresie przestojów, części zamiennych, ustalanie normatywów materiałowych oraz opracowywanie wzorcowych cykli remontowych.

Zarządzenie Nr 115 Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 8 sierpnia 1951 r., w sprawie wprowadzenia sprawozdawczości w zakresie wykonawstwa na najważniejszych budowach i obiektach Min. Bud. Przemysłowego. (Biuletyn Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego z dnia 15 września 1951 r. Nr 1a poz. 4). Sprawozdawczością w zakresie wykonawstwa na najważniejszych budowach obejmuje zarządzenie wg załącznika nr 1 Budowy, Zarządy Budowlane (Przedsiębiorstwa wydzielone), Zjednoczenia w zakresie Centralnych Zarządów ogólnie budowlanych oraz Centralnego Zarządu Konstrukcji Stalowych i Centralnego Zarządu Robót Specjalnych. Pierwsze sprawozdanie obejmujące dane za czas od 1 stycznia 1951 r. do 1 sierpnia, należało złożyć w dniu 20 sierpnia 1951 r.

Zarządzenie Nr 117 Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 11 sierpnia 1951 r. w sprawie paszportyzacji i znakowania sprzętu budowlanego w zjednoczeniach (przedsiębiorstwach) Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego. (Biuletyn Min. Bud. Przem. z dnia 15 września 1951 r. Nr 1a, poz. 6). Zarządzenie poleca ewidencjonowanie i kontrolę technicznych przeglądów oraz remontów sprzętu budowlanego. W tym celu wprowadza się we wszystkich przedsiębiorstwach Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego obowiązek założenia i dokonywania odpowiednich wpisów w „Książkach Sprzętu Budowlanego“ o wzorze opracowanym przez b. Centralę Sprzętu Budowlanego. W wyniku postanowień zarządzenia dla sprawnego przeprowadzenia akcji paszportyzacji i znakowania sprzętu budowlanego powołane zostały w terminie do dnia 31 sierpnia br. „Komisje Paszportyzacji Sprzętu“ na odpowiednich szczeblach organizacyjnych. Znakowanie i paszportyzacja obejmuje następujące rodzaje sprzętu budowlanego: Koparki łyżkowe i chwytakowe, wielonaczyniowe, frezujące, spycharki, zgarzniarki z ciągnikami, parowozy, ciągniki spalinowe na tor, dźwigi wieżowe, stałe i samojezdne, samojezdne na gąsienicach i kołach ogumionych — i ma być dokonana do 31 października 1951 r. Paszportyzacja i znakowanie pozostałych grup sprzętu budowlanego winna być zakończona do dnia 31 grudnia br.

Okólnik Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 22 sierpnia 51 r. w sprawie zasad postępowania przy zgłaszaniu i ewidencjonowaniu reklamacji jakościowych. (Biuletyn Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego z dnia 1 października 1951 r. Nr 2, poz. 14). Okólnik ma na celu wprowadzenie jednolitych zasad postępowania przy reklamowaniu jakości towaru oraz ewidencjonowania przez zakłady produkcyjne zgłoszonych reklamacji w związku z § 12 regulaminu premiovania pracowników kontroli technicznej stanowiącego załącznik do zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 222 z dnia 11 czerwca 1951 r. oraz w wykonaniu zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 293 z dnia 31 lipca 51 r. w sprawie zasad

postępowania przy zgłaszaniu i ewidencji reklamacji jakościowej. Okólnik wprowadza szereg formularzy oraz zawiera sposób ich wypełniania.

Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 122 z dnia 18 sierpnia 1951 r. w sprawie wprowadzenia finansowo - ekonomicznej analizy działalności jednostek organizacyjnych budownictwa przemysłowego. (Biuletyn Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego z dnia 10 października 51 r. Nr 3, poz. 15). Zarządzenie wprowadza obowiązek dokonywania finansowo - ekonomicznej analizy działalności gospodarczej jednostek organizacyjnych budownictwa przemysłowego według zasad, trybu i metod podanych w instrukcji, stanowiącej załącznik do zarządzenia. Analiza ekonomiki budownictwa jest szczególnie cennym instrumentem dla kierownictwa na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Badanie jest tym bardziej wartościowe im bardziej jest systematyczne i sporządzane w ujęciu dynamicznym, tj. gdy wylicza się i porównuje wskaźniki z różnych okresów czasu, a to dla określenia kierunku, w którym rozwija się działalność przedsiębiorstwa.

Te zdania wyjęte z I części instrukcji stanowią wymowne wprowadzenie do jej lektury i stosowania. Część I „Zasady ogólne“ definiuje znaczenie analizy, jej cel i zakres, źródła, tryb i terminy. Rozgranicza się tu pojęcie analizy formalno - rachunkowej od właściwej analizy ekonomiczno - finansowej. W tej części określone zostały jednostki organizacyjne obowiązujące do jej sporządzania. Należą do nich: zarządy budowlane, zakłady produkcji pomocniczej, bazy transportu, bazy sprzętu i równorzędne, zjednoczenia i przedsiębiorstwa równorzędne oraz Centralne Zarządy.

Podstawowymi celami analizy, jak wynika z Instrukcji, jest sprawdzenie czy w stosunku do rozmiaru swojej działalności przedsiębiorstwo wiąże proporcjonalną ilość środków, czy gospodaruje sprawnie posiadanymi środkami obrotowymi i wykonuje plan przyspieszenia rotacji środków obrotowych, czy finansuje swą działalność z właściwych źródeł, czy dostatecznie szybko upłylnia swoje należności i ma możliwość terminowego regulowania swoich zobowiązań, czy struktura i wysokość kosztów własnych zapewniają planowaną rentowność, czy plan obniżenia kosztów własnych jest przez przedsiębiorstwo wykonywany oraz czy w należytych rozmiarze i przepisowych terminach przedsiębiorstwo dokonuje wpłat do budżetu Państwa.

W części II „Metody analizy“ Instrukcja podaje szereg opracowanych wg zagadnień analitycznych formularzy jak: „Wykonanie planu“, „Normowane środki obrotowe“, „Należności u zlecających i odbiorców z tytułu faktur za roboty wykonane własnymi siłami“, „Wykonanie planu przyspieszenia obiegu środków obrotowych“, „Pokrycie środków obrotowych“, „Zaliczki na materiały“, „Kredyty bankowe“, „Struktura źródeł finansowania środków obrotowych“, „Zdolność płatnicza“, „Koszty w układzie rodzajowym“, „Koszty produkcji podstawowej w układzie kalkulacyjnym“, „Zestawienie kosztów i analiza finansowa Budowy Nr... w...“, „Analiza wykonania planu rentowności“, „Analiza rozliczeń z budżetem Państwa“. Instrukcję zamyka arkusz „Podstawowe finansowo-ekonomiczne wskaźniki działalności przedsiębiorstwa oraz jednostek podległych“. Do każdego formularza instrukcja podaje objaśnienia oraz częstotliwość i terminy sporządzania.

Okólnik Nr 64 Ministra Budownictwa Przemysłowego z dnia 22 sierpnia 1951 r. w sprawie trybu wprowadzania Układu Zbiorowego Pracy w Budownictwie w nowoutworzonych i przejmowanych z innych resortów, jednostkach organizacyjnych oraz w jednostkach, które obecnie stosują układy zbiorowe, odmienne od obowiązującego w budownictwie. (Biuletyn Min. Bud. Przemysłowego Nr 3, z dnia 10 października 51 r., poz. 16). Okólnik zabrania stosowania Układu Zbiorowego Pracy w Budownictwie w nowoutworzonych lub przejętych z innych resortów jednostkach organizacyjnych, których produkcja nie ma wyraźnego charakteru bezpośredniej produkcji budowlano - mantażowej oraz w tych, które stosują inne niż układ zbiorowy w budownictwie — układy pracy.

Okólnik wyjaśnia, że zezwolenia na przyjęcie Układu Zbiorowego Pracy w Budownictwie może udzielić jedynie Departament Zatrudnienia i Płac.

Pismo okólne Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, Departament Budownictwa Nr 50 z dnia 12 października 1951 r. w sprawie specyfikacji robót elektroinstalacyjnych. Pismo okólne wprowadza podział klasyfikacyjny robót elektroinstalacyjnych do tabeli znajdującej się w załączniku do Uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 30 marca 1950 r. w sprawie zmiany stawek kosztów ogólnych przy robotach budowlanych i instalacyjnych. Specyfikacja odnosi się do dwóch grup robót elektroinstalacyjnych, a mianowicie do robót budowlanych instalacyjnych wymienionych w pkt. 2 załącznika do uchwały oraz do pktu 6 załącznika „montaż elektroenergetyczny”.

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 27 października 1951 r. zmieniające zarządzenie w sprawie terminów sporządzenia dokumentacji technicznej dla robót inwestycyjnych przewidzianych w Planie Inwestycyjnym na rok 1952. (Znak BU2-F-01-814). Z uwagi na odmienny charakter sporządzenia dokumentacji technicznej dla inwestycji rolnych, przepisy zarządzenia Przewodniczącego PKPG w sprawie terminów sporządzenia dokumentacji technicznej dla inwestycji musiały ulec zmianie w stosunku do inwestycji budowlanych Państwowych Ośrodków Maszynowych i spółdzielni produkcyjnych. Zarządzenie podaje, jakie przepisy uległy zmianie.

Zarządzenie Nr 115 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dn. 19 września 1951 r. w sprawie właściwego stosowania zasad premiowania pracowników fizycznych, zatrudnionych w systemie dniówki z premią i stosowania nadliczbowych godzin pracy (Dz. Urz. Min. Bud. M. i O. Nr 12, poz. 115).

Mając na względzie usunięcie niedociągnięć na odcinku realizacji polityki płac, stosowanej przez Centralne Zarządy — Minister Budownictwa M. i O. nakłada obowiązek na Centralne Zarządy przeprowadzenia gruntownej rewizji stosowania dniówki z premią i godzin nadliczbowych w myśl układu zbiorowego pracy w budownictwie z dn. 7 maja 1949 r. we wszystkich podległych przedsiębiorstwach.

Okólnik Nr 38 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z 20 września 1951 r. w sprawie projektów i obliczeń urządzeń sanitarnych i ciepłych (Dz. Urz. Min. Bud. M. i O. Nr 12, poz. 19).

W związku z przypadkami nieprzedstawienia projektów i obliczeń urządzeń sanitarnych i ciepłych do zatwierdzenia przez właściwe władze budowlane — okólnik przypomina o tym obowiązku.

Równocześnie z uwagi na potrzebę przyśpieszenia i usprawnienia postępowania przy zatwierdzaniu dokumentacji technicznej tych urządzeń został w okólniku podany szczegółowo tryb postępowania w tej sprawie.

Zarządzenie Nr 119 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dn. 28 września 1951 r. w sprawie budownictwa zimowego 1951/1952 r. (Dz. Urz. Min. Bud. M. i O. Nr 12, poz. 118).

W zarządzeniu zostały wymienione prace przygotowawcze, jakie powinny być wykonane celem zapewnienia w okresie zimowych 1951/52 r. ciągłości pracy w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych, nadzorowanych przez Centralne Zarządy Budownictwa Miejskiego.

Okólnik Nr 39 Ministra Budownictwa Miast i Osiedli z dn. 8 października 1951 r. w sprawie koordynacji pracy i instruktażu służb normowania w przedsiębiorstwach podległych Ministrowi Budownictwa Miast i Osiedli (Dz. Urz. Min. Bud. M. i O. Nr 12, poz. 120).

Wobec zaobserwowanego zjawiska łamania dyscypliny stosowania norm pracy oraz celem poprawy i wzmocnienia działalności służb normowania poprzez planowy instruktaż i koordynację pracy — Minister Budownictwa M. i O. poleca organizowanie stałych odpraw instrukcyjno-koordynujących o charakterze informacyjno-roboczym.

Pismo okólne Nr 12 Dep. Planowania Ministerstwa Przemysłowego z 9 października 1951 r. w sprawie podawania w sprawozdawczości wartości wykonanych robót w cenach netto t. j. z uwzględnieniem potrąceń dokonywanych z tytułu obowiązujących w r. 1951 oszczędności.

W oparciu o zarządzenia Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 41 z dn. 10.IV.1951 r. i Nr 96 z 30.VI. 1951 r. Departament Planowania Min. Bud. Przem. ustala, że począwszy od sprawozdań za m-c wrzesień i III kwartał br. obowiązywać będzie podawanie wartości produkcji w cenach bieżących roku 1951, t. zn. po uwzględnieniu planowej obniżki kosztów.

Wym. pismo okólne zawiera szczegółowe wyjaśnienia odnośnie wypełniania poszczególnych pozycji arkusza B-1 oraz wskazówki ogólne odnośnie formularzy B-2, B-3 i B-6.

Pismo okólne Dep. Planowania Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego Nr 13 z dnia 9 października 1951 r. dot. postępowania w sprawozdawczości za m-c październik, listopad i grudzień 1951 r. w przypadkach, gdy ocena wartości robót wg. kosztorysów odbiega od dotychczas stosowanej oceny wartości robót wg. tablic scalonych ewent. szacunków.

Pismo zawiera szczegółowe wskazówki odnośnie wypełniania poszczególnych kolumn sprawozdania B-1 w wymienionych w nagłówku przypadkach.

Pismo okólne Dep. Planowania Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego Nr 14 z 9 października 1951 r. dot. poprawienia danych statystycznych za okres ubiegły, wynikającego z przeliczenia wartości brutto wykonanych robót (t. j. przed uwzględnieniem obniżki kosztów) na wartość netto (t. j. po uwzględnieniu obniżki kosztów) oraz na skutek zmian wartości robót na poszczególnych budowach, wynikających z uzgodnienia kosztorysów z inwestorem.

Pismo wskazuje sposób ustalenia przeciętnego wskaźnika przeliczeniowego dla okresu ubiegłego oraz przeliczenia danych statystycznych za czas do września br. w kwotach netto.

Pismo okólne Dep. Budownictwa PKPG z dn. 12 października 1951 r. w sprawie specyfikacji robót elektroinstalacyjnych (Biul. PKPG Nr 29, poz. 304).

Dla uniknięcia wadliwego zakwalifikowania robót elektroinstalacyjnych do jednej z grup wymienionych w załączniku do uchwały K. E. R. M. z dn. 30 marca 1950 r. w sprawie zmiany kosztów ogólnych przy robotach budowlanych i instalacyjnych (Biul. PKPG Nr 6, poz. 87) — Dep. Budownictwa w porozumieniu z Dep. Kosztów i Polityki Cen PKPG wyjaśnił w wym. piśmie okólnym, jakie instalacje wzgl. roboty zalicza się do robót budowlanych instalacyjnych, wymienionych w pkt. 2 załącznika do uchwały K. E. R. M. oraz jakie roboty zaliczyć należy do montażu elektroenergetycznego, wymienionego w pkt. 6 załącznika do tej uchwały.

Pismo okólne Nr 27 Dep. Techniki PKPG z dn. 15 października 1951 r. w sprawie zakresu przedmiotowego prac dla komórek normalizacyjnych przy ustalaniu szczegółowej tematyki norm (Biul. PKPG Nr 29, poz. 305).

Celem wyjaśnienia mogących powstać wątpliwości odnośnie zakresu prac normalizacyjnych przy wykonywaniu zarządzenia Przewodniczącego PKPG Nr 343 z dn. 30.VIII. 1951 r. w sprawie organizacji prac normalizacyjnych w resortach (Biul. PKPG Nr 24 z dn. 18.IX. 1951 r., poz. 256) Departament Techniki podaje do wiadomości zakres przedmiotowy prac dla komórek normalizacyjnych przy ustalaniu szczegółowej tematyki norm.

Schemat zakresu przedmiotowego prac dla komórek normalizacyjnych stanowi załącznik do wym. pisma okólnego.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 401 z dn. 19 października 1951 r. w sprawie ustalenia zasad zgłaszania zapotrzebowań na 1952 r. na materiały żelazne nawierzchni kolejowej, przeznaczonej dla zakładów wykonujących roboty inwestycyjne lub kapitalne remonty torów kolejowych bocznicy z wyjątkiem zakładów podległych Ministrowi Kolei.

W Biuletynie PKPG Nr 29 poz. 299 zostało ogłoszone powyższe zarządzenie, ustalające tryb składania zamówień i realizacji ilości materiałów nawierzchni kolejowej, przewidzianych w rozdzielniku PKPG.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 404 z dn. 19 października 1951 r. w sprawie dystrybucji i zaopatrzenia w odzież służbową i specjalną (ochronną i roboczą) — Biul. PKPG Nr 29, poz. 301.

Zarządzenie ustala tryb dystrybucji i zaopatrzenia w wytwory wyszczególnione w wykazie odzieży, stanowiącym załącznik do zarządzenia.

Pismo okólne Dep. Techniki PKPG z dn. 22 października 1951 r. w sprawie właściwego wyboru przewodów izolowanych do instalacji elektroenergetycznych wewnątrznych (Biuletyn PKPG Nr 29, poz. 307).

W celu zmniejszenia zużycia kosztownych i deficytowych przewodów kabełkowych typów KGao i KGato — Departament Techniki PKPG wymienia w powołanym piśmie okólnym pomieszczenia, w których należy ograniczyć stosowanie tych przewodów oraz wskazuje w jakich urządzeniach przewody te należy stosować.

Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 157 z dn. 27 października 1951 r. w sprawie zakresu działania i zaszeregowania techników normowania pracy oraz w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji rezultatów pracy.

Minister Budownictwa Przemysłowego wprowadza obowiązującą od 1 listopada 1951 r. instrukcję w powyższej sprawie, stanowiącą załącznik do wym. zarządzenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą zasady zaszeregowania techników normowania pracy zawarte w załączniku 1—6 do zarządzenia Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 43 z dn. 12.IV. 1951 r. w sprawie zaszeregowania pracowników umysłowych w resorcie budownictwa przemysłowego.

Pismo okólne Dep. Inwestycji PKPG Nr 67 z dn. 5.XI. 1951 r. w sprawie trybu zgłaszania zapotrzebowań na środki z rezerwy planu inwestycyjnego, niezbędne dla sfinansowania elektryfikacji obiektów nieośrodkowych w ramach elektryfikacji wsi.

Pismo ustala tryb i terminy zgłoszenia zapotrzebowań na środki z rezerwy planu inwestycyjnego. Załącznik — wzór zgłoszenia.

Pismo okólne Dep. Budownictwa PKPG Nr 25 z 7 listopada 1951 r. w sprawie usprawnienia prac w zakresie opracowywania i zatwierdzania dokumentacji technicznej.

W celu usunięcia z pracy biur projektów i inwestorów szeregu stwierdzonych niedociągnięć zarządzenie nakłada obowiązek na biura projektów, KOPI i właściwe komórki służb inwestycyjnych przeprowadzenia szerokiej akcji, mającej na celu omówienie niedociągnięć w pracy przy sporządzaniu i zatwierdzaniu dokumentacji technicznej, wyjaśnienia obowiązujących w tym zakresie przepisów oraz ustalenia sposobów usprawnienia pracy biur projektów i KOPI.

Na podstawie analizy sytuacji w podległych biurach projektów i KOPI, ministrowie wydadzą odpowiednie zarządzenia.

Powołane zarządzenie zawiera wyliczenie aktów prawnych, normujących powyższe zagadnienie.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 420 z dn. 7 listopada 1951 r. w sprawie doraźnego uporządkowania gospodarki magazynowej.

Do czasu wydania przez właściwe ministerstwa w porozumieniu z PKPG przepisów ustalających warunki prawidłowego magazynowania i konserwowania materiałów, w celu zapobieżenia nadmiernym stratom, które obecnie powstają wskutek wadliwego magazynowania i konserwowania materiałów, — zarządzenie nakłada obowiązek na centralne zarządy przemysłu opracowania w porozumieniu z właściwymi centralnymi zarządami zaopatrzenia w terminie do 15 stycznia 1952 r. instrukcji tymczasowych oraz zorganizowania kontroli wykonania wydanych instrukcji.

Dyrektorzy przedsiębiorstw i kierownicy jednostek obowiązanych do wprowadzenia i stosowania wym. instrukcji otrzymują polecenie zorganizowania prze-

szkolenia pracowników magazynów i właściwych działów oraz kontroli wykonania instrukcji.

Zarządzenie Ministra Budownictwa Przemysłowego Nr 160 z dn. 7 listopada 1951 r. w sprawie zasad przeprowadzania inwentaryzacji w przedsiębiorstwach (zakładach) podległych Ministerstwu Budownictwa Przemysłowego.

Zarządzenie nakłada obowiązek na wszystkie jednostki samodzielnie bilansujące ściśle stosowania się do instrukcji w sprawie zasad i sposobu przeprowadzania inwentaryzacji, stanowiącej załącznik do zarządzenia.

Pismo okólne Dep. Kosztorysów i Umów Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego Nr 7 z dn. 8 listopada 1951 r. w sprawie obliczania oszczędności w rachunkach przejściowych opartych na kosztorysach z dwoma lub więcej współczynnikami zmiany poziomu cen „K“.

W związku z realizacją zadań oszczędnościowych biura projektowe podają w szczególnych przypadkach dla jednego kosztorysu dwa lub więcej współczynników zmiany poziomu cen „K“. Ponieważ powoduje to trudności przy sporządzaniu rachunków przejściowych, Dep. Kosztorysów i Umów podaje dla tych przypadków sposób ustalenia kwoty oszczędności zasadniczej i dodatkowej.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 422 z dn. 10.XI. 1951 r. w sprawie opracowania w przekroju wojewódzkim planowych bilansów siły roboczej na rok 1952.

W wykonaniu § 6 Uchwały Nr 679 Prezydium Rządu z dn. 29.IX. 1951 r. w sprawie werbunku niewykwalifikowanej siły roboczej (Mon. Pol. Nr A-88, poz. 1214) oraz w związku z § 4 zarządzenia Przewodniczącego PKPG Nr 374 w sprawie opracowania przez WKPG planowych terenowych bilansów siły roboczej (Biul. PKPG Nr 26, poz. 277) zarządzenie poleca Wojewódzkim Komisjom Planowania Gospodarczego opracowanie w przekroju wojewódzkim planowych bilansów siły roboczej na rok 1952, zgodnie z zasadami ustalonymi w instrukcji, stanowiącej załącznik do wym. zarządzenia.

Uchwała Nr 770 Prezydium Rządu z 12 listopada 1951 r. w sprawie budownictwa zimowego.

W rozumieniu Uchwały za okres zimowy uważa się czas od 15.XI. 1951 r. do 31.III. 1952 r.

Dla zabezpieczenia należytego przygotowania ciągłości robót w budownictwie uchwała poleca przeprowadzenie niezbędnych prac przygotowawczych przez przedsiębiorstwa budowlano-montażowe, przepracowanie planu na IV kwartał br. oraz sporządzenie planu na I kwartał 1952 r. z punktu widzenia wymogów wykonywania robót w warunkach zimowych.

§§ 3 i 4 uchwały regulują zagadnienia pokrywania dodatkowych kosztów, związanych z budownictwem zimowym.

Uchwała zobowiązuje Przewodniczącego PKPG oraz ministrów resortowych do wydania zarządzeń i instrukcji szczegółowych, zapewniających właściwy przebieg prac.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 426 z dn. 12.XI. 1951 r. w sprawie trybu zaopatrzenia i dystrybucji materiałów ogniowatych.

W celu zapewnienia racjonalnej dystrybucji i zaopatrzenia jednostek gospodarczych w kopaliny i materiały ogniowate zostaje ustalony szczegółowy tryb postępowania.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 427 z 17 listopada 1951 r. w sprawie usprawnienia gospodarki drewnem usługowym.

W nawiązaniu do uchwały K. E. R. M. z 14.X. 1949 r. w sprawie stosowania oszczędności drewna w poszczególnych dziedzinach gospodarki narodowej (Mon. Pol. A-99, poz. 1171 z 1950 r. i Nr A-43, poz. 497) wydane zostają dalsze przepisy, mające na celu usprawnienie gospodarki drewnem usługowym w budownictwie.

Przewodniczący PKPG zobowiązuje ministrów resortowych do wydania zarządzeń i instrukcji mających na celu wprowadzenie w życie wym. zarządzenia.

Cena egz. zł 6. —